

Percepcija migranata u hrvatskom društvu i medijima

Šerić, Kristina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:599346>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Diplomski rad br. 19_NOVD_2020

Percepcija migranata u hrvatskom društvu i medijima

Kristina Šerić, 0562/336D

Koprivnica, lipanj 2020. godine

**Sveučilište
Sjever**

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Diplomski rad br. 19_NOVD_2020

Percepcija migranata u hrvatskom društvu i medijima

Studentica

Kristina Šerić, 0562/336D

Mentor

Sead Alić, prof. dr. sc.

Koprivnica, lipanj 2020. godine

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

STUDIJ diplomski sveučilišni studij Novinarstvo

PRISTUPNIK Kristina Šerić

MATIČNI BROJ 0562/336D

DATUM 26. 7. 2020

KOLEGIJ Socijalna filozofija

NASLOV RADA Percepcija migranata u hrvatskom društvu i medijima

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Perception of migrants in Croatian society and media

MENTOR dr. Sead Alić

ZVANJE red. prof.

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. Doc. dr. Lidija Dujčić

2. Izv. prof. Gordana Tkalec

3. Prof. dr Sead Alić

4. Doc. dr. Željka Bagarić

5.

Zadatak diplomskog rada

BROJ 19_NOVD_2020

OPIS

Cilj rada je analizirati suvremeni fenomen migracije, odnos spram fenomena izbjeglištva, te detektirati dobre i loše strane kritičkog mišljenja ili stereotipa o ovim fenomenima u medijima. Osnovne bi se teme mogle kretati oko sljedećih cjelina:

- Prezentirati u kratkim crtama povijest ljudskih migracija
- Detektirati najčešćieuzroke migracija
- Sistematizirati vrste migracija
- Predstaviti razliku između izbjeglištva i migriranja
- Analizirati migracije kao moguću posljedicu neokolonijalizma
- Analizirati migracije kao oblik geopolitike
- Istražiti mijene stavova o migracijama kroz povijest
- Detektirati povezanost nacionalnih politika i različitih stavova o migraciji
- Analizirati migracije kao potencijalnu opasnost od terorizma
- Promisliti fenomen migracija u kontekstu straha od gubljenja identiteta
- Istražiti govor medija o fenomenu migracija
- Analizirati elemente govora mržnje u medijima o migrantima

ZADATAK URUČEN 26.07.2020.

POTPIS MENTORA

Predgovor

Polazeći od pretpostavke da ljudi oblikuju većinu svojeg znanja i vjerovanja o svijetu prvenstveno medijskim posredovanjem, putem vijesti i izvještaja koje svakodnevno konzumiraju, možemo se složiti da mediji imaju važnu ulogu u oblikovanju prikaza života izbjeglica i migranata. Medijsko portretiranje utječe na način razmišljanja o identitetima u pogledu spola, rase, religije i nacionalnosti. Medijski posredovane reprezentacije važne su u izgradnji stvarnosti onih koje prikazuju, izdvajajući njihove glavne karakteristike. Međutim, te medijske poruke mogu biti iskrivljene slike realnih uvjeta. U vremenu velikih i kontinuiranih tehnoloških promjena u sferi medija i komunikacija novinarska profesija suočava se s velikim i važnim izazovima. Neki od tih izazova odnose se na očuvanje kredibiliteta profesije i na očuvanje osnovnih ljudskih prava, u čijem su središtu pravo na informiranje i pravo na izražavanje mišljenja.

S druge strane nalaze se oni čiji se glasovi rijetko čuju u medijima i o kojima drugi komunikatori u javnom diskursu oblikuju dominantne prezentacije u javnosti. Među tim „nečujnim“ glasovima o kojima drugi svjedoče umjesto i prije njih samih jesu izbjeglice i migranti u tranzitu koji se nalaze u posebno rizičnim, često opasnim situacijama u kojima su im ugrožena temeljna ljudska prava: izloženi su nasilju, smrti, gladi, nedostatku pitke vode, lijekova i osnovnih higijenskih uvjeta. Pretpostavlja se da čak 224 milijuna izbjeglica i migranata trenutno živi izvan svojih domovina (UN, 2017.). Ova skupina ljudi nema nikakve političke resurse kojima bi mogli iznijeti svoje zahtjeve, svoja iskustva i svoje perspektive. Priliku za samoreprezentaciju i sudjelovanje u rješavanju problema koji ih se tiču marginalizirane društvene skupine mogu dobiti samo ukoliko ih politički, a u okviru njega i medijski, kontekst podržava i otvoren je za njihovo sudjelovanje. U tom smislu njihov glas u javnosti jest njihov alat za participaciju, a uloga medija, prvenstveno novinara, jest da im to ljudsko pravo omoguće. Pojavom elektroničkih medija, svaki građanin može javno iznositi svoja mišljenja, komentirajući bilo koju temu. Promatrajući u toj pojavi pozitivnu stranu koja osnažuje temeljno ljudsko pravo na izražavanje mišljenja ne možemo zanemariti onu negativnu stranu koja potpomaže kulturu komunikacije koja često graniči i s govorom mržnje.

Sažetak

Mediji su tvorci mišljenja i stavova javnosti i zato je vrlo bitno na koji način i koje informacije nam serviraju. Jesu li u fokusu vijesti i informacije o samim migrantima, njihovim zemljama, ratnim i ekonomskim okolnostima zbog kojih su prisiljeni na migraciju, ili pak o mogućim terorističkim napadima, fizičkim napadima i silovanjima, porastu nezaposlenosti? Upravo vijesti navedene uz posljednje moguće događaje bude strah javnosti. Ovaj diplomski rad analizom medijskog sadržaja dijeljenog na YouTube platformi, Forumu, Facebooku, Twitteru i Instagramu istražuje u kojoj se mjeri izvještavanje o migrantima temelji na negativnim, odnosno pozitivnim predrasudama uzimajući u obzir identitetski, kulturološki, sigurnosni i religijski faktor. U istraživanju smo nastojali odgovoriti na pitanje jesu li kroz medijski diskurs konstruirane dominantne predrasude o migrantima koji su došli u Europu. Kvalitativnom metodom diskurzivne analize odabrali smo članke s različitih medijskih platformi i komentare na te članke u kojima smo proveli analizu sadržaja. Istraživanje je pokazalo da se negativno izvještava o migrantima, izbjeglicima i migrantskoj krizi. U najvećem broju prikazuje ih se u negativnom kontekstu, pa se na taj način potiču strahovi, a analizom komentara čitatelja vidimo kako su ti strahovi već prisutni; poput straha od terorizma, na osnovu sigurnosnih čimbenika; straha od ugroze europske kulture i identiteta, te također stavove kako zbog kulturnih i religijskih razloga integracija migranata u Europska društva neće biti moguća, niti je željena od strane Europe. Oгледа se to u sadržaju analiziranih komentara čitatelja gdje se višestruko povećava broj negativnih komentara koji vrijeđaju, čak i onih komentara koji sadrže elemente javnog poticanja na nasilje ili mržnju.

Ključne riječi: identitet, mediji, migranti, kultura, terorizam

Summary

The media are the creators of the opinions and attitudes of the public and that is why it is very important in what way and what information they represent to us. Is the focus on news and information about the migrants themselves, their countries, the war and economic circumstances that forced them to migrate, or about possible terrorist attacks, physical attacks and rapes, rising unemployment? The last situations mentioned are those that cause public fear. This study explores the analysis of media content on the YouTube platform, Forum, Facebook, Twitter and Instagram explores the extent to which reporting on migrants is based on negative or positive prejudices, taking into account the identity, cultural, security and religious factors. In the research, we tried to answer the question of whether dominant stereotypes about migrants who came to Europe were constructed through media discourse. Using a qualitative method of discursive analysis, we selected articles from various media platforms and comments on those articles in which we conducted content analysis. The survey showed that migrants, refugees and the migrant crisis were reported negatively. Most of them are presented in a negative context, thus encouraging fears, and by analyzing the reader's comments we see that these fears are already present; such as fear of terrorism, based on security factors; fear of endangering European culture and identity, and the view that, for cultural and religious reasons, the integration of migrants into European societies will not be possible or desired by Europe. This is reflected in the content of the analyzed comments of readers where the number of negative comments that offend is multiplied, even those comments that contain elements of public incitement to violence or hatred.

Key words: identity, media, migrants, culture, terrorism

Popis korištenih kratica

EU	Europska unija
UN	Ujedinjeni narodi
UNHCR	Visoko povjerenstvo Ujedinjenih naroda za izbjeglice
FRA	Agencija Europske unije za temeljna prava
OUN	Organizacija Ujedinjenih naroda

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Povijest ljudskih migracija.....	3
2.1.	Najčešći uzroci migracija.....	4
2.2.	Vrste migracija.....	6
2.3.	Razlika između izbjeglištva i migriranja	7
2.4.	Migrantske rute	8
3.	Europska migrantska kriza.....	12
3.1.	Reakcije Europske unije	13
3.2.	Razlozi zašto su migracije u Europsku uniju problem.....	15
4.	Migracijski val u Republici Hrvatskoj	16
5.	Migracije kao posljedica neokolonijalizma	18
6.	Migracije kao oblik geopolitike	19
7.	Mijene stavova o migracijama	22
7.1.	Nacionalne politike i različiti stavovi o migracijama	23
7.2.	Prijedlozi upravljanja krizom.....	25
8.	Migracije i opasnost od terorizma.....	28
9.	Migracije i strah od gubljenja identiteta	30
10.	Mediji o fenomenu migracija.....	32
10.1.	Utjecaj migrantskih kriza na politička opredjeljenja građana u Europi i svijetu	37
11.	Migracije i svjetske religije.....	40
12.	Analiza izvještavanja o migrantskoj krizi	44
12.1.	Analiza članaka s pozicije autorskog teksta.....	45
12.2.	Analiza komentara čitatelja.....	49
12.3.	Govor mržnje u medijima o migrantima.....	59
12.4.	Zaključak istraživanja	61
13.	Aktualna situacija na hrvatskim granicama	63
14.	Zaključak	65
15.	Literatura.....	69

1. Uvod

Ovaj diplomski rad bavi se problemom pristupa u medijskom izvještavanju o migrantima, izbjeglicima i događajima u koji su uključeni. Kada je riječ o takvoj vrsti izvještavanja, treba mu pristupiti s posebnom pažnjom, istinito i nepristrano, prikazujući osobe o kojima se izvještava kao građane, a ne tako da ih se označava etničkim, vjerskim, nacionalnim i sličnim etiketama. Takvo izvještavanje utječe na širenje predrasuda, potičući diskriminaciju kojoj su osjetljive društvene skupine ionako izložene.

Svrha ovoga rada jest istražiti i analizirati način na koji hrvatski mediji prikazuju migrante. Ujedno, istražuje se izvještavanje u negativnom kontekstu pod utjecajem predrasuda i diskriminatornoga odnosa koji mediji i društvo njeguju prema migrantima. Analizom komentara čitatelja na objavljene članke želi se istražiti povezanost načina na koji je tema obrađena u medijima i reakcije čitatelja te uvidjeti ima li i kakav utjecaj na sadržaj komentara prisutnost negativnih faktora u članku.

Cilj je rada ukazati na važnost objektivnog medijskog izvještavanja kada se radi o marginaliziranim društvenim skupinama koji nemaju priliku za prikaz svoje situacije i rješavanje problema ukoliko ih se medijski ne podrži. Također, važno je naglasiti poštivanje etičkih načela prvenstveno od strane medijskih djelatnika, a potom i u reakciji na medijsko izvještavanje od strane čitatelja.

Prvi dio rada uvodi nas u teoriju migracija koje su dio povijesti čovječanstva te razloge migriranja od davnina sve do danas. Gledajući kroz povijesni tijek migracija, ljudi su uvijek bili ili prisiljeni ratovima ili svojevolumeno u potrazi za boljim životnim prilikama zbog ekonomske ili socijalne nesigurnosti, a migranti su oduvijek utjecali na prostor koji su nastanili.

Drugi dio rada posvećen je odnosu medija prema osjetljivim društvenim skupinama, migrantima, s naglaskom na rezultatima ranijih istraživanja o načinu na koji su one prezentirane u medijima. Istražuje se uloga masovnih medija u utjecaju na javni i elitni politički odnos prema azilu i migraciji. Kulturološka studija provela je analiziranje kako su mediji u pet država članica EU izvještavali o izbjegličkoj i migracijskoj krizi. Odabrane su države koje su bile glavni glas EU-a na temu izbjegličke krize te je istražena razlika među državama u pogledu izvora koje su novinari koristili, jezika koji su koristili, razloga koji su naveli za porast izbjegličkog toka i rješenja koja se nude. Analizirano je koliko su se mediji razlikovali u pogledu prevladavajuće teme te obrasci političkog izvorišta u izvještavanju o migrantima.

Posljednji dio rada bavi se analizom medijskog sadržaja dijeljenog na platformama YouTube, Forum, Facebook, Twitter i Instagram, s obzirom na identitetske, kulturološke, sigurnosne i religijske čimbenike izbjegličke krize. Problem s kojim se susrećemo prilikom medijske reprezentacije izbjeglica i migranata jest tendencija da se o njima izvješćuje bez senzibiliteta. U istraživanju smo nastojali odgovoriti na pitanje jesu li kroz medijski diskurs konstruirana dominantna negativna mišljenja o migrantima koji su došli u Europu. Bavit ćemo se medijskom recepcijom migranata analizirajući članke s pozicije autorskog teksta te komentare čitatelja na određene članke. Migrantska kriza za sobom povlači veliki broj sigurnosnih izazova, rizika i prijetnji, s naglaskom na identitetske faktore te terorizam i njegovu povezanost s migrantskom krizom. Ovim radom željeli smo dokazati hipoteze kako će migranti ugroziti europsku kulturu i identitet; negativno utjecati na ekonomsko stanje države i Europe te da ih se povezuje s opasnošću od terorizma. Proučit ćemo na koji se način tijekom perioda u kojem je Hrvatska postala dio tzv. balkanske rute mijenjala medijska agenda u odnosu na migrante i izbjeglice.

2. Povijest ljudskih migracija

Različiti povijesni događaji poput ekoloških promjena, ledenih doba, erupcija vulkana, tektonskih gibanja kontinenata značajno su pridonijeli migracijskim kretanjima. Migranti su utjecali na prostor u koji su došli, najčešće ubrzavajući socijalne procese, te su prenosili tehnička sredstva koja su se na taj način širila, a ne zadržavala samo na jednom prostoru. Učinak fizičkog susreta, koji je često uključivao i sukobe, između različitih kulturnih, jezičnih i najopćenitije etničkih skupina, pridonio je rastakanju rodovskog poretka i nastanku prvih država (Babić 2005: 393). Mnoga stoljeća Europa je bila kontinent prožet ratovima, gladi i siromaštvom. Milijuni Europljana bili su natjerani na iseljavanje ekonomskom i socijalnom uskraćenošću. Plovili su preko Atlantika do Sjeverne i Južne Amerike i do mjesta udaljenih poput Australije, kako bi izbjegli bijedu i tražili bolji život za sebe i svoju djecu.¹ Masovne seobe i migracije događaju se stoljećima, stoga nisu novi fenomen. Razlikuju se po uzroku i intenzitetu. Mogli bismo reći da su u određenim dijelovima svijeta migracijska kretanja konstantna, imaju neizmjeran utjecaj na društvenu kohezivnost, a „u posljednjih sto godina međunarodne migracije bile su središte značajnih događaja koji su preoblikovali svijet“ (Benhabib 2004: 6 prema Stević i Car 2017: 20).

Migracije nisu predstavljale predmet istraživanja u disciplini međunarodnih odnosa sve do svršetka Hladnoga rata iako postoje koliko i sam ljudski rod, a razlog tomu jest činjenica što migracije nisu viđene kao velika prijetnja hladnoratovskim odnosima i ravnoteži između dvaju suprotstavljenih društveno-političkih i ekonomskih blokova nakon Drugog svjetskog rata, jer tek tada nastaju promjene u strukturi međunarodne zajednice (Rukavina i Bašić 2016: 1). „Nakon Hladnog rata do izražaja dolaze asimetrične prijetnje sigurnosti, slabi do tada dominantan realistički pristup međunarodnim odnosima, kojeg sve više zamjenjuju neracionalistički kritički pristupi, poput konstruktivizma“ (Rukavina i Bašić 2016: 1). Tako se znanstveni interes počeo usmjeravati prema novim subjektima i procesima u međunarodnim odnosima, među ostalim i migracijama (Mitchell 2012: 1-2 prema Rukavina i Bašić 2016: 1). „U drugoj polovici dvadesetog stoljeća migracije su na globalnoj razini postale jedan od glavnih faktora društvenih transformacija i razvoja, što se intenzivira u 21. stoljeću, budući da ljudi sve više migriraju u potrazi za sigurnošću i boljim životom iz sela u gradove, između regija, pa čak i između kontinenata“ (Rukavina i Bašić 2016: 1). Kako suvremene migracije zastarjevaju i brišu tradicionalne granice između kultura, jezika, etničkih skupina i nacionalnih država, sve više

¹ Joschka Fischer. Breaking Europe's Migration Paralysis. 2015.
https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=sc holart

predstavljaju izazov nacionalnoj sigurnosti, kulturnom identitetu i ekonomskom prosperitetu država primateljica migranata (Castles 2000: 269 prema Rukavina i Bašić 2016: 1).

2.1. Najčešći uzroci migracija

„Migracije se odnose na kretanja (iseljavanje ili useljavanje) ljudi s jednog mjesta na drugo udaljenije mjesto, s namjerom privremenog ili trajnog naseljavanja“ (Strahija 2017: 56). Vrste migracija možemo odrediti po tome jesli li dobrovoljne, prisilne, legalne ili ilegalne, unutar neke zemlje ili međunarodne (Schmid 2016: 14 prema Strahija 2017: 56). Migracije su konstantna pojava te postoje od evolucije čovječanstva, a mogu biti „individualna i kolektivna pojava, povezana s inicijativom i težnjama osobe, obitelji ili veće zajednice, pa čak i društva u cjelini“ (Friganović 1989: 23 prema Stević i Car 2017: 21).

Razlozi migracija u 21. stoljeću su višestruki, a one su inetegralan dio globalizacije koja podrazumijeva umreženost u svim aspektima društvenog života (Rukavina i Bašić 2016: 1). „Jedan od glavnih razloga migracija jest velika razlika u prihodima, zaposlenosti i društvenom blagostanju među regijama“ (Rukavina i Bašić 2016: 1). „Preseljenja iz vrlo siromašnih u bogate regije nisu tako česta, budući da stanovništvo nema dovoljno ekonomskog kapitala koji je potreban za putovanja, kulturnog kapitala u vidu mogućnosti prilagodbe novoj sredini u kojoj se nađu te društvenog kapitala ili društvenih veza koje su potrebne da bi uspješno pronašli posao i tako se integrirali u novu okolinu“ (Rukavina i Bašić 2016: 2). U situacijama poput rata ili ekološke degradacije, koje uništavaju najosnovnije društvene potrebe i životne standarde, i najsiromašnije stanovništvo prisiljeno je na migraciju i to često po vrlo lošim i teškim uvjetima (Rukavina i Bašić 2016: 2).

„Takav oblik migracije posljednjih godina primjećujemo u Europi iz njezinog neposrednog okruženja koje je pogođeno ratom, terorizmom i siromaštvom“ (Rukavina i Bašić 2016: 2). Početak europske migrantske krize, koja je dosegula vrhunac u ljeto 2015. godine, povezujemo s Arapskim proljećem kao procesom neuspješnog širenja demokracije u europskom okruženju (Rukavina i Bašić 2016: 2). Kada su srušeni autokratski režimi koji su održavali prividan mir na Bliskom istoku i Sjevernu Afrike, započela su još veća razaranja, kaos i siromaštvo, a također nastavak građanskih ratova na Bliskom istoku i politička previranja na sjeveru Afrike pogodovali su propastima država i nestankom sigurnosti što je za posljedicu imalo silne migracije (Rukavina i Bašić 2016: 2). „Invazijom na Irak 2003. godine pokrenut je njihov prvi veći val, ponajprije prema susjednim državama, dok je do kulminacije došlo nakon Arapskog proljeća“ (Rukavina i Bašić 2016: 2). „Revolucionarne promjene preplavile su sjever Afrike i rezultirale jačanjem previranja na Bliskom istoku, posebice u Siriji i Libiji“ (Rukavina i Bašić 2016: 2). Građanski

rat u Siriji bio je sukob koji je rezultirao velikim brojem migranata, fokusiranih prije svega na države bližeg susjedstva, a sličan se dogodio i u Libiji, ali bio je mnogo kraći, iako je i suvremena Libija vrlo opasna država za život (Rukavina i Bašić 2016: 2).

Građanski rat u Siriji² traje još od proljeća 2011. godine (Marjanović 2015 prema Strahija 2017:57). Potrebno je istaknuti kako u ovom imigrantskom valu nisu samo izbjeglice iz Sirije, već i iz Eritreje, Malija, subsaharske Afrike, Nigerije, Somalije, Afganistana, Iraka, i drugih zemalja. Ovaj veliki broj migranata dolazi zajedno iz različitih dijelova svijeta (Strahija 2017:57). Marjanović (2015 prema Strahija 2017: 57) smatra da „očito nije neki događaj u Siriji potaknuo ovaj val migranata. Jer da su izbjeglice samo iz Sirije, onda bi stvar bila daleko lakša za razumjeti, (...) onda bi to značilo da je život postao do te mjere neizdrživ da sada svi masovno odlaze iz zemlje“. Strahija (2017:57) kaže kako je „jedan od razloga zašto izbjeglice tek sada masovno dolaze u Europu jest činjenica da su kapaciteti u tim kampovima prepunjeni“.

Još jedan od razloga migracija jest jačanje tzv. Islamske države, koja je uvela novu dimenziju nesigurnosti. „Sve te dinamične promjene utjecale su na ljude, koji su se u takvom okruženju odlučili napustiti svoje domove kako bi spasili svoje živote“ (von Helldorff 2015: 2-3 prema Rukavina i Bašić 2017: 3). Situacija u državama Bliskog istoka postajala je sve gora te zbog teškoća s kojima su se susretali, poput nemogućnosti da pronađu posao, ostvare građanska prava i pošalju djecu na školovanje, krenuli su prema Europi (Rukavina i Bašić 2017: 3).

Migrantska kriza „uhvatila“ je Europu nespremnu. Iako kontekstualno gledajući ona predstavlja samo jednu u nizu kriza koje su pogodile Europsku uniju proteklih nekoliko godina, uzimajući u obzir dramu oko grčke dužničke krize, neizvjesnost oko položaja Ujedinjenog Kraljevstva unutar Unije (Brexit), jačanje desnih i lijevih populističkih pokreta, porast separatističkih pokreta i težnji unutar pojedinih država članica, nastavak tenzija s Rusijom oko Ukrajine te stalnu prijetnju ISIS-a (Heisbourg 2015: 9 prema Rukavina i Bašić 2016: 15). „Sukobi koji ne prestaju jenjavati u europskom susjedstvu natjerali su milijune ljudi da napuste svoje domove (iz Sirije je samo u 2014. godini otišlo 4 100 000 ljudi)“ (Rukavina i Bašić 2016: 15). Kako se sukobima u Siriji nije nazirao kraj, a situacija u kampovima pogoršavala, migranti su krenuli u potragu za boljim životom u Europu, a na njihovom putu našla se Turska, Grčka, Makedonija, Srbija, Mađarska, Hrvatska i Slovenija, koje su bile samo tranzitne države kroz koje su migranti prošli

² Građanski rat u Siriji, između pristaša Assadovog režima i pobunjenika, počeo je u proljeće 2011. godine kao serija demonstracija protiv predsjednika Bashara Al-Assada i njegove vlade (Al Jazeera Balkans, 2015). Demonstracije u Siriji inspirirane su tzv. Arapskim proljećem. Ovim sukobima prethodila se desetljeća političke i ekonomske nestabilnost u regiji. Pokušaj vlasti da demonstracije uguše uz pomoć vojske doveo je do eskalacije nasilja. Zahtjeve pobunjenika podržale su susjedna Turska, Saudijska Arabija i zaljevske zemlje. SAD, EU i druge države Zapada uvele su Siriji političke, diplomatske i ekonomske sankcije (Al Jazeera Balkans, 2015).

dok su krajnja odredišta bile Njemačka, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Austrija (Rukavina i Bašić 2016: 15). Broj tražitelja azila u Njemačkoj dosegao je rekordnih 800 000 za 2015. godinu (Ibid.: 15).

Marjanović (2015 prema Strahija 2017: 58) navodi da postoji činjenica koja je migrante i izbjeglice potaknula na put prema Europi, a to je njemačka Vlada koja je poručila da će primiti sve izbjeglice, Sirijce, koji zatraže azil, bez obzira na koji način su stigli do Njemačke: „Rat u Siriji je ogroman inkubator tragičnih sudbina i mora se što prije okončati, (...) ali postaje očito da rat u Siriji nije jedini razlog zašto se ova velika seoba naroda dešava. Ako dobro proučimo njemačke potrebe za ljudskim resursima moglo bi se zaključiti da vlasti u Berlinu čak i koriste rat u Siriji kao opravdanje za privlačenje ogromnog broja ljudi - a ljudi im trebaju (...).“ Marjanović (2015 prema Strahija 2017: 58) tvrdi kako migranti, dok ih Njemačka nije pozvala, nisu niti dolazili, barem ne u tolikom broju. Njemački ministar unutarnjih poslova, Thomas de Maiziere (prema Strahija 2017: 58) rekao je: „Trebaju nam ljudi. Trebaju nam mladi ljudi, trebaju nam imigranti. Kao što i svi znate, imamo premalo djece.“ I to je bio jasan poziv mladim ljudima iz različitih zemalja svijeta da se upute prema Njemačkoj. Budući da svi oni dolaze na poziv Njemačke, jasno je i zašto mahom dolaze mladi muškarci, navodi Marjanović (2015 prema Strahija 2017:58) te dodaje: „Koga poslati prvog da krene teškim i opasnim putem za Njemačku? Pa ne valjda ženu i malo dijete!“ „Obitelji primarno šalju mlade i snažne muškarce, koji će taj put moći i prevaliti. Naravno, ima među izbjeglicama i migrantima i žena i djece. Upravo su oni ti koji zapravo bježe od rata i terora koji svakodnevno proživljavaju ili pak, pokušavaju doći do svojih obitelji koje su već prije stigle u Njemačku ili neku drugu zemlju.“ (Strahija 2017: 58).

2.2. Vrste migracija

Migracije se događaju tijekom kriznih povijesnih razdoblja, primjerice u slučaju ratova (Car i Matović 2017: 21). Prema uzroku, migracije dijelimo na „politički bijeg“ (što čine izbjeglice) te na „slobodne migracije“ ekonomsko-socijalnog tipa (Friganović 1989: 25 prema Car i Matović 2017: 21). UNHCR tvrdi da su većina pridošlih s Bliskog Istoka bile izbjeglice od rata i progona, a migrante iz dijelova zapadne Afrike (Gambija, Nigerija) i južne Azije (Bangladeš, Pakistan) smatra ponajprije ekonomskim migrantima, osobama koje su u bijegu od siromaštva i nezaposlenosti (Haramija i Trošelj Miočević 2018: 347).³

³ http://www.unhcr.org/asylumtrends/UNHCR%20ASYLUM%20TRENDS%202012_WEB.pdf
<https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e->

2.3. Razlika između izbjeglištva i migriranja

„Status izbjeglica definiran je UN-ovom konvencijom koja je potpisana 1951. godine, nakon koje je uslijedio i Protokol iz 1967. godine kada su postavljeni standardi o statusu izbjeglica i ponašanju svake zemlje potpisnice prema njima“ (Car i Matović 2017: 41). Članak 2. konvencije definira izbjeglicu kao osobu koja „opravdano se bojeći progona zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti nekoj društvenoj skupini ili političkih uvjerenja, nađe izvan zemlje čije državljanstvo ima i koja ne želi, ili zbog tog straha neće tražiti zaštitu te zemlje; ili koja, ako nema državljanstvo, a nalazi se izvan zemlje u kojoj je imala svoje uobičajeno boravište uslijed takvih događaja ne može, ili zbog straha ne želi u nju vratiti” (UN, 2008).

„S druge strane, migrantima se smatraju uglavnom ekonomski migranti koji odlaze u drugu zemlju kako bi imali bolje uvjete za život i rad, a za razliku od izbjeglica mogu se slobodno vratiti u svoju zemlju“ (UN, 2016 prema Car i Matović 2017: 42).

Tražitelj azila definira se kao osoba u bijegu progona i sukoba te stoga traže međunarodnu zaštitu u okviru Konvencije o statusu izbjeglica iz 1951. godine o statusu izbjeglica; izbjeglica je tražitelj azila čiji zahtjev je odobren. „UN smatra migrante koji bježe od rata ili progona izbjeglicama, čak i prije nego što službeno dobiju azil“ (Strahija 2017: 56). Suprotno tome, „ekonomski migrant je osoba čiji je glavni motiv za odlazak iz matične zemlje ekonomski dobitak“ (Strahija 2017: 56). Izraz „migrant“ smatra se krovnim izrazom za sve tri skupine. Rečeno na drugi način: sve izbjeglice su migranti, ali nisu svi migranti izbjeglice.

Odakle dolaze migranti?

Politički preokreti na Bliskom Istoku, Africi i južnoj Aziji mijenjaju migracijske trendove u Europi. Broj ilegalnih otkrića graničnog prijelaza u EU počeo je rasti 2011. godine, nakon što su tisuće Tunižanaca počele pristizati na talijanski otok Lampedusa nakon početka Arapskog proljeća. Slijedili su Podsaharski Afrikanci koji su prethodno migrirali u Libiju od 2011. do 2012. godine, bježeći od nemira. Najnoviji porast uz morske granice EU-a pripisan je sve većem broju sirijskih, afganistanskih i eritrejskih migranata i izbjeglica.

IOM procjenjuje da je više od 464.000 migranata prešlo u Europu morskim putem za prvih devet mjeseci 2015 (Car i Matović 2017: 40). Sirijci koji su bježali od četverogodišnjeg građanskog rata u svojoj zemlji činili su najveću skupinu (39%). Afganistanci koji su željeli izbjeći rat u ratu s talibanskim pobunjenicima (11%), a Eritrejci koji su izbjegli na prisilni rad (7%) činili su

drugu, odnosno treću najveću skupinu migranata. Povreda sigurnosti i siromaštvo u Iraku, Nigeriji, Pakistanu, Somaliji i Sudanu također su pridonijeli migrantskom priljevu.⁴

2.4. Migrantske rute

Zemlje članice EU koje su najteže pogođene ekonomskom krizom, poput Grčke i Italije, poslužile su i kao glavne ulazne točke za migrante i izbjeglice zbog blizine Sredozemlja. Promjenom migracijskih obrazaca tijekom prošle godine, zemlje poput Mađarske koja se nalazi na istočnoj granici EU-a, bile su izložene i oštroj situaciji u neregularnoj migraciji. Utvrđeno je kako se „osobe koje traže azil usmjeravaju prema državama za koje smatraju da imaju povoljnije politike azila” (Vučić 2019: 4). Jedna od njih je Njemačka koja je garantirala prihvat i humano postupanje pa je samim time postala izuzetno privlačna potencijalnim ilegalnim migrantima. Brekke i Aarset (2009 prema Vučić 2019: 24) u svojim istraživanjima navode da Njemačka ispunjava većinu kriterija koji su važni pri odluci ilegalnih migranata u izboru konačne destinacije – imidž države, uvjeti u državi, tržište radne snage, obrazovanje, sistem socijalne zaštite, kvaliteta života, ljudska prava, slobode, demokratski standardi, sigurnost.

Grčka: Do 2012. 51% migranata koji su ilegalno ušli u EU to je učinilo putem Grčke. Ovaj se trend pomaknuo u 2013. nakon što su grčke vlasti pojačale graničnu kontrolu u okviru operacije Aspida (ili „Štit“), koja je uključivala izgradnju ograde od bodljikave žice na grčko-turskoj granici. Ali do srpnja 2015. Grčka je ponovno postala preferirana mediteranska ulazna točka, a Frontex je prijavio 132.240 ilegalnih graničnih prijelaza EU za prvu polovicu 2015., što je pet puta više od broja otkrivenih za isto razdoblje prošle godine. Sirijci i Afganistanci činili su „lavovski udio“ migranata koji su putovali iz Turske u Grčku (prije svega na grčke otoke Kos, Chios, Lezbos i Samos) u prvih sedam mjeseci 2015.

Italija: Središnji mediteranski prolaz koji povezuje Libiju s Italijom bio je najtraženija ruta za migrante povezane s Europom u 2014. Frontex je prijavio više od 170 000 ilegalnih prelazaka granice u Italiju. U listopadu 2014. program potrage i spašavanja Mare Nostruma, zaslužan za spašavanje više od 100.000 migranata, zamijenjen je programom Frontexa Triton, manjim operacijama granične kontrole s trećinom operativnog proračuna Mare Nostruma. U travnju 2015. čelnici EU utrošili su proračun za program Frontexove granične patrola na 9 milijuna eura mjesečno, ali su odbili proširiti opseg za potragu i spašavanje. Iako je broj ilegalnih prelazaka granice u Italiju za prvu polovicu 2015. godine ostao visok, na 91.302, porast broja

4

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

smrtnih slučajeva (procjena IOM-a da je na ovoj ruti u 2015. godini umrlo više od 2.000 ljudi) i pogoršanje sigurnosne situacije u Libiji mnoge migrante su potaknule da traže alternativne puteve prema Europi kroz Grčku i Balkan. Devedeset posto migranata koji su se koristili ovom rutom u prvoj polovici 2015. bili su iz Eritreje, Nigerije i subsaharske Afrike.

Mađarska: Sve veći broj Sirijaca i Afganistanaca koji putuju iz Turske i Grčke kroz Makedoniju i Srbiju učinili su ovu državu članicu EU najnovijom rutom migrantske krize u Europi. (Sve veći broj građana s Kosova koji putuju kroz Srbiju također je pridonio mađarskom priljevu migranata.) Od siječnja do srpnja 2015. Frontex je prijavio 102.342 ilegalna prelaska u Mađarsku. Taj nalet potaknuo je premijera Viktora Orbana da podigne ogradu bodljikave žice na granici sa Srbijom u srpnju 2015. Migranti su prevezeni u improvizirani izbjeglički kamp u rujnu 2015. godine.⁵

Tijekom prvih devet mjeseci 2018. godine broj ilegalnih prelazaka granica putem glavnih migracijskih ruta u prostor EU smanjio se za trećinu u usporedbi sa stanjem od prije godinu dana – na ukupno oko 100.000 zabilježenih ilegalnih migranata, prvenstveno zbog smanjenja pritiska na rutu preko Centralnog Mediterana⁶. U rujnu 2018. godine oko 12.900 ilegalnih prelazaka detektirano je na glavnim rutama u Europsku uniju, što je 21 posto manje nego u istom mjesecu prošle godine (Frontex 2018).⁷

Zapadni Mediteran

Već treći uzastopni mjesec migracijska ruta preko Zapadnog mediterana obuhvaćala je oko pola ukupno zabilježenih ilegalnih ulazaka u prostor EU⁸. Broj migranata koji su tom rutom stizali do Europe dostigao je brojku od gotovo 6.500 u rujnu, što je oko četiri puta više nego u istom mjesecu prošle godine⁹. U prva tri kvartala 2018. godine zabilježeno je oko 35.500 ilegalnih prelazaka na ruti kroz Zapadni Mediteran, što je gotovo dvostruko više nego što je bilo zabilježeno u istome periodu prošle godine¹⁰. Maroko, Gvineja i Mali su područja s kojih je ove godine bio zabilježen najveći broj migranata na ovoj ruti ove godine. Ljudi iz područja podsaharske Afrike predstavljaju više od tri četvrtine svih migranata na Zapadnome Mediteranu.¹¹

Središnji Mediteran

⁵ Ibid.

⁶ <https://obris.org/hrvatska/kako-idu-ilegalne-migracije-prema-eu/>

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ <https://obris.org/hrvatska/kako-idu-ilegalne-migracije-prema-eu/>

Broj migranata koji su u Europu pristigli preko rute u Središnjem Mediteranu u rujnu 2018. pao je na oko 900, što je smanjenje od oko 85 posto prema rujnu 2017. godine, a ukupan broj migranata detektiranih na ovoj ruti u prva tri kvartala 2018. pao je na oko 20.900, što je oko 80 posto manje nego u istom periodu 2017. godine¹². Za ovu godinu su Tunizani i Eritrejci bili najzastupljeniji na ovoj ruti i zajedno su predstavljali više od trećine svih ovdje zabiježenih migranata. Uz njih su tu prolazili i građani Sudana, Pakistana i Nigerije.¹³

Istočni Mediteran

U rujnu 2018. godine broj ilegalnih migranata koji su se kretali rutom preko Istočnog Mediterana iznosio je oko 5.400 ljudi, što je oko 25 posto manje nego u rujnu 2017. godine.¹⁴ Ipak, ukupan broj migranata zabilježenih na ruti preko Istočnog Mediterana porastao je za oko 40 posto, odnosno na oko 40.300 migranata zbog povećanja ilegalnih prelazaka na kopnenoj granici s Turskom.¹⁵ Najveći broj ilegalnih imigranata na ovoj ruti za tekuću godinu bili su državljani Sirije i Iraka.¹⁶

Zapadni Balkan

Glavna migracijska ruta na Zapadnom Balkanu, preko Srbije u Mađarsku i Hrvatsku i dalje bilježi mali broj ilegalnih imigranata. Unatoč tome, paralelna ruta preko Albanije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine, kao i preko Srbije u BiH, svjedoči nastavku migracijskog pritiska. Zabilježeno je oko 3.400 ilegalnih prelazaka granice u prva tri tromjesečja 2018., od čega su glavninu predstavljali građani Afganistana i Pakistana, te još nešto građana Irana, Kosova i Tursk.¹⁷

Kopnene i morske rute

Samo 7% svih migranata „državljana trećih zemalja“ koji su ušli u Europsku uniju stigli su morskim putem, prema podacima European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) iz 2013. godine. To je vrlo malo u usporedbi sa 51% onih koji su ušli prelaskom kopnenih granica i 42% onih koji su u Europsku uniju ušli preko međunarodnih graničnih prijelaza u zračnim lukama (FRA 2013: 19 prema Vučić 2019: 26). Na području Mediterana tri su glavne migracijske rute. „Ruta od juga prema sjeveru, odnosi se na kretanja iz Maroka, Alžira, Tunisa, Egipta i Turske u sjevernije mediteranske zemlje Italiju, Španjolsku i Francusku“ (Gregurović 2011: 58). „Druga ruta, od jugoistoka prema sjeveru, obuhvaća migrante iz Iraka, udaljenijih

¹² <https://obris.org/hrvatska/kako-idu-ilegalne-migracije-prema-eu/>

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

područja Azije (Pakistana, Bangladeša i Afganistana) i iz Afrike (Senegala, Nigerije, Konga i Somalije)“ (Gregurović 2011: 58). Dio migranata zadržava se u južnoeuropskim zemljama, dok se drugi dio njima koristi kao zemljama tranzita, a krajnja su im odredišta zapadnoeuropske zemlje. „Treća ruta, od sjeveroistoka prema zapadu, odnosi se na kretanja iz Albanije u Italiju i Grčku te iz Bugarske, Rumunjske, Poljske, Ukrajine i drugih satelitskih država bivšega Sovjetskog Saveza“ (Gregurović 2011: 58). Dio njih odvija se redovnim prometnim linijama zbog relativne blizine zemalja primitka i podrijetla migranata (Ibid.: 59). U prve dvije rute migranti najčešće migriraju morskim putem, a kada odlaze na udaljenija odredišta, skloniji su migriranju „korak po korak“ (İçduygu i Ünalán 2001 prema Gregurović 2011: 59). Frontex u svom izvješću za 2018. godinu navodi šest ruta kojima su se migranti kretali prema Europskoj uniji. Središnja mediteranska ruta kojom su se kretali migranti iz Tunisa i Eritreje prema Italiji, te su činili jednu trećinu ukupnog migrantskog vala. Najčešći prijelazi u Europu odvijali su se putem zapadne mediteranske rute od Maroka prema Španjolskoj. U odnosu na zapadnu mediteransku rutu, istočnu mediteransku rutu obilježili su nešto manji brojevi prijelaza migranata, uglavnom Sirijaca. Balkanska ruta je zapravo samo nastavak istočne mediteranske rute prema Europskoj uniji uz dodatne migracije iranskih migranata kroz Srbiju. Zapadnu afričku rutu obilježio je snažan porast migracija iz Maroka i Senegala prema Kanarskom otočju (Frontex 2019).

3. Europska migrantska kriza

Države ulazne točke snose jednostranu odgovornost za migrante prema Dublinskoj uredbi. Revidiran 2013. godine, ovaj zakon EU propisuje da tražitelji azila moraju ostati u prvoj europskoj zemlji u koju uđu i da je ta zemlja odgovorna za ispitivanje zahtjeva za azil migranata. Migranti koji putuju u druge države EU suočeni su s deportacijom natrag u zemlju EU u koju su prvobitno ušli.

Mnogi se donositelji politika slažu da je reforma Dublinske uredbe važan korak u uspostavljanju zajedničke europske politike o azilu. Prema postojećem sustavu, teret odgovornosti nesrazmjerno pada na države ulaza s izloženim granicama. U praksi su, međutim, mnoge od ovih prvih zemalja već prestale provoditi Dublin i dopuštaju migrantima da prođu do sekundarnih odredišta na sjeveru ili zapadu EU-a. Njemačka i Švedska trenutno primaju i odobravaju ogromnu većinu zahtjeva za azil u EU.¹⁸

„Dolaskom velikog broja migranata u države Europske unije, Dublinska uredba je došla pod znak upitnika“ (Rukavina i Bašić 2016: 15). Prema njoj azil se može dodijeliti ukoliko podnositelj prijave nema bliskih rođaka u drugoj državi članici te ne posjeduje odobrenja boravka ili vize u Europskoj uniji, niti je ilegalno prešao granicu unutar EU (Ibid.: 15). Sukladno tome prva država u kojoj je zahtjev podnesen odgovorna je za obradu tog zahtjeva (Ibid.: 15).

Napetost u EU porasla je zbog nesrazmjera u teretu prihvata izbjeglica s kojim se suočavaju neke države, posebno one u koje migranti prvo pristižu, kao što su Grčka, Italija i Mađarska, ali i one koje primaju najviše zahtjeva za azil, kao što su Njemačka, Švedska, Italija i Francuska. „Nejednaka raspodjela tražitelja azila stavlja članice EU u neravnopravan položaj“ (Strahija 2017: 60). Tijekom 2015. godine masovna migracija u samo nekoliko mjeseci stavila je veliki pritisak naročito na Mađarsku i Grčku, koje se nisu mogle nositi sa svojim dužnostima (Rukavina i Bašić 2016: 15). Migrantska kriza je rastegnula njihovu administrativnu strukturu i iziskivala ogromna financijska sredstva koja nisu imale na raspolaganju (Boettcher, Braueuninger 2015: 1-5 prema Rukavina i Bašić 2016: 15). Nastojeći im pomoći, počeli su se otvarati takozvani „hotspotovi“, naročito u Grčkoj (Kos, Leros, Lesvos, Chios, Samos) i Italiji (Lampedusa, Trapani, Taranto, Augusta), od kojih su samo Lesvos, Lampedusa i Trapani bili

¹⁸ Park Jeanne, Europe's migration crisis. 2015.

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

operativni (Ibid.: 15).¹⁹ „Zbog svih tih nedostataka Dublinskog sustava, Europska komisija pokušala je stvoriti alternativne mehanizme relokacije određenih grupacija tražitelja azila, po različitim kriterijima – s obzirom na BDP države, veličinu stanovništva, stopu nezaposlenosti (ovaj se ključ nije trebao odnositi na Grčku, Italiju i Mađarsku koje su bile izložene glavnom udaru migrantske krize)“ (Rukavina i Bašić 2016: 15-16). Od spomenutog mehanizma najviše bi trebale profitirati Njemačka, Švedska i Mađarska, dok bi baltičke države i druge države Istočne Europe zajedno s Belgijom, Irskom i Ujedinjenim Kraljevstvom primile znatno veći broj migranata, no relokaciju migranta, koju je predlagala Europska komisija, nije bila dobro prihvaćena te je većina država odbila spomenuti prijedlog, a posebice su kritične bile države Višegradske skupine (Poljska, Češka, Slovačka i Mađarska) dok je Španjolska predlagala da se uvedu dodatni kriteriji poput stope nezaposlenosti ili trenutnog broja migranata i izbjeglica unutar pojedine države članice (Rukavina i Bašić 2016: 16). Zbog sveg navedenog migrantska kriza je još više produbila probleme i nesuglasice među članicama EU, koje i danas traže optimalno rješenje za pitanje priljeva migranata iz 2015. godine, s tim da svakodnevno pristižu i novi (Ibid.: 16).

„Jedno od rješenja predstavlja sporazum između Europske unije i Turske koji predviđa da svi novi ilegalni migranti počevši od 20. ožujka budu vraćeni s grčkih otoka u Tursku, što će biti provedeno u skladu s europskim i međunarodnim pravom, a takvo rješenje podrazumijeva da neće biti nikakvog kolektivnog protjerivanja niti vraćanja migranata u države u kojima im je život izložen opasnosti“ (Ibid.: 16). „Grčke vlasti bi trebale registrirati migrante koji dođu na njihove otoke i razmotriti svaki zahtjev za azil u skladu s direktivom o azilu“ (Ibid.: 16).²⁰

3.1. Reakcije Europske unije

Proračuni za migracije i pitanja azila u mnogim državama nisu dosegli rastuće potrebe. U kolovozu 2015. Europska komisija odobrila je paket hitne pomoći u iznosu od 2,4 milijarde eura (2,6 milijardi USD), pri čemu je 560 milijuna eura (616 milijuna dolara) namijenjeno Italiji, a 473 milijuna eura (520 milijuna dolara) Grčkoj za subvencioniranje njihovih napora za spašavanje migranata za slijedećih šest godina. Međutim, mnogi kreatori politika kažu da ta sredstva i dalje nisu dostatna za rastuću krizu. Suprotno tome, migranti na bogatijem sjeveru i zapadu pronalaze relativno dobro vođene azilantske centre i velikodušnu politiku preseljenja. Ali ove teže dostupne zemlje često pružaju usluge migrantima koji imaju mogućnost ulaska i

¹⁹ Managing the Refugee Crisis: Commission reports on implementation of EU-Turkey Statement. 2015. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/eam_state_of_play_and_future_actions_20160113_en.pdf

²⁰ <http://www.novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Tusk-objavio-Postignut-je-dogovor-EU-i-Turske-oko-migrantske-krize!-Davutoglu-To-je-povijesni-dan>

kretanja zemljom uz pomoć krijumčara. Te su zemlje još uvijek nedostupne mnogim migrantima koji traže međunarodnu zaštitu.²¹

Kao i kod krize državnog duga, nacionalni su interesi neprestano tražili zajednički europski odgovor na taj priliv migranata. Neki stručnjaci kažu kako je sve polariziranija politička klima u kojoj se uzdižu nacionalističke, antimigrantske stranke djelomično kriva za prigušeni humanitarni odgovor nekih država. Zemlje poput Francuske i Danske navele su i sigurnosne probleme kao opravdanje svojeg nevoljkog prihvaćanja migranata s Bliskog Istoka i Sjeverne Afrike, posebno nakon terorističkih pucnjava u Parizu i Kopenhagenu početkom 2015. godine.

Sekundarni pokreti migranata koji izbjegavaju svoju prvu zemlju ulaska, očito kršeći Dublinsku uredbu, opteretili su bezviznu schengensku zonu EU-a, čime je ukinuta granična kontrola među dvadeset i šest europskih zemalja. Schengenska uredba smatrana je jednim od postignuća europske integracije, no bila je pod velikim nadzorom (pukotine su se prvi put pojavile u travnju 2011., kada je Francuska nakratko ponovno uvela graničnu kontrolu kao odgovor na priljev tisuća tunizijskih i libijskih izbjeglica iz susjedne Italije. Danska je slijedila tu primjenu u svibnju 2011., ponovno uvodeći privremenu kontrolu na zajedničkim granicama sa Švedskom i Njemačkom.)²² U kolovozu 2015. Njemačka je priopćila kako suspendira dublinsku proceduru za sirijske azilante, što je učinkovito zaustavilo deportacije Sirijaca u njihovu europsku zemlju ulaska. Ovaj potez najveće i najbogatije zemlje članice bloka doživljavao se kao važna gesta solidarnosti. Međutim, njemačka kancelarka Angela Merkel također je upozorila da je budućnost Schengena ugrožena ukoliko sve države članice EU ne pronađu način pravičnije raspodjele migranata. Njemačka je ponovno uspostavila graničnu kontrolu duž svoje granice s Austrijom u rujnu 2015., nakon što je primila četrdeset tisuća migranata tijekom jednog vikenda. Proveden uoči izvanrednog samita o migracijama, mnogi su stručnjaci ovaj potez shvatili kao signal drugim državama članicama EU zbog hitne potrebe za sustavom kvota na razini EU. Austrija, Nizozemska i Slovačka ubrzo su slijedile vlastite granične kontrole. Ti su događaji nazvani najvećim udaracem Schengenu u dvadesetgodšnjem postojanju.

²¹ Park Jeanne. Europe's migration crisis. 2015.

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

²² Park Jeanne. Europe's migration crisis. 2015.

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

3.2. Razlozi zašto su migracije u Europsku uniju problem

Migracijski val, čak i ako ga Europljani uspijevaju kontrolirati odražava dublje trajne čimbenike za koje je malo vjerojatno da će uskoro nestati. Ti su čimbenici politički kaos na Bliskom Istoku i, što je još važnije, neobično veliki jaz između dohotka između Europe i Afrike.²³ S globalizacijom, znanje o tim nedostacima kao i praktična sredstva za premošćivanje migracija u bogatu zemlju poznatiji su i pristupačniji nego ikad prije. Ovi trendovi izgledaju još neusporedivije za Europu, ako se zauzme dugoročniji pogled i shvati da se očekuje da će subsaharsko afričko stanovništvo koje je trenutno samo malo veće od onog u cijeloj Europi biti gotovo šest puta veće do 2100. Dakle, ekonomske migracije će se, ako ništa, povećati.²⁴

Europske poteškoće u apsorpciji migranata nisu samo zbog kulturnih ili vjerskih razlika, već i (za razliku od SAD-a, Kanade, Australije) zbog nedostatka povijesti da su zemlja imigracije. Iako su neke zemlje u velikom broju primile političke izbjeglice (u obzir dolaze primjeri Francuske koja prima izbjeglice od španjolskog građanskog rata, ili u posljednje vrijeme mnoge države EU koje prihvaćaju izbjeglice iz Bosne), Europa je uglavnom bila emigrantski kontinent, od Hebrida i Irske na sjeveru do Sicilije i Grčke na jugu. Nadalje, nedostatak gospodarskog rasta, tromi broj domaće zaposlenosti i visoke stope nezaposlenosti u južnoj Europi čine dostupnost stvarnih, iako skromnih radnih mjesta za migrante niskim.²⁵

Europska unija je u posljednjih nekoliko godina počinila brojne političke pogreške koje su pogoršale krizu i stvorile nestabilnost na njenim granicama. Pogreške uključuju i svrgavanje Gadafija čiji su režim zamijenili prepirkama plemena što je dovelo do nepostojanja bilo kakve kontrole nad libijskim granicama, kako na jugu, tako i na sjeveru.²⁶ Zatim, jednako beznačajan ultimatum prethodnoj ukrajinskoj vladi (naime, njemačka inzistira da uvjet za potpisivanje trgovinskog sporazuma bude puštanje Julije Timošenko iz zatvora i njeno liječenje u Njemačkoj); to je dovelo do svrgavanja vlade Janukoviča, ruske intervencije u Ukrajini i građanskog rata. I na kraju zastoj nad Grčkom koji prijeti stvaranjem kaosa ne samo na granicama Unije, nego i unutar nje same. EU stoga mora dugo i teško razmišljati je li u procesu

²³ <http://stav.cenzura.hr/migracija-u-europu-problem-bez-rjesenja/>

²⁴ Joschka Fischer. *Breaking Europe's Migration Paralysis*. 2015.

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

²⁵ Joschka Fischer. *Breaking Europe's Migration Paralysis*. 2015.

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

²⁶ Ibid.

preobrazbe, kombinacijom arogancije i nesposobnosti, iz izvora stabilnosti u prešla u izvoznika političkog i ekonomskog kaosa.²⁷

Situacija s migracijama povećava utjecaj desničarskih, često ksenofobičnih, stranaka. Čak i kad ne sudjeluju u vladi, njihove ideje i dnevni red preuzimaju stranke u središtu ili centrističke stranke, kao što se dogodilo u Francuskoj, Nizozemskoj, Danskoj i Švedskoj. Postupno, cijeli se politički spektar zarazi: antimigrantska politika postaje glavna.²⁸

EU nema apsolutno nikakvo rješenje za ovu posljednju migracijsku krizu. Jednostavno se gubi: bez strategije, bez politike i bez ideja. Nije da je problem jednostavan. Ali jedini pristup koji bi mogao početi proizvoditi nešto što nalikuje rješenju bio bi multilateralni, ne samo među članicama EU-a (kao u snažno spornoj, ideji raspodjele migranata među državama članicama EU-a), već i uključivanjem zemalja Afrike. Opći sustav kvota za emitiranje i primanje zemalja čini se kao jedini način da se nametne red i stabilnost. Sustav kvota možda se neće moći nositi s nasumičnim događajima poput sirijskog građanskog rata, ali trebao bi se moći nositi s ekonomskom migracijom. Uz uredan sustav kvota, osoba iz Malija koja razmišlja o migraciji u Francusku možda će radije pričekati nekoliko godina i dobiti službeno dopuštenje da se tamo nastani, nego da sada plati krijumčaru za nesiguran ulazak u Francusku. No, takav bi multilateralni pristup zahtijevao i ogromnu količinu koordinacije i dobre volje kako među samim europskim državama, tako i između njih i afričkih zemalja i europsko prihvaćanje da će u sljedećih 50 do 100 godina morati prihvatiti snažan priliv afričkog stanovništva naprosto zato što diktiraju demografija i ekonomske razlike.²⁹

4. Migracijski val u Republici Hrvatskoj

Migranti s Bliskog istoka otvorili su balkansku rutu koja je prolazila kroz Tursku, Grčku, Makedoniju, Srbiju i Mađarsku, sve dok zadnja nije zatvorila svoju granicu sa Srbijom u ljeto 2015. godine tako što je u dužini od 110 kilometara postavila žičanu ogradu preusmjerivši rutu prema Hrvatskoj i Sloveniji (Archick, Margesson 2015: 1-2 prema Rukavina i Bašić 2016: 3). „Time je zaustavila ulazak migranta u Schengensku zonu, ali i stvorila velike probleme za Hrvatsku koja se našla u žarištu migrantske krize“ (Rukavina i Bašić 2016: 3).

Migracijski val zahvatio je Hrvatsku 16. 9. 2015. godine nakon što je Mađarska onemogućila ulaz ilegalnih migranata iz Srbije na svoj teritorij, a Srbija preusmjerila kretanje migranata prema

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

Hrvatskoj i organizirala njihov prijevoz do granice s Hrvatskom (Tatalović, Malnar 2016 prema Vučić 2019: 27).

Zbog svog geostrateškog položaja, Republika Hrvatska nalazi se na samome putu migracijskih kretanja osoba iz azijskih i afričkih zemalja prema razvijenim zemljama Europe. Republika Hrvatska, sukladno sa drugim europskim zemljama, suočena je s porastom broja nezakonitih migracija, posebice zbog svojeg zemljopisnog položaja. Postoje naznake da će Hrvatska uslijed ekonomskog razvitka postati privlačna zemlja za ekonomske migrante s kojima dolazi i problem „crnog tržišta rada“ te nezakonitih ulazaka i ostanaka u državi. Može se očekivati sve veći pritisak na hrvatsku državnu granicu od strane migranata, ali i krijumčara ljudima zato što je Hrvatska krajnje područje Europske unije koje, prema migrantima, otvara vrata za dalje (Tadić, Dragović, Tadić 2016 prema Vučić 2019: 27).

„Hrvatska se 2015. godine našla na putu migrantske krize zbog spleta okolnosti poput podizanja ograde od strane Mađarske, slabije prometne infrastrukture, kao i postupanja prema migrantima u ostalim državama na balkanskoj ruti“ (Rukavina i Bašić 2016: 4). „Grčka je migrante primala na svoje otoke (primjerice Lezbos) te ih dalje transportirala do makedonske granice. Makedonci su na početku krize u srpnju 2015. godine pokušavali zaustaviti priljev migranata iz Grčke, međutim bezuspješno, te su ih počeli puštati i prevoziti dalje prema Srbiji, odakle su transportirani do mađarske, odnosno hrvatske granice“ (Ibid.: 4).

„Od sredine rujna do 1. studenog 2015. u Hrvatsku je ušlo i zaputilo se u treće države oko 299 969 migranata, koji nisu tražili izbjeglički status niti azil, s obzirom na to da su im ciljano određene države Zapadne Europe u kojima se već nalazi veliki broj imigrantskih zajednica nekoliko generacija“ (Ibid.: 4). Rukavina i Bašić (2016: 4) kažu kako se radi o gospodarski najrazvijenijim državama Europe s malom stopom nezaposlenosti te najbolje uređenim sustavom socijalnih privilegija, naročito u Njemačkoj, čiji su industrijalci na samom početku krize naglašavali potrebu za većim priljevom radne snage pozdravivši dolazak migranata.³⁰ Hrvatska Vlada imala je jasnu strategiju: dopušta se ulazak migranata, organizira se tranzit prema drugim europskim državama i kontrolira njihovo kretanje kroz Hrvatsku, što se poklapalo sa željama migranata da dođu do svojih destinacija, prvenstveno u Njemačku (Ibid.: 22).

„Predviđalo se kako će dnevno doći 500 migranata, međutim samo od 15. do 17. rujna u Hrvatsku je ušlo 11 000 osoba“ (Rukavina i Bašić 2016: 21). Prema riječima potpredsjednika Vlade Ranka Ostojića, cijena prihvata migranata kretala se oko 2 milijuna kuna dnevno, a ukupni

³⁰ <http://www.spiegel.de/international/germany/refugees-are-an-opportunity-for-the-german-economy-a-1050102.html>

trošak uz financijsku podršku Europske unije, za mjesec i pol zbrinjavanja iznosio je 70 milijuna kuna (prijevoz, smještaj, hrana, zdravstvena pomoć, troškovi osoba u različitim sustavima podrške), (Rukavina i Bašić 2016: 22). Za Hrvatsku, kao i druge države balkanske rute, nije bilo alternative, nego dopustiti neometan prolaz migranata preko njihovih granica.

5. Migracije kao posljedica neokolonijalizma

Koncem mjeseca rujna 2015. OUN-agencija za izbjeglice procijenila je da se tijekom 2015. i 2016. godine u Europi može očekivati oko 1,4 milijuna izbjeglica – tj. gotovo dvostruko više u odnosu na procjene s početka istog mjeseca – iz ratom i/ili ekonomski uništenih država Sredozemlja i Afrike te posebice Bliskog i Srednjeg istoka.³¹ Ovaj neočekivani i nezaustavljivi val izbjeglica, ali i radnih imigranata, koji se kreću „mediteranskom“ i „balkanskom“ rutom, stavlja Europu i Europsku uniju pred veliku kušnju, ne samo što se tiče mogućnosti prijema tolikih izbjeglica, nego i kao test otvorenosti „kozmpolitske Europe“, domovine ljudskih prava i demokracije.³²

S porastom broja izbjeglica i migranata u EU uočava se i jačanje radikalizama te porast utjecaja protuuseljeničkih i antiglobalizacijskih stranaka, a koje su i na zadnjim izborima za Europski parlament već osvojile značajan postotak glasova i mandata. Sudeći prema aktualnim otvaranjima i zatvaranjima granica, mnoge države članice EU već kolebaju između načela otvorenih društava i ideje „Europe tvrđave“, a vrlo skoro bi se mogle naći razapete i između „metodološkog nacionalizma“ i „metodološkog kozmpolitizma“.³³

Aktualna izbjeglička i migracijska kriza rezultat je ponajprije kratkovidne destabilizacije autoritarnih režima od strane velikih sila zbog njihove zainteresiranosti za energetske resurse. Ona je, međutim, svojim drugim dijelom, odraz i velike svjetske, financijske i ekonomske krize (2007. – 2012.), koju je iznjedrila neoliberalna, ekonomska i financijska globalizacija.³⁴ Ona je s jedne strane proizvela moćnu globalnu, financijsku oligarhiju, a s druge sve veće i šire siromaštvo. Bjelodano je naime da je masovni val izbjeglica izravno povezan s kriznim žarištima diljem Bliskog i Srednjeg istoka kao i sjeverne Afrike i to kao posljedica neodgovornih, neokolonijalnih pohoda u toj regiji svijeta, ali i posljedičnog islamističkog terorizma.

„Mediteran je kolijevka više civilizacija, kultura i religija: od židovstva i kršćanstva, preko grčke filozofije i rimskog prava, do arapske znanosti i kulture – na kojima se utemeljio kulturni i

³¹ hrcak.srce.hr/file/252732

³² Ibid.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

vrijednosni identitet Europe, a posredno i obaju Amerika“.³⁵ U kontekstu današnje globalizacije kao procesa ekonomskog i političkog, tehnološkog i informacijsko-komunikacijskog, ali i kulturnog i medijskog povezivanja, Mediteran još uvijek predstavlja bogato susretno naslijeđe i prostor susreta kultura, vjera i civilizacija te njihova međusobnog prožimanja. Povijesnim preslagivanjem i premještanjem centara moći, od Mediterana prema sjeveru Europe, od sjevera Europe prema Americi, od Amerike prema Aziji, Mediteran, kao jedan od prvih aktera globalizacije, danas se sve više pojavljuje u ulozi objekta, odnosno žrtve globalizacije i globalnih dionika.³⁶

6. Migracije kao oblik geopolitike

Mediji pozivaju Europu na velikodušno primanje svih izbjeglica i otvaranje granica, dok ostaju nedoumice zbog čega Sjedinjene Države, primjerice, nisu toliko velikodušne i spremne za prihvatanje najvećega broja izbjeglica.³⁷ Stvaranje društvene klime u Europi kojom se nastoje rasplamsati strasti ne pridonosi hladnoj, slojevitoj geopolitičkoj analizi migracijskog vala koji će za Europu kao ukorijenjenu zajednicu imati dalekosežne identitetske, kulturne i društveno-gospodarske posljedice.³⁸

Treba sagledati realnost demografskog, identitetskog i ekonomskog poremećaja cjelokupne Europe, a brojke aktualnih migracijskih valova prema Europi treba smjestiti u kontekst ukupnoga broja stranaca na području Europske Unije danas, a taj će broj i dalje rasti.³⁹ Demografska eksplozija u zemljama Trećega svijeta zasigurno će imati dalekosežne implikacije na geopolitičku i stratešku ravnotežu u svijetu što znači da će zapad morati postati svjestan posljedica opadanja vitalnosti i demografskoga starenja.⁴⁰ „Ako usporedimo početak 19. i početak 21. stoljeća, činjenica je da je europsko pučanstvo 1880. činilo 15% svjetskog pučanstva, naspram samo 6,5% koliko se predviđa za razdoblje od 2020. do 2025“.⁴¹ Procjenjuje se da će na deset građana planeta uskoro šestoro njih biti Azijci, dvoje Afrikanci, jedan Latinoamerikanac i jedan zapadnjak. Danas su središta moći međunarodne zajednice još koncentrirana u rukama zapadnih sila, a demografska neravnoteža sigurno će se osjetiti u redistribuciji uloga u velikim međunarodnim institucijama, poput MMF-a ili Svjetske banke, koje još kontroliraju zapadne sile. Treba imati na umu da se na globalnoj razini pod utjecajem

³⁵ hrcak.srce.hr/file/252732

³⁶ Ibid.

³⁷ <https://blog.vecernji.hr/jure-vujic/hoce-li-se-europa-pretvoriti-u-izbjeglicki-kamp-7245>

³⁸ <https://www.matica.hr/vijenac/561%20-%20562/migracija-kao-geopoliticko-oruzje-24783/>

³⁹ <https://blog.vecernji.hr/jure-vujic/hoce-li-se-europa-pretvoriti-u-izbjeglicki-kamp-7245>

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

neoliberalne gospodarske politike provodi stanoviti oblik geoinženjeringa. Masovni egzodus iz Sirije, Iraka i Libije podsjeća na velike seobe, migracije naroda u Europi s početka 10. stoljeća, koje su se odvijale duž pomorske granice od Španjolske, Grčke, Italije, Makedonije, Srbije i Mađarske prema Njemačkoj, Austriji i Švedskoj. Iako današnji masovni egzodus poprima oblike kaotične humanitarne krize, riječ je o kretanjima se čine dobro organiziranima i koja ilegalnim kriminalnim skupinama osiguravaju popriličan profit što znači kako svaki kandidat za imigraciju treba platiti između 3.000 i 14.000 eura kako bi se domogao Europe, a ne možemo zaobići nametanje pitanja zbog čega isti migranti izbjegavaju iseljavanje prema bogatim naftnim monarhijama Zaljeva, koje su saveznici zapadnih sila, poput Saudijske Arabije, Kuvajta, Arapskih Emirata, Omana ili Katara, u kojima je zabilježena najveća razina životnog standarda u svijetu, a migranti s domaćim stanovništvom dijele vjeru i jezik?⁴²

Institut za geopolitiku navodi kako brojke govore same za sebe: procjenjuje se da će se broj migranata koji pokušavaju doći do obala Europe 2017. godine popeti do pola milijuna, a prema nekim procjenama riječ je čak i o milijun ljudi. Možemo samo suosjećati sa sirijskim i libijskim izbjeglicama, protjeranima iz domova zbog ratnih razaranja, no s geopolitičkog aspekta treba razmišljati o destabilizatorskom i sigurnosnom potencijalu takva razmjera migracijskih valova za Europu.⁴³ „Europski kontinent bit će suočen s etničkom i vjerskom fragmentacijom i postat će plodnim tлом za nastanak i širenje islamskoga radikalizma. Eksplozivna demografska bomba, koju čini silno mnoštvo migranata, mogla bi na dulji rok stvoriti društvene pretpostavke za libanonizaciju europskoga kontinenta“.⁴⁴ „U takvu scenariju, Europa kao kolijevka ukorijenih narodnih zajednica, oslabljena iznutra i suočena na unutarnjem planu s trajnim konfliktnim stanjem, trebala bi dodatno ukloniti svoje granice, kao i posljednje atribute državnog, ekonomskog i političkog suvereniteta, što bi možda i olakšalo ostvarivanje najavljenoga transatlantskog tržišta između SAD-a i Unije, u kojem bi velike korporacije opsežno koristile mobilnu, jeftinu i svježiju imigrantsku radnu snagu“.⁴⁵

„Demografske strukture – gustoća naseljenosti, masa, sastav prema dobi i spolu, stopa rasta – doista se smatraju jednim od parametara organiziranog demografskog kolektivnog nasilja“, ističe specijalist za demografiju François Géré⁴⁶ u knjizi *Zašto ratovi?*. Isti argument razvija Jean Verdier⁴⁷ u knjizi *Demografski izazov*, gdje podsjeća na proročansku izjavu alžirskoga predsjednika Houarija Boumédiènea u UN-u 1974: „Jednog dana milijuni ljudi napustit će južne

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ <https://blog.vecernji.hr/jure-vujic/hoce-li-se-europa-pretvoriti-u-izbjeglicki-kamp-7245>

⁴⁷ Ibid.

siromašne dijelove svijeta i uputiti se prema dostupnim dijelovima sjeverne hemisfere u potrazi za vlastitim opstankom.“ Isto tako, treba uzeti u obzir da aktualna masovna migracija nije uzrokovana samo siromaštvom i bijedom, nego je njezin najvažniji uzrok rat i planirano nasilno rastvaranje Libije, Iraka i Sirije. Kao što je nedavno rekao francuski stručnjak za Magreb i islamizam Kader Abderrahim (Večernji.hr): „Migracijska kriza u izravnoj je vezi s francusko-britanskom intervencijom 2011. Ne može se izazvati rat i onda se čuditi predvidivim posljedicama.“⁴⁸ Migracijski volumen i konvergiranje migracijskih tokova podsjećaju više na premještanje stanovništva i seobu negoli na klasične migracije. Ne smije se stoga zaboraviti da međunarodne instance i financijska središta razmišljaju o demografiji i o narodima u kvantitativnom i statističkom smislu, u kategorijama brojki i dodane vrijednosti, da se ljudi promatraju kao zamjenska radna snaga, a ne u diferenciranom obliku povijesnih zajednica koje su nositelji zasebnih ukorijenjenih identiteta i kultura i koji se ne mogu izbrisati putem demografske regulative ili proračunskih grafova.⁴⁹

Iako podsjeća na davne seobe, današnji migracijski fenomen ne slični nijednom drugom fenomenu, a suvremene migracije razlikuju se od migracija iz 20. stoljeća tvrde iz Instituta za geopolitiku i strateška istraživanja. „Ne samo u Zapadnoj Europi nego i u cijelom svijetu početak trećeg milenija otvorio je put drukčijem preseljenju stanovništva, koje znatno više obilježava kaotičnost, nekontroliranost i fluidnost na globalnoj razini. Današnji migracijski fenomen proizvod je globalnih realnosti: neoimperijalnih ratova, etničke i vjerske fragmentacije, porasta nejednakosti i nestabilnosti u određenim svjetskim regijama, transnacionalnoga terorizma te neuspjeha ideje međunarodne solidarnosti.“⁵⁰ Migracijske zamjene nužne su kako bi neko društvo, neka narodna zajednica, mogli dosegnuti povoljniju demografsku, gospodarsku ili društvenu razinu. Često se takve migracije opravdavaju argumentom starenja pučanstva. Tu je u načelu riječ o demografskim projekcijama, koje pak ne bi smjele biti službene preporuke. Treba uostalom razlikovati tipove migracijskih zamjena, od „migracija minimalne zamjene“ do „migracija trajne zamjene“. Svi ti modeli mogu biti učinkovito oružje sa svrhom kontrole i upravljanja pučanstvom, a posebice sredstvo geoinženjeringa, ovisno o tome odakle migranti polaze i kamo idu, u kojim smjerovima i u kojem broju, u kakve se migracijske politike (restriktivne ili liberalne) uklapaju. Za rješavanje demografske disfunkcije kakva je migracija trajne zamjene UN je u svom izvješću o „migracijama zamjena“ predložio rješenje s planiranim useljavanjem prema Europi koje bi trebalo supstituirati autohtonu populaciju na kontinentu koji sve više stari i čije pučanstvo polagano, ali sigurno nestaje. Prema UN-u, Europljane bi uskoro

⁴⁸ <https://blog.vecernji.hr/jure-vujic/hoce-li-se-europa-pretvoriti-u-izbjeglicki-kamp-7245>

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibid.

trebalo nadomjestiti mladom migracijskom radnom snagom iz Trećega svijeta. No, kako ističe UN Sjedinjene Države su izuzete iz tog planiranja zamjenske migracije. „Godine 2100. europsko pučanstvo imat će ukupno 33% autohtone populacije, dok će imigranata biti oko 350 milijuna (naspram 170 milijuna Europljana). UN stoga daje preporuke zemljama članicama EU-a da uspostave imigracijske kvote, koje bi trebale osigurati zamjenu domicilnog stanovništva“.⁵¹

Govoreći o geopolitičkom razlogu migracija možemo se osvrnuti na riječi pokojnog libijskog predsjednika Muamara al Gaddafija koji je proročanski izjavio: „Postoje znakovi da će Alah osigurati pobjedu nad Europom bez mačeva, pušaka, bez osvajanja. Nisu nam potrebni teroristi, nisu nam potrebni bombaši samoubojice. Pedeset milijuna muslimana (u Europi) će je pretvoriti u muslimanski kontinent kroz sljedećih nekoliko desetljeća.“⁵²

7. Mijene stavova o migracijama

Već od 90-ih godina prošlog stoljeća dominantni diskurs prema izbjeglicama u većini EU zemalja je negativan. Ankete javnog mnijenja Eurostata bave se ovom temom od 2010. godine. U izvješću Europske komisije iz 2006. spominje se negativna percepcija javnosti prema migrantima i osjećaji nesigurnosti zbog njihovog dolaska (Beutin i sur. 2006 prema Car i Matović 2017: 42). To je jedan od razloga zašto se lideri EU nisu uspjeli usuglasiti i poduzeti odlučnije i konkretnije mjere i zauzeti zajednički stav o odnosu i politici EU prema izbjeglicama i migrantima iako je 67% Europljana za jedinstvenu EU politiku prema migracijama (Eurobarometar 2015: 85 prema Car i Matović 2017: 42).

„Prema Eurobarometroj anketi iz jeseni 2015. godine (Eurobarometar 2015: 84 prema Car i Matović 2017: 43), 59% Europljana ima negativne osjećaje prema imigraciji osoba koje dolaze iz zemalja koje nisu u EU. Najveći postotak onih koji imaju negativne osjećaje prema imigraciji izvan EU je u Slovačkoj (86%), Latviji (86%) i Mađarskoj (82%). A najpozitivnije mišljenje imaju Šveđani (70%), Španjolci (53%) i Irci (49%). Rekordan je rast negativnih stavova o imigrantima u Sloveniji i Rumunjskoj zabilježen između proljeća i jeseni 2015., a porastao je za oko 20% (s 57% na 76% u Sloveniji te s 34% na 54% u Rumunjskoj).“

Proučavajući stavove građana Hrvatske u toj istoj anketi, „53% Hrvata ima negativne osjećaje prema imigraciji osoba koje dolaze izvan Unije, dakle nešto ispod EU prosjeka. Prema istoj anketi, 58% Europljana je 2015. godine smatralo imigraciju najvećim problemom s kojim se EU suočavala (Eurobarometar 2015: 84 prema Car i Matović 2017: 43). Slični su rezultati i u

⁵¹ Ibid.

⁵² <http://www.hrvatski-fokus.hr/index.php/unutarnja-politika/15537-europa-ce-saptom-pasti-od-islamske-najeзде>

Hrvatskoj – imigracija (52%) i terorizam (26%) označeni su kao dva najveća problema koja se trebaju riješiti na razini EU. Ipak, na razini države, samo 11% ispitanika smatralo ih je važnima, dok je većina nezaposlenost navodila kao najveći problem koji država treba riješiti.“ (Eurobrometar 2015: 84 prema Car i Matović 2017: 43)

7.1. Nacionalne politike i različiti stavovi o migracijama

„U državama članicama Europske unije putem političkog diskursa konstruiraju se stereotipi prema pridošlim migrantima, koji formiraju dominantne stavove građana, oblikuju stvarnost i interese država članica, što sve utječe na njihove međusobne odnose kao i na odnose s trećim državama“ (Rukavina i Bašić 2016: 10). Primjerice mađarski premijer Viktor Orban je u svojim izjavama isticao da migranti ne žele surađivati, davati otiske prstiju te da su se pobunili protiv pravnog poretka u Mađarskoj⁵³, dok je njemačka kancelarka Angela Merkel naglašavala kako je priljev migranata dobar za njemačku ekonomiju, pozivajući pri tome na poštovanje univerzalnih građanskih prava kao temelja na kojem počiva Europska unija (Rukavina i Bašić 2016: 11).⁵⁴ Na taj način je, kao što je to učinila i kancelarka Merkel utjecao na mađarsku javnost, stvarajući određena razumijevanja i percepciju migranata. Izjave Orbana o migrantima, prikazujući ih kao opasnost za europsku ekonomiju, kulturu i identitet (primjerice da je njemačko uvođenje kontrole na granicama nužno za očuvanje njemačkih i europskih vrijednosti), utjecale su na odnos Mađarske s državama u okruženju kao i na stavove Republike Hrvatske i Mađarske. Kako se stvarnost svakog pojedinca konstruira intersubjektivno, tako se i u međunarodnoj sferi interakcijom država konstruira stvarnost zbog čega Mađarska, Poljska, Češka i Slovačka svojim stavom prema migrantima konstruiraju međunarodnu zbilju, tj. zbilju u kojoj su migranti prijatnija tim državama i Europi u cjelini (Rukavina i Bašić 2016: 11). „Spomenute države su se opirale prijedlozima Europske komisije o raspodjeli migranata⁵⁵ po principu kvota, koje bi bile određene za svaku državu članicu, ovisno o veličini i ekonomskoj snazi“ (Rukavina i Bašić 2016: 11).

Njemačka i Švedska otkrile su neke od najopsežnijih politika o azilu u EU. U rujnu 2015. Berlin je obećao 6 milijardi eura (6,6 milijardi dolara) za podršku 800.000 migranata – što je

⁵³ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/orban-madarska-policija-uhitit-ce-pobunjene-izbjeglice-oni-krse-nas-pravni-poredak/841373.aspx>

⁵⁴ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/priljev-izbjeglica-dobar-je-za-njemacku-ocajnicki-trebaju-radnike/839234.aspx>

⁵⁵ Communication from the Commission to the European Parliament, The European Council and the Council - Managing the refugee crisis: State of Play of the Implementation of the Priority Actions under the European Agenda on Migration. 2015. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/communication_on_eam_state_of_play_20151014_en.pdf

učetvorostruko veći broj iz 2014. – očekivao je da će ih dobiti do kraja 2015.⁵⁶ Njemački dužnosnici također su signalizirali da je zemlja spremna nekoliko godina uzimati 500.000 tražitelja azila godišnje. Slično tome, švedska liberalna politika o azilu potaknula je dramatičan napredak u zahtjevima. Izmjerena po stanovniku, zemlja je 2014. godine dala utočište najvećem udjelu podnositelja zahtjeva za EU (317,8 na 100.000). Stockholm je ranije objavio da će ponuditi stalno prebivalište svim sirijskim podnositeljima zahtjeva u 2013. godini.

Problem migranata svakodnevno raste u Europi i njegova je težina veća nego prije. Broj migranata 2015. godine već je premašio 100 000; broj mrtvih dostigao je najmanje nekoliko tisuća iako su statistike mutne jer nitko nema stvarni poticaj za njihovo sastavljanje. Ljudi samo umiru u pustinji ili na moru i nikoga nije briga. Praktično svaka europska država misli na deportiranje migranata, što otežava zakone o azilu.⁵⁷

„Za sada talijanska pogranična policija, zajedno s austrijskom policijom, patrolira njegovom sjevernom granicom kako ne bi dopustila migrantima da pređu u Austriju. Ovo možda ipak neće trajati.“⁵⁸ Prema internim pravilima EU-a, zemlja u koju migranti prvi put dolaze trebala bi se suočiti s njima, dajući im privremenu dozvolu za boravak ili davanje političkog azila. Ali mnogi migranti žele otići na sjever, u Njemačku i Skandinaviju, gdje imaju rodbinu i bolje izgleda za pronalazak posla. „Talijanski premijer Matteo Renzi zaprijetio je da će im jednostavno izdati schengenske vize kako bi mogli ići gdje god žele u Europi. Italija ih se želi riješiti i umorna je da se sama mora riješiti problema (kao što vide), uz malu pomoć sjevera, a svaka zemlja u Europi spremna je, u većini slučajeva, biti tranzitno mjesto za migrante; nitko nije voljan biti točka nagodbe⁵⁹ te na taj način svi pokušavaju proslijediti vrući krumpir migranata svom susjedu, a jedini način da osigurate da nećete morati prihvatiti vrući krumpir je izgraditi zid kako je to učinila Bugarska, a Mađarska to planira. Još nisu planirani ni podignuti zidovi u državama članicama EU – ali ni to se ne može isključiti.“⁶⁰

Ironična je činjenica da zemlje koje su se najviše žalile na postojanje pograničnih ograda i zidova i zaklele se da će ih zauvijek srušiti, sada ih pomno grade. Možda se nepristrasnom promatraču čini čudno da se bogata Europa s više od pola milijarde ljudi nije u stanju nositi sa sto tisuća migranata i izbjeglica, dok je mnogo siromašnija Turska prihvatila 1,7 milijuna izbjeglica iz

⁵⁶

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=sc
holart

⁵⁷

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=sc
holart

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

Sirije, Pakistana, a Iran je prihvatio nekoliko stotina tisuću iz Afganistana i Iraka. Razlika je u tome što afrički i bliskoistočni migranti koji dolaze u Europu često nemaju rodbinu, prijatelje, pa čak ni mogućnost posla. Oni su prepušteni sami sebi, žive od javne ili privatne dobrotvorne organizacije i male, često ilegalne trgovine. Kulturno, religiozno i jezično se više razlikuju od prosječnog Talijana ili Španjolaca nego sirijske izbjeglice od Turaka (ili više toga, sirijski Kurdi od turskih Kurda). Stoga izbjeglice i migranti ostaju potpuno neintegrirani.⁶¹

7.2. Prijedlozi upravljanja krizom

U rujnu 2015. ministri EU-a složili su se preseliti 120.000 migranata – mali dio onih koji traže azil u Europi – iz Grčke i Italije u dvadeset i tri države članice. (Iz Grčke i Italije neće biti potrebno preseliti više migranata, a Danska, Irska i Velika Britanija oslobođene su politike azila EU prema odredbama utvrđenim Lisabonskim ugovorom 2009.) Ovaj plan je odobren usprkos glasnim prigovorima Češke Republike, Mađarske, Rumunjske i Slovačke. Ovaj se sporazum temelji na prethodnom sustavu dobrovoljnih kvota koji je pozvao države članice da presele četrdeset tisuća migranata iz Grčke i Italije tijekom dvogodišnjeg razdoblja. Kritičari takvog pristupa tvrde da slobodno kretanje unutar Schengenske zone poništava nacionalne kvote za ponovno naseljavanje.⁶²

Mnogi stručnjaci, osim što primaju veći broj azilanata, kažu da EU i globalne sile moraju pružiti više pomoći zemljama Bliskog Istoka poput Turske, Libana i Jordana, koje su snosile glavnu odgovornost za sirijske izbjeglice. Prema UNHCR-u, 1,9 milijuna Sirijaca sklonilo se u Tursku, 1,1 milijuna u Libanon, a 630.000 u Jordan od početka sukoba 2011. Ovaj je priljev izmijenio demografiju i ekonomiju zemalja domaćina, koje se bore osigurati osnovnu hranu i sklonište zbog nedostatka sredstava. (Od 2011. godine SAD su na humanitarnu pomoć u Siriji potrošile više od četiri milijarde dolara, ali su utočište dale samo 1.500 Sirijaca. U rujnu 2015. američki državni tajnik John Kerry objavio je da će Sjedinjene Države prihvatiti dodatnih deset tisuća Sirijaca u 2016. i dodatnih trideset tisuća globalnih izbjeglica u sljedeće dvije godine.)

Neki kreatori politika, poput predsjednika Europskog vijeća Donalda Tuska, zatražili su izgradnju centara za azil u Sjevernoj Africi i na Bliskom Istoku kako bi izbjeglice mogle

⁶¹

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europa%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

⁶²

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europa%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

podnijeti zahtjev za azil bez preduzimanja opasnih putovanja po Sredozemlju, kao i smanjivanje broja neredovnih migranta koji stižu na europske obale. Međutim, kritičari ovog plana tvrde da bi ogroman broj podnositelja zahtjeva očekivan na takvim „vrućim mjestima“ mogao dodatno destabilizirati ionako krhke države.

Ostale politike Europske komisije uključuju izradu zajedničkog „popisa sigurnih zemalja“ koji bi pomogao zemljama u ubrzanju zahtjeva za azil i, po potrebi, deportacija. Najosjetljivije na ovu proceduralnu promjenu su migranti s Balkana, koji su podnijeli 40 posto ukupnih zahtjeva za azil koje je Njemačka zaprimila u prvih šest mjeseci 2015. Međutim, neke su skupine za ljudska prava dovele u pitanje metodologiju koju je koristilo nekoliko zemalja i što je kritičnije, upozoreno je da takvi popisi mogu kršiti prava tražitelja azila.⁶³

Deset točaka plana o migraciji usvojen od strane EU u travnju 2015. uključuje pozive na „sistematskom nastojanju za hvatanje i uništavanje brodova koji koriste krijumčari“. Međutim, mnogi kritičari tvrde da usredotočenost na ometanje krijumčarenja sprječava prepoznavanje većih čimbenika kretanja migracija u regiji: siromaštvo i sukobi na velikim dijelovima Bliskog Istoka, Afrike i Južne Azije koje mnogima nisu ostavili drugog izbora osim bijega.

Brojke UNHCR-a (2015) otkrile su da je u prvih šest mjeseci 2015. godine 137.000 izbjeglica i migranta pokušalo ući u EU, što je porast od 83% u odnosu na isto razdoblje 2014. To povećanje se uglavnom može pripisati naglom porastu ljudi koji koriste put Istočnog Sredozemlja od Turske do Grčke, od kojih je najveći dio izbjeglica koje bježe od ratova u Siriji i Iraku. Od početka sirijskog građanskog rata, broj izbjeglica u Turskoj porastao je na više od 2 milijuna. Kao što UNHCR (2015) napominje, ovo je izvršilo ogroman pritisak na infrastrukturu i gospodarstvo u zemlji, a izbjeglicama je sve teže pristupiti, raditi, pronaći sklonište i obrazovanje. Suočeni s pogoršanjem uvjeta u Turskoj, sve veći broj izbjeglica odlučio je platiti krijumčarima ljudi kako bi im pomogao u opasnom putovanju preko Egeja u Grčku. Ne iznenađuje da se porast migracija diljem Sredozemlja, često u jako pretrpanim malim brodovima ili gumenjacima, podudara s naglim porastom gubitka života. U prva tri mjeseca 2015. godine 479 izbjeglica i migranata utopilo se prelazeći preko Sredozemnog prijelaza u odnosu na isto razdoblje 2014. (UNHCR 2015). Međutim, broj smrtnih slučajeva dosegao je vrhunac u travnju 2015. kada je na moru izgubljeno 1.308 izbjeglica i migranata (UNHCR 2015).

Ovo povećanje migracijskih i izbjegličkih tokova potaklo je države EU da usvoje dva odgovora. Jedan od njih, kako napominje Natalie Nougayrède, bio je jačanje unutarnjih i vanjskih granica EU-a kako bi se spriječilo izbjeglice i migrante da se vrate u sjevernu i istočnu Europu. Širom

⁶³ Ibid.

Europe vođe podliježu sindromu zadržavanja. Mađarska gradi ogradu (duž svoje granice sa Srbijom). Španjolska je učinila isto (u Ceuti i Melilli). Bugarska je slijedila primjer (na granici s Turskom). Više ograde niče u Calaisu. U Makedoniji, koja nije u EU, razmještaju oklopna vozila protiv migranata. Drugi je pristup pokušati spriječiti izbjeglice i migrante da prijeđu preko Sredozemnog mora ograničavanjem aktivnosti nad trgovcima ljudima.⁶⁴

U svibnju 2015. šefica EU-a za vanjsku politiku Federica Mogherini tražila je odobrenje Vijeća sigurnosti UN-a za uporabu vojne sile protiv krijumčara ljudi i njihovih plovila kraj obala Libije. Prema Federici Mogherini: „Ciljevi ove operacije nisu migranti, meta su krijumčari ljudi, oni koji zarađuju novac na njihovom životu, a prečesto na njihovoj smrti“ (Vijeće Europske unije 2015). Međunarodno priznata vlada Libije odmah je odbila prijedlog, a Rusija, stalna članica Vijeća sigurnosti UN-a, također je najavila da će staviti veto na svaki prijedlog koji ima za cilj uništiti brodove krijumčara. U rujnu 2015. Mogherini je najavila planove za ponovno razmatranje pitanja uništavanja brodica krijumčara s libijskom vladom i Vijećem sigurnosti UN-a. „Politički odgovor zemalja koje iseljavaju migrante u suprotnosti je s vrijednostima koje EU promiče, poput zaštite ljudskog života i prava na azil.“ – Heather Conley, Centar za strateške i međunarodne studije.⁶⁵

Planovi kvota i pomorske operacije mogu pomoći državama članicama EU u boljem upravljanju ovom krizom, ali stručnjaci upozoravaju da samo ovi prijedlozi neće zaustaviti plimu migranata. Za to se europski čelnici moraju pozabaviti temeljnim uzrocima migracije: pomoći u zaustavljanju građanskog rata u Siriji, vraćanju stabilnosti Libiji i povećanju pomoći za subsaharsku Afriku. Izvlačeći političko rješenje za te regionalne krize, Europa će se nastaviti boriti s priljevima migranata. U međuvremenu, nedostatak koordiniranog i proporcionalnog odgovora EU-a na neregularnu migraciju mogao bi nastaviti poticati osjećaje koji guraju pojedine zemlje na naglašavanje nacionalne sigurnosti nad međunarodnom zaštitom. Ovo bi moglo dovesti do toga da zatvorene granice, ograde od bodljikave žice i pomorski potezi postnu više normativa politike nego iznimka.⁶⁶

64

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europa%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

65

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europa%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

66

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europa%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

8. Migracije i opasnost od terorizma

U posljednje vrijeme svjedoci smo sve veće prisutnosti terorizma u Europi. Teroristički akti počinjeni u Francuskoj, Njemačkoj i Belgiji uvelike su povezani s velikim priljevom migranata. Naime, podaci sigurnosnih službi govore da među migrantima ima na tisuće boraca ISIL-a, kao i drugih islamskih militantnih grupa koji bi postali „uspavani teroristi“ na teritoriju EU-a, čekajući trenutak da se aktiviraju i izvrše terorističke napade. U medijima se stalno naglašava povećana opasnost od terorizma zbog migrantske krize. „Islamska država (ISIS, ISIL) je radikalna teroristička organizacija koja postoji dugi niz godina. Na čelu organizacije nalazi se Abu Bakr al-Bagdadi, jedan od najokrutnijih i najtraženijih terorista današnjice“ (Weiss, Hassan 2015: 11 prema Strahija 2017: 7). „Na međunarodnoj sceni pojavila se iznenada i u rekordnom je vremenu izbrisala granice nekih država, osvojila teritorije te sebe proglasila obnoviteljem nekadašnjeg izgubljenog carstva“ (Weiss, Hassan 2015: 13 prema Strahija 2017: 7). Prema podacima iz srpnja 2014. godine njenu populaciju, većinom zarobljenu, činilo je više od šest milijuna ljudi (Hosken 2015:5, 167 prema Strahija 2017: 7), a karakteristike ove organizacije su djela brutalnosti, masovnih ubojstava, otmica, suvremene propagande te strani borci (Strahija 2017: 7).

Europol je istaknuo da do sada nema konkretnih dokaza da teroristi sustavno koriste kretanje izbjeglica da bi ušli u Europu neprimijećeno. Također, prema riječima profesora Simeunovića (2015: 38 prema Pašić 2017: 46) migranti se vrlo rijetko odlučuju za ekstremističke poteze kad stignu u određenu zemlju; i gotovo uopće dok su u tranzitu. Mogućnost terorističkih napada prisutnija je u onim zemljama u kojima već duže vrijeme postoje razne terorističke organizacije, kao i onim zemljama u kojima već duži period žive narodi koji se nisu integrirali u društvo kao i tamo gdje ih se smatra „drugorazrednim“ građanima. Upravo frustracije koje proizlaze iz navedenog najčešće pokreću razne ekstremističke ili terorističke aktivnosti.

Iako se ne može pronaći konkretna i bliža povezanost između terorizma i migrantske krize, svakako treba naglasiti da situacija po tom pitanju nije bezazlena. Dolaskom velikog broja migranata iz zemalja u kojima se vode građanski ratovi i u kojima se nalaze razne terorističke skupine, rizik od terorizma raste u zemljama kroz koje migranti prolaze, a posebno u onima u kojima borave. Pravilo je da što duže ostaju i veći je rizik, a najveći je u onim zemljama u kojima oni trajno borave, posebno ako te zemlje poput Francuske sudjeluju u bombardiranju ili nekoj drugoj vrsti vojnih operacija u zemljama iz kojih migranti dolaze (Simeunović 2015: 8-9, prema Pašić 2017: 46). Neki podaci govore da je tisuće terorista ušlo u Europu s migrantima (neki izvori navode da postoji 4.000 terorista). Ako su pruženi podaci točni, Europa će se suočiti

s dosad neviđenim sigurnosnim izazovom, koji neće biti lako prevladati. S obzirom na gore navedeno, treba napomenuti da se posljednjih godina broj terorističkih napada u europskim zemljama (posebno u Europskoj uniji) neprestano povećava (Dragojlović 2017: 52 prema Pašić 2017: 46). Iako ne možemo sa sigurnošću reći da je migrantska kriza tome pridonijela, uzroke terorizma treba tražiti i u tome. Šterc tvrdi da su velike migracije prema Europi bile popraćene i velikim terorističkim akcijama koje su pokazale da prave zaštite od samoubilačkog razaranja europskog društva nema. Imigracijski valovi su poslužili za ulazak kroz nekontrolirane granice mase imigranata i za ulazak obučenih izvršitelja samoubilačkog terora koji su dodatno potakli i umrežili ranije doseljeno stanovništvo s Bliskog istoka koje se već prilagodilo europskom društvu i usvojilo način funkcioniranja u njemu. Zov osвете za ranija i suvremena zbivanja i razaranja njihovog prostora temeljne identifikacije pokazalo se prejakim izazovom u dokazivanju pripadnosti, stoga imigracijsko stanovništvo u Europi nije postalo dio novog europskog društva (Šterc 2016 prema Vučić 2019: 30). Hrvatska se nalazi na brojnim putovima migracijskih tokova od istoka prema zapadu. Uz intenziviranje migracija došlo je i do diverzifikacije krijumčarskih ruta. Zbog pojačanih kontrola granica na uobičajenim rutama otvorile su se i alternativne rute koje idu južnije od onih uobičajenih. Prekogračni kriminal, nezakonite migracije, trgovina i krijumčarenje ljudi i robe su globalni problemi koji u ovom slučaju ne zaobilaze ni Hrvatsku koja postaje ranjiva upravo zbog svog geografskog položaja (Dragović 2018 prema Vučić 2019: 31).

Krijumčarenje oružja je jedan od najvećih problema zato što direktno djeluje na pitanje sigurnosti od terorističkih napada. Ciljne države u koje se krijumčari oružje su obično one koje graniče s nerazvijenim zemljama gdje se isto oružje može laku skladištiti. Stručnjaci pretpostavljaju da bi konflikti u europskom susjedstvu (Ukrajina, Bliski Istok te Libija) mogli otvoriti nove krijumčarske rute prema Europi. Zapljena kontejnera eksploziva u Grčkoj s broda „Andromeda“ koji je plovio pod zastavom Tanzanije pokazuje da je krijumčarenje oružja najveća prijetnja europskoj sigurnosti (Vučić 2019: 34).

9. Migracije i strah od gubljenja identiteta

Problem integracije dovodi do izazova s kojim se suočava Europa, a to je kulturno identitetska posljedica migrantske krize (Rukavina i Bašić 2016: 17). Samo u nekoliko tjedana nakon što su migranti počeli prelaziti iz Grčke u druge države Jugoistočne Europe i kretati se prema sjeveru u samo kontinentalno srce Europe, države Europske unije jasno su se izrazile da nisu spremne primiti veliki broj migranata, a glavni problem nisu predstavljali politički vođe tih država, koliko sam sustav (Ibid.: 17). „Mađarski premijer Viktor Orban nije poduzimao ništa što bi moglo narušiti europski pravni sustav – samo je djelovao unutar sustava koji se temelji na već spomenutoj Dublinskoj uredbi, prema kojoj se tražitelji azila moraju obratiti onoj državi u koju su prvo stupili, dakle u ovom slučaju Grčkoj“ (Rukavina i Bašić 2016: 17). „S izgradnjom žičanog zida na granici nije uveo novu praksu u graničnoj politici EU, budući da se ista praksa može pronaći na španjolskoj granici s Marokom ili na grčkoj granici s Turskom“ (Ibid.: 17). „Još veći otpor primanju migranata davale su baltičke države, Poljska, Češka i Slovačka, navodeći pritom različite razloge, od financijskog statusa, do odbijanja prihvata stranaca općenito jer nisu kršćani i ne mogu prakticirati svoju religiju u tim državama“ (Ibid.: 17). „U Slovačkoj nemamo džamija, mi samo možemo primiti kršćane“, rekao je glasnogovornik ministarstva unutarnjih poslova Ivan Meltik⁶⁷; a slični izjavu mogli smo čuti i od Jaroslawa Kaczynskog, vođe poljske stranke Pravo i pravda, za vrijeme izborne kampanje tijekom jeseni 2015. godine, kada je istaknuo da migranti sa sobom donose različite vrste parazita koje mogu biti pogubne za sve (Rukavina i Bašić 2016: 17).

„Nagli rast broja migranata tijekom siječnja 2015. te teroristički napad na redakciju časopisa *Charlie Hebdo*, koji se dogodio istovremeno u Parizu, poslužili su Orbanu da pozove EU na zaustavljanje ilegalnih migracija s ciljem očuvanja europskog identiteta“ (Rukavina i Bašić 2016: 19-20). Novu dinamiku aktivizma prema migracijama Orban je imao u travnju 2015. u vladinu prijedlogu za pokretanje „nacionalnih konzultacija“ o migracijama, a paralelno je jačao migrantski val koji se preko Mađarske kretao prema zapadu Europe, ali je jačala i nazočnost mađarske vojske i policije na granici te primjena represivnih mjera prema ilegalnim migrantima (Rukavina i Bašić 2016: 20). „Usvojena je i zakonska regulativa kojom su suspendirani određeni europski propisi i definirana normativna osnova za represivniji pristup u rješavanju problema, uključujući kažnjavanje za ilegalni prijelaz granice i ovlaštenje vojsci za korištenje tzv. nesmrtonosne sile u suprotstavljanju migrantskoj krizi (uporaba gumenih metaka, suzavaca i šok-granata)“ (Rukavina i Bašić 2016: 20). Situacija je kulminirala u lipnju 2015. donošenjem

⁶⁷ <http://www.jutarnji.hr/slovačka-ih-nece-je-su-muslimani--dzamija-nemamo--oni-se-kod-nas-ne-bi-osjecali-kao-kod-kuce--krscane-primamo-/1402076/>

odluke o izgradnji 175 kilometra duge i četiri metra visoke ograde na granici sa Srbijom, koja je dovršena krajem kolovoza, nakon čega je i granica prema Srbiji zatvorena za prolaz ilegalnih migranata, a tijekom rujna Mađarska je najavila gradnju ograda i na granici prema Hrvatskoj te Rumunjskoj (Rukavina i Bašić 2016: 20). Žičana ograda prema Hrvatskoj izgrađena je i stavljena u funkciju zaustavljanja migranata 16. listopada 2015. godine. Navedene aktivnosti mađarski čelnici opravdavaju su argumentacijom kako stanovnici žele zaštitu državne granice, obranu teritorija i kontrolu situacije te kako migrantski val prijeti europskim kršćanskim korijenima i u zaštiti identiteta vlade moraju kontrolirati svoje granice (Tatalović, Malnar 2015: 23-27 prema Rukavina i Bašić 2016: 20).

Mesić piše i o drugim mogućim razlozima neprihvatanja (2002: 17 prema Razum 2017: 15): „Mnogi radikalni globalisti tvrde da je nacionalna država, odnosno nacionalno državljanstvo u krizi, pa i opadanju, zbog sve složenijih globalizacijskih procesa, pri čemu se ponekad u tome ističe i uloga međunarodnih migracija.“ „Građani se boje da će izgubiti svoj identitet, da će im biti nametnuta druga, tuđa kultura koja im je nepoznata“ (Ibid.: 15). Prisutan je strah od nepoznatog. Dodatnu listu problema koji se javljaju u procesima imigracije navodi Oklobdžija: a) prilagođavanje na raznovrsna iskustva migrantske kulture, b) naponi pri stvaranju novih zajednica, c) problemi identiteta, d) psihološki problemi, nesigurnost, stres, obiteljski problemi, e) problemi druge generacije, f) kulturna izolacija, g) integracija i asimilacija, h) getoizacija i marginalizacija, i) dominacija i eksploatacija, j) nezaposlenost i egzistencijalni problemi, k) diskriminacija: rasizam i ksenofobija (Oklobdžija 1991: 263 prema Razum 2017: 15).

„Globalizacija sa sobom nosi dva čimbenika koji mogu pogoršati odnos prema imigrantima i integraciju imigranata“ (Haramija, Trošelj Miočević 2018: 336). Haramija i Trošelj Miočević (2018: 336) tvrde kako je prvi čimbenik rastuća ekonomska nesigurnost zapadnih zemalja u koje imigranti dolaze (seljenje proizvodnje u zemlje jeftinije radne snage poput Indije i Kine, posljedično nestajanje poslova odnosno slabljenje srednjeg sloja). Drugi čimbenik koji navode Haramija i Trošelj Miočević (2018: 336) je rastući strah od gubitka nacionalnog identiteta u okruženju globalizirane kulture (dolazak migranata višestruko pojačava taj strah). „Pitanje integracije migranata u europskim zemljama postaje sve važnije. Puno se govori o socijalnoj, društvenoj ili kulturnoj integraciji“ (Haramija, Trošelj Miočević 2018: 336).

10. Mediji o fenomenu migracija

Ključni razlog nespremnosti čelnika EU da odlučnije i skladnije prihvate izbjegličku krizu bili su visoka razina anksioznosti javnosti o imigraciji i azilu širom Europe. Stajališta EU prema azilu i imigraciji posljednjih su se godina zaoštrila. Na toj promjeni stavova stoji mnogo faktora. Djelomično je to zbog povećanja broja i vidljivosti migranata u posljednjih nekoliko godina. Ekonomski čimbenici također su važni. Politike štednje koje su se provodile nakon Globalne financijske krize 2008. nahratile su osjećaje ekonomske i socijalne nesigurnosti. U brojnim državama u Europi, uključujući Grčku, Francusku i neke skandinavske zemlje financijska naprezanja, također zabrinutost zbog nacionalne sigurnosti i kulturne asimilacije potaknuli su rast krajnje desnih protumigrantskih stranaka i pokreta poput Zlatne zore, Švedskih demokrata, Nacionalnog fronta i Pegida.⁶⁸

Nemoguće je zanemariti ulogu masovnih medija u utjecaju na javni i elitni politički odnos prema azilu i migraciji. Masovni mediji mogu postavljati dnevni red i okvirne rasprave. Oni pružaju informacije koje građani koriste kako bi shvatili svijet i svoje mjesto u njemu. Istraživanje za Cardiffovu školu novinarstva, medija i kulturoloških studija provelo je analiziranje kako su mediji u pet država EU-a izvještavali o izbjegličkoj i migracijskoj krizi. Države odabrane za studiju bile su Velika Britanija, Njemačka, Španjolska, Italija i Švedska. Italija i Španjolska odabrane su na temelju toga što su bile ključne ulazne točke za izbjeglice i migrante koji pokušavaju ući u EU. Njemačka i Švedska odabrane su jer su bile zemlje koje su se složile primiti daleko najveći dio izbjeglica u EU, dok je Velika Britanija bila glavni glas unutar EU-a na temu imigracije i azila.

U istraživanjima su pronađene razlike među državama, u pogledu izvora koje su novinari koristili (domaći političari, strani političari, građani ili nevladine organizacije), jezika koji su koristili, razloga koji su naveli za porast izbjegličkog toka i rješenja koja nude. Njemačka i Švedska, na primjer, pretežno su upotrebljavale izraze „izbjeglica“ ili „tražitelj azila“, dok su Italija i britanska štampa preferirali riječ „migrant“. U Španjolskoj je dominantan izraz bio „imigrant“. Ovi pojmovi su imali značajan utjecaj na ton rasprava u svakoj od zemalja.

Mediji su se također jako razlikovali u pogledu prevladavajuće teme u njihovoj pokrivenosti. Na primjer, humanitarne teme bile su češće u talijanskom izvještavanju nego u britanskim,

⁶⁸ Press Coverage of the Refugee and Migrant Crisis in the EU: A Content Analysis of Five European Countries. Berry Mike, Garcia-Blanco Inaki, Moore Kerry. 2015. Cardiff School of Journalism, Media and Cultural Studies. https://scholar.google.hr/scholar?q=Press+Coverage+of+the+Refugee+and+Migrant+Crisis+in+the+EU:+A+Content+Analysis+of+Five+European+Countries&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart

njemačkim ili španjolskim novinama. Prijeteće teme (poput sustava socijalne skrbi ili kulturne prijetnje) bile su najzastupljenije u Italiji, Španjolskoj i Britaniji. Sveukupno, švedski tisak bio je najpozitivniji prema izbjeglicama i migrantima, dok je pokrivenost u Ujedinjenom Kraljevstvu bila najnegativnija i najviše polarizirana. Među tim zemljama, britanski desničarski mediji bili su jedinstveno agresivni u svojim kampanjama protiv izbjeglica i migranata.⁶⁹

Obrasci izvorišta pokazali su značajne razlike između zemalja. Domaći političari bili su najistaknutiji u Švedskoj (39,4% svih izvora), a slijede je Njemačka (32,8%), Italija (31,4%), Britanija (20,4%) i Španjolska (11,1%). Strani političari bili su ključni izvori u Španjolskoj (16,7%) i Velikoj Britaniji (9,1%), ali mnogo manje značajni u Švedskoj (3,3%) i Italiji (3,2%). Glas građana izražen je u Njemačkoj (25,4%) i Velikoj Britaniji (16,5%), ali relativno prigušen u Italiji (6,5%) i Španjolskoj (5,3%). Udio glasova migranata prilično je statičan u uzorku, kretao se od 9,3% izvornih pojavljivanja u Njemačkoj i Italiji do 11,7% u Španjolskoj. Prisutnost nevladinih organizacija i skupina civilnog društva bila je najjača u Španjolskoj i Velikoj Britaniji, a najslabija do sada u Švedskoj (Španjolska 9,9%, Velika Britanija 8,4%, Italija 7,7%, Njemačka 6,7%, Švedska 2,9%).⁷⁰

Obrasci političkog izvorišta ukazuju na to da vladajuće stranke ili koalicije imaju tendenciju dominiranja nad političkim izvorima. U Velikoj Britaniji 68,6% političkog izvora dolazi iz koalicijske vlade, dok je glavni glas izričito protivljenja vladinoj politici bio iz UKIP-a (9,3%). U Španjolskoj, gdje je politički izvor bio neuobičajeno nizak, Narodna stranka je bila dominantna sa 78,9% nastupa. U Italiji je koalicija Matteo Renzija osigurala 62,7% nastupa u političkim izvorima, a glavna oporba dolazi iz antimigrantske desnice (Sjeverna liga i 19,7% talijanske Forze). U Švedskoj je koalicija 2010-2014 imala 51,3% nastupa iz političkih izvora, a glavna oporba dolazi od krajnje desnih švedskih demokrata (20,6%). Njemačka je jedinstvena po tome što je glavna opozicija Merkelinoj velikoj koaliciji (79,6%) došla s lijeve strane u obliku promigrantske ljevice (18,0%).

Velika većina članaka sadržavala je neke podatke o zemlji podrijetla izbjeglica i migranata, premda je ta zemlja bila različita. Iako su gotovo svi članci u Španjolskoj (89,1%), Velikoj Britaniji (87,4%) i Njemačkoj (86,5%) uključivali ovu pozadinu, u Švedskoj (72,5%) i Italiji (69,6%) udio je bio manji. Sve su zemlje Siriju najčešće identificirale kao ključnu zemlju podrijetla, a slijede je Eritreja, Irak i Afganistan u različitim redoslijedima. Velika Britanija i

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

Španjolska najvjerojatnije su koristile nejasne geografske opise (Afrika, Sjeverna Afrika, Podsaharska Afrika, Bliski Istok).⁷¹

Upotreba naljepnica (migranat, izbjeglica, imigranat itd.) znatno je varirala od zemlje do zemlje. I Njemačka (91,0%) i Švedska (75,3%) pretežno su koristile izraze izbjeglica (*flüchtling (e)/flykting*) ili tražitelj azila (*azilsuchende (r)/azilsökande*). Suprotno tome, migrant (*migrante*) bio je najčešći termin u Italiji (35,8%) i posebno Velikoj Britaniji (54,2%). Izbjeglice (*profugo/rifugiato*) korištene su 15,7% vremena u Italiji i 27,2% vremena u Velikoj Britaniji. U Španjolskoj je dominantan izraz bio imigrant (*imigrante*) koji je korišten 67,1% vremena dok je izbjeglice (*Refugiado*) korišteno 12,5% vremena.

U pogledu raspona tema koje se pokrivaju, postojale su neke jasne razlike među državama. Na primjer, humanitarne teme bile su brojnije u talijanskom izvještavanju (50,6%) nego u švedskom (47,1%), britanskom (37,3%), njemačkom (37,1%) ili španjolskom (32,5%). Također su postojale značajne razlike u rasprostranjenosti tema prijetnji. O izbjeglicama i migrantima razgovaralo se kao o prijetnji nacionalnoj sigurnosti u 10,1% članaka u Italiji, 9,2% u Španjolskoj, 8,5% u Britaniji, 4,8% u Njemačkoj i 2,3% u Švedskoj. Rasprava o izbjeglicama i migrantima kao kulturnoj prijetnji u zajednici najviše je prevladavala u britanskom tisku (10,8%), a slijede je švedski (8,2%), talijanski (8,1%), španjolski (7,4%) i njemački (5,3%) mediji. Drugi primjetan nalaz bila je velika učestalost prijetnji socijalnim i zdravstvenim sustavima u tisku u Velikoj Britaniji (18,3%) što je znatno više od ostalih zemalja u uzorku (Švedska 11,4%, 7,9% Njemačka, 7,3% Italija, 6,7% Španjolska). Prevalencija negativnih izbjegličkih okvira može se vidjeti i u većoj tendenciji da britanski tisak povezuje izbjeglice i migrante s kriminalom (8,2%) nego u ostalim zemljama (Italija 4,3%, Njemačka 3,7%, Italija 2,6%, Španjolska 1,7%).

Objašnjenja migracijskih tokova pojavila su se na najvišoj razini u tisku u Velikoj Britaniji (prikazan u 57,5% članaka), a na najnižoj razini u njemačkom (39,0%) i talijanskom tisku (32,9%). Daleko se najviše citiralo ljude koji su bježali od ratova (Velika Britanija 43,4%, Švedska 41,2%, Njemačka 34,6%, Španjolska 34,2% i Italija 29,1%). Ostali čimbenici uključuju represivne režime (UK 12,6%, Njemačka 7,3%, Španjolska 6,9%, Švedska 6,4%, Italija 3,8%) i terorizam (Švedska 5,6%, Velika Britanija 4,4%, Njemačka 3,9%, Italija 3,5%, Španjolska 2,5%). U Španjolskoj (28,5%) i Velikoj Britaniji (23,4%) mnogo je vjerojatnije da će navoditi ekonomske čimbenike u odnosu na ostale zemlje (Italija 8,6%, Njemačka 8,1% i Švedska 4,4%).

⁷¹ Ibid.

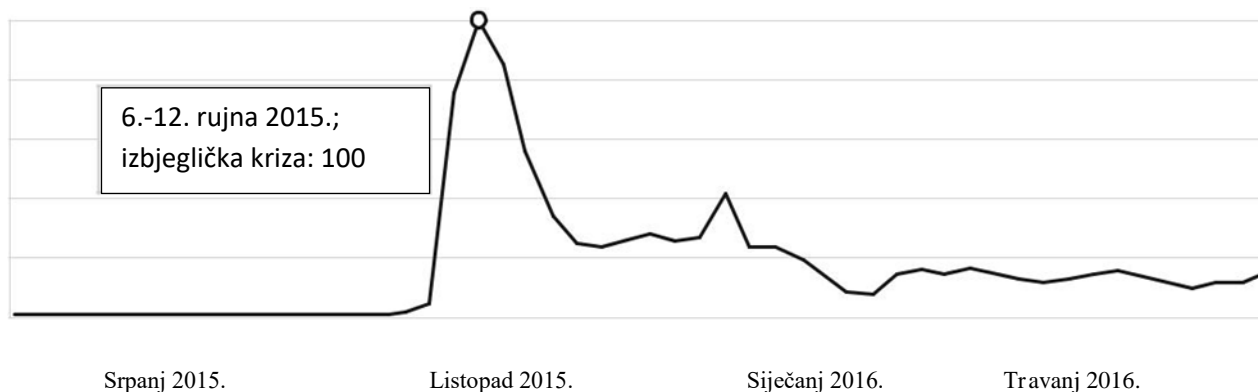
Rasprava o rješenjima za krizu bila je najčešća u Italiji (pojavi se u 62,5% članaka) i Španjolskoj (57,3%), a najmanje česta u Švedskoj (43,6%) i Njemačkoj (42,4%). U pogledu načina rješavanja krize, najčešće citirani odgovori bili su nejasni pozivi na usvajanje jedinstvenog ili europskog rješenja problema (Italija 33,9%, Španjolska 28,8%, Velika Britanija 12,9%, Švedska 9,4 %, Njemačka 7,3%) ili pružanje veće pomoći (Švedska 19,9%, Španjolska 16,4%, Italija 15,4%, Velika Britanija 13,9%, Njemačka 9,8%). Argument da bi EU trebala otvoriti više mjesta za izbjeglice ili stvoriti sigurne migracijske rute pojavio se između jednog od osam i jednog od jedanaest članaka u uzorku (Španjolska 13,9%, Švedska 12,6%, Velika Britanija 12,1%, Njemačka 10,4%, Italija 8,9%). Suprotno tome, mišljenje da bi više izbjeglica i migranata trebalo odbiti zbog azila ili deportirati ako njihovi zahtjevi nisu bili uspješni pojavilo se po malo nižoj stopi (Španjolska 12,4%, Velika Britanija 11,3%, Italija 8,1%, Njemačka 7,6%, Švedska 4,4%). Argumenti u korist krijumčara ljudi bili su najrašireniji u Španjolskoj (12,9%) i Italiji (10,4%), a najmanje učestali u Njemačkoj (5,6%) i Švedskoj (3,2%). Drugi uzorak također je vidio da se za krijumčarenje ljudi izričito krive smrti na Mediteranu, čime se političarima otkriva dio njihove odgovornosti za gubitak života. Prijedlog da pristup i beneficije treba ograničiti kako bi se obeshrabrila migracija pojavili su se i u Švedskoj (9,4%) i Velikoj Britaniji (7,7%), ali jedva da je predstavljen u drugim zemljama (Španjolska 2,0%, Italija 0,8%, Njemačka 0,0%). Iako je dodijeljeno malo prostora za argumente u korist rješavanja sukoba kao strategije (Velika Britanija 9,3%, Italija 7,8%, Španjolska 5,2%, Njemačka 2,8%, Švedska 1,8%), skoro svi se tiču argumenata koji su se zalagali za umirenje ili stabiliziranje Libije koristeći vojnu snagu. Bilo je samo nekoliko članaka iz gotovo 2000 članaka u uzorku koji su bili usredotočeni na potrebu rješavanja sukoba u Siriji ili rješavanja zloupotrebe ljudskih prava u državama kao što su Afganistan, Eritreja, Sudan ili Irak.⁷²

Velike su razlike u načinu na koji tisak u različitim zemljama izvještava o azilu i imigraciji. Švedska je bila država čiji je tiskovni sustav bio najpozitivniji prema izbjeglicama i migrantima. Unatoč značajnoj zastupljenosti krajnje desnih švedskih demokrata i malom udjelu izvora nevladinih organizacija, prevladavale su humanitarne teme, malo je primjera gdje su izbjeglice i migranti označeni kao prijetnja. Suprotno tome, pokrivenost u Ujedinjenom Kraljevstvu bila je najnegativnija. Unatoč prisutnosti novina poput *Guardiana* i *Daily Mirror*a, obje koje su bile naklonjene izbjeglicama, desničarska štampa u Velikoj Britaniji izrazila je jedinstveno neprijateljstvo prema izbjeglicama i migrantima. Iako su novine u svim zemljama sadržavale

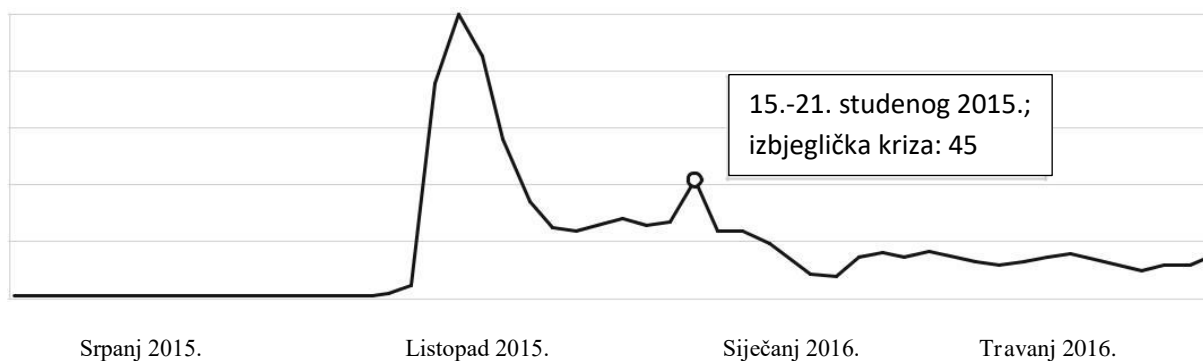
⁷² Press Coverage of the Refugee and Migrant Crisis in the EU: A Content Analysis of Five European Countries. Berry Mike, Garcia-Blanco Inaki, Moore Kerry. 2015. Cardiff School of Journalism, Media and Cultural Studies. https://scholar.google.hr/scholar?q=Press+Coverage+of+the+Refugee+and+Migrant+Crisis+in+the+EU:+A+Content+Analysis+of+Five+European+Countries&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

perspektivu protiv izbjeglica i migranata, ono što je razlikovalo tiskak u Velikoj Britaniji je stupanj u kojem je taj dio tiska agresivno vodio borbu protiv izbjeglica i migranata.⁷³

Najaktualnija razdoblja korištenja pojmova „izbjeglička kriza“ u medijima prikazali smo grafički. „Preliminarno istraživanje o medijima i javnoj raspravi na temu izbjegličke krize pomoglo je odrediti vremenski rok za prikupljanje podataka. Prema analizi Google Trends (2016) naznačeni su važni naputci u pogledu definiranja ključnih vremenskih razdoblja za obavljanje analize. Ključni pojam „izbjeglička kriza“ pretražen je u razdoblju od 12 mjeseci. Kao što je prikazano na Grafikonima 1 i 2, prvi porast korištenja pojma „izbjeglička kriza“ dogodio se između 6. i 12. rujna, nakon što je 2. rujna objavljena ikonska fotografija utopljenog dječaka Aylana na turskoj plaži, dok se drugi porast dogodio između 15. i 21. studenog, nakon terorističkih napada u Parizu 13. studenoga.“ (Stević i Car 2017: 27).

Grafikon 1: Korištenje termina izbjeglička kriza u rujnu 2015. Izvor: Stević i Car 2017: 27

Grafikon 2: Korištenje termina izbjeglička kriza u studenome 2015. Izvor: Stević i Car 2017: 27

⁷³ Ibid.

10.1. Utjecaj migrantskih kriza na politička opredjeljenja građana u Europi i svijetu

Europska unija danas je jedna od najbogatijih svjetskih ekonomskih regija. Desetljećima je velika većina Europljana živjela u mirnim demokratskim državama koje podržavaju njihova temeljna prava. Europska bijeda i migracije u Europi postali su daleka (ako ne i potpuno zaboravljena) uspomena. Pa ipak, mnogi Europljani još jednom se osjećaju ugroženo, ne od strane Rusije koja nasilno gura prema susjedima, već od izbjeglica i imigranata – najsiromašnijih. Dok su se stotine ljudi utopili u Sredozemnom moru tijekom ljeta 2015., glasovi su se pojavili u gotovo svakom kutku Europe, 26 godina nakon pada Željezne zavjese, pozivajući na izolaciju, masovne deportacije i izgradnju novih zidova i ograde. Širom Europe bijesni otvoreni rasizam, a nacionalističke, čak i krajnje desne stranke postaju sve jače.⁷⁴

Izbjeglice su prikazane kao problem u velikom broju europskih zemalja. Ankete javnog mnijenja na razini EU pokazuju široko rasprostranjene negativne osjećaje prema migrantima širom Europe (Eurobarometar 2015 prema Car i Matović 2017: 42). „Tome doprinose porast ekstremno desnih stranaka, antiimigracijske retorike i političara populista, koji se za dostizanje svojih ciljeva protive migraciji“ (Ibid.: 42). Njih podupiru negativni tekstovi o izbjegličkoj krizi i općenito problematici migracije u medijima. Mike Berry i suradnici navode kako mediji prezentiraju „dehumaniziranu sliku migracije, s naglaskom na broj migranata i nezakonite metode ulaska u zemlju“ (Berry i sur. 2015: 16 prema Car i Matović 2017: 42). Ronald Kaye (1994 prema Car i Matović 2017: 42) smatra kako je nizak stupanj povjerenja u politiku i medije doveo do porasta populizma i društvenih konflikata, uz smanjenje građanskog aktivizma, a to je dalje utjecalo na negativno prikazivanje „drugih“, manjina i izbjeglica.

Zbog mnogobrojnih globalnih migracija države danas postaju etnički raznolikije. Istraživanje američkog politologa Roberta Putnama pokazalo je da imigracije i etnička raznolikost smanjuju razinu socijalnog kapitala i društvene solidarnosti. „Istraživanje je pokazalo da ispitanici u mjestima koja imaju iznimno veliku etničku raznolikost pokazuju nisko povjerenje u lokalne vlasti, političare i medije, nisku razinu političke djelotvornosti, manja očekivanja da će zajednica raditi na rješavanju dilema kolektivnih akcija, manju vjerojatnost da će raditi na projektima za zajednicu, manju vjerojatnost da će se baviti volontiranjima i dobrotvornim svrhama, manje bliskih prijatelja od povjerenja, manji stupanj sreće i goru percepciju kvalitete života“ (Putnam 2007: 137-147 prema Rukavina i Bašić 2016: 18). Slična situacija može se očekivati i u Europi.

⁷⁴ Joschka Fischer. *Breaking Europe's Migration Paralysis*. 2015.

https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scrollart

Dokaz produbljivanja jaza između pridošlog i domicilnog stanovništva, može se vidjeti u jačanju desnih ekstremnih skupina. „Stranke ekstremne desnice već su duže vremena prisutne u državama Zapadne Europe; neke su primjerice osnovne još 1970-ih godina“ (Rukavina i Bašić 2016: 18). „Pojedini autori navode kao razlog izdaju radnika od strane lijevih stranaka, koje su se okrenule liberalnim pitanjima poput prava žena i homoseksualaca, a zanemarile ekonomsku dimenziju, koje su preuzele desne stranke“ (Ibid.: 18). Usprkos tome, važan dio ideologije desnih ekstremnih stranaka je upravo migrantska politika. Taj se dio ideologije povezuje sa ksenofobijom, odnosno strahom i mržnjom prema strancima, koja je danas sve prisutnija u Europi (Carter 2011: 29 prema Rukavina i Bašić 2016: 18). „Mnoge se desne stranke služe populizmom kako bi pridobile što više članova u čemu su iznimno uspješne s obzirom na migrantsku krizu“ (Rukavina i Bašić 2016: 18).

Rukavina i Bašić (2016: 18) kažu kako su diljem Europe rasprostranjene desne populističke stranke kojima je cilj obrana europske kulture, tradicije i identiteta. Također Rukavina i Bašić (2016: 18) tvrde da se osim stranaka javljaju i antiimigracijski pokreti, poput Odinovih vojnika (*Soldiers of Odin*) čiji je glavni zadatak patroliranje ulicama gradova kako bi štitili građane od napada. Započeli su djelovati u Finskoj, nakon što je policija izvijestila da im nedostaje ljudi. Danas je Odinove vojnike moguće pronaći u svim državama koje su primile migrante ili imaju sličnih problema, a nemaju dobro organiziranu kontrolu migranata od strane javnih vlasti.⁷⁵ Uspon krajnje desnice ogledao se u neujednačenoj medijskoj pokrivenosti. U Njemačkoj se uspon krajnje desnice nije odrazio na bilo kakav značajan pristup medijima. Bez zastupanja Bundestaga krajnjim desnicama nedostaje politički glas u njemačkom tisku. U Italiji krajnje desnice imaju istaknut glas zbog svoje izborne legitimnosti, dok su Švedskoj otvorili pristup izborni uspjesi demokrata. Međutim, argumenti švedskih demokrata obično su bili osporavani u novinama i nizu drugih izvora.⁷⁶

Nedavno je švicarski *Neue Zürcher Zeitung* pisao o utjecaju demografskih promjena u Sjedinjenim Američkim Državama na izborne procese: „Demokrati u borbi za predsjedništvo imaju osim toga jednog važnog saveznika – demografiju.⁷⁷ Trumpovi glasači bijeli su i muškarci, stariji, religiozniji i lošije obrazovani od prosječnog građanina. Udio te skupine u ukupnom stanovništvu smanjuje se iz godine u godinu, dok tipični glasači demokrata rastu – manjine poput hispanske, azijske crnačke, ljudi sa završenim fakultetom, oni koji su daleko od crkve, ateisti. K

⁷⁵ http://www.therebel.media/soldiers_of_odin

⁷⁶ https://scholar.google.hr/scholar?q=Press+Coverage+of+the+Refugee+and+Migrant+Crisis+in+the+EU:+A+Content+Analysis+of+Five+European+Countries&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

⁷⁷ <https://direktno.hr/kolumne/nova-migracijska-kriza-2020-godine-orban-vise-nije-desnicarsko-strasilo-nego-mainstream-185032/>

tome dolaze i mladi koji prvi put glasaju i koji ne vole republikance. Na posljednjim izborima Trump je u skupini onih od 18 do 24 godine dobio samo 34 posto. Stoga se glasačko tijelo svake četiri godine za jedan posto pomiče u korist demokrata. Kada bi sve skupine stanovništva 2020. glasovale isto kao 2016., Trump bi izgubio svoju dužnost zbog demografske promjene.“⁷⁸

⁷⁸ <https://direktno.hr/kolumne/nova-migracijska-kriza-2020-godine-orban-vise-nije-desnicarsko-strasilo-nego-mainstream-185032/>

11. Migracije i svjetske religije

Religijska slika svijeta, Europe i Europske unije

„Većina (84%) stanovnika planeta na kojem živimo deklarira se pripadnikom neke vjere. Više od polovice stanovništva svijeta pripada jednoj od dvije najveće vjere, kršćanstvu ili islamu, a jedna četvrtina hinduizmu i budizmu. Kršćanstvo je danas najbrojnija religija svijeta, proširena po svim kontinentima“ (Haramija i Tršelj Miočević 2018: 337).

Podaci za Eeuropu

Haramija i Tršelj Miočević (2018: 339) navode kako je Europa jedino područje svijeta za koje se predviđa pad populacije u razdoblju od 2010. do 2050. i jedino područje u kojem se očekuje pad broja kršćana. Pew Forum navodi da se, iako će kršćani i dalje biti najveća vjerska skupina u Europi, očekuje znatan pad njihova broja; od 553 milijuna u 2010. na 454 milijuna 2050., tj. za više od 100 milijuna. Pad broja kršćana u Europi znači i njihov manji udio u ukupnoj europskoj populaciji (od 75% u 2010 do 65% u 2050.), a u istom razdoblju predviđa se i pad židovske populacije s 1,4 milijuna na 1,2 milijuna, no za sve ostale religije tvrde Haramija i Tršelj Miočević (2018: 339) predviđa se rast broja pripadnika.⁷⁹

Podaci za Europsku uniju

Prema istraživanju religioznosti u EU iz 2012. ističe se da je kršćanstvo najveća religija u EU (72% EU građana) (Haramija i Tršelj Miočević 2018: 339). „Katolici su najveća kršćanska grupa (48% EU građana), slijede protestanti (12%), te pravoslavni (8%), a ostali kršćani čine 4% EU populacije. Bez vjeroispovijesti/agnostici čine 16%, ateisti 7%, a muslimani 2%“ (Haramija i Tršelj Miočević 2018: 339).⁸⁰ Prema podacima o broju muslimana u EU koje daje Pew Forum kazuju da im je broj 2010. iznosio 16 milijuna (3,2%), a 2016. je taj broj bio 20 milijuna. „Među zemljama EU, Njemačka i Francuska imaju najviše muslimana. 2010. je bilo 4,8 milijuna muslimana u Njemačkoj (5,8% stanovništva) te 4,7 milijuna muslimana u Francuskoj (7,5%)“ (Ibid.: 340). Muslimansku populaciju u Njemačkoj ponajprije sačinjavaju imigranti iz Turske, ali i mnogi iz Kosova, Iraka, BiH i Maroka. U Francuskoj je pak najviše muslimanskih imigranata iz bivših kolonija Alžira, Maroka i Tunisa.⁸¹ Haramija i Tršelj Miočević (2018: 340) kažu kako prema podacima američkog Council of Foreign Relations, ukupna muslimanska populacija u EU (imigranata i onih rođenih u EU) 2010. god. iznosila je oko 20 milijuna, a ističe se da

⁷⁹ <http://www.pewforum.org/2015/04/02/europe/>

⁸⁰ https://web.archive.org/web/20121202023700/http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf

⁸¹ <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/07/19/5-facts-about-the-muslim-population-in-europe/>

muslimanska populacija u nekim većim gradovima EU nadilazi i 20% te upozoravaju da bi najveća demografska promjena mogla doći s ulaskom Turske u EU, tj. povećati broj muslimana za oko 70 milijuna.⁸²

Vjerska pripadnost migranata u zemljama EU

„Kako imigranti dolaze ponajviše iz zemalja Bliskog Istoka, južne Azije, Afrike i Balkana, to su po vjerskoj pripadnosti velika većina imigranata najvjerojatnije muslimani (ponajviše Suniti) te manji broj nemuslimana“ (Haramija i Tršelj Miočević 2018: 345). Prema UNHCR najviše imigranata koji su došli preko Sredozemnog mora u razdoblju od siječnja 2015. do ožujka 2016. bilo je iz Sirije (46,7%), Afganistana (20,9%) i Iraka (9,4%), gotovo sve muslimani) (Haramija i Tršelj Miočević 2018: 345).⁸³ „Važno je pripomenuti da EU ne prikuplja i vodi statistike o vjerskoj pripadnosti doseljenog stanovništva, odnosno o broju pripadnika pojedinih religija među imigrantima te za EU u cjelini nema točnih podataka o broju imigranata po vjerskoj pripadnosti“ (Ibid.: 345).⁸⁴ Broj pripadnika pojedinih religija među (legalnim) imigrantima moguće je tek pokušati okvirno izračunati ovisno o dominantnim religijama u zemljama iz kojih su došli u neku državu EU. Kako kažu Haramija i Tršelj Miočević (2018: 348) Europska društva poštuju privatno izražavanje religije kao ljudsko pravo, ali im javno i kolektivno iskazivanje religije (posebice Islama kao imigrantske religije), nije lako tolerirati.⁸⁵ „U sve više država EU napori prema socijalnoj integraciji imigranata ustupaju pred novim zakonima kojima se u ime sekularizacije ograničavaju vjerske slobode“ (Haramija i Trošelj Miočević 2018: 348).⁸⁶

Istraživanja sugeriraju da ograničavanje vjerskih sloboda nije dobar odgovor. „Oduzmite slobodu izražavanja vjere i konflikt postaje neizbježan“, zaključuju Brian Grim i Roger Finke (prema Haramija i Trošelj Miočević 2018: 348) u svojoj opsežnoj studiji koja daje niz uvjerljivih argumenata da sloboda izražavanja religije smanjuje mogućnost sukoba, a ograničavanje vodi u nasilje.⁸⁷

U suprotnosti prema Amerikancima koji su tvrde Haramija i Trošelj Miočević (2018: 348) znatno religiozniji od Europljana, a i imigranti u SAD-u skloni su postati religiozniji nego što su bili u zemljama iz kojih su došli. Još važnije, religija u SAD-u ima važnu ulogu u procesu integracije novih imigranata. Od imigranata se ne očekuje da zadrže svoj jezik ili nacionalnost

⁸² <http://www.cfr.org/religion/europe-integrating-islam/p8252>

⁸³ <http://www.cfr.org/refugees-and-the-displaced/europes-migration-crisis/p32874>

⁸⁴ <http://www.cfr.org/religion/europe-integrating-islam/p8252>

⁸⁵ <http://migration.education.de/45.0.html>

⁸⁶ <http://www.theiarj.org/blog/2015/02/16/global-plus-religion-and-immigration-in-europe/>

⁸⁷ Brian Grim, Roger Finke, *The Price of Freedom Denied: Religious Persecution and Conflict in the Twenty-First Century*, Cambridge University Press, New York, 2011.

(oni postaju Amerikanci), ali se očekuje da zadrže svoju vjeru.⁸⁸ „Usporedba Europe s SAD-om, tradicionalno useljeničkom zemljom, pokazuje značajne razlike u iskustvu imigracije. Iako je postotak stranih useljenika od oko 10% u nekim europskim zemljama (Velika Britanija, Francuska, Nizozemska, Njemačka) jednak onome osoba koje nisu rođene u SAD-u, većina tih zemalja teško može sagledati sebe kao imigrantska društva“ (Haramija i Trošelj Miočević 2018: 349). Autori navode (2018: 349) da se Europska društva razlikuju od SAD-a u načinu prihvaćanja i reguliranja useljeničkih religija, posebice islama. No u tome se razlikuju i međusobno, europske zemlje imaju različite načine institucionalnog i zakonskog reguliranja vjerskih zajednica, pomoći vjerskim zajednicama, kao i različite norme glede iskazivanja religijske pripadnosti u javnosti.⁸⁹

Religija imigranata sagledava se u zapadnoj Europi kao problem i prepreka integraciji, a nasuprot tome u SAD-u se smatra da olakšava proces adaptacije (Haramija i Trošelj Miočević (2018: 349). Istraživanja kao uzrok ističu dvije temeljne razlike između situacije u SAD-u i Europi gledanoj kao cjelini. „Prva je što su u Europi pojmovi imigrant i musliman danas gotovo sinonimi – većina useljenika u većini europskih zemalja su muslimani i većina muslimana koji žive u zapadnoj Europi su useljenici“ (Ibid.: 349). „U SAD-u, nasuprot tome, danas muslimani ne čine više od 10% svih (novijih) imigranata. U Zapadnoj Europi se islam povezuje s velikim skupinama imigranata, čija se integracija od strane Europljana percipira kao problematična“ (Ibid.: 349). „Zapadnoeuropski muslimani i jesu najproblematičnija skupina u smislu siromaštva, nezaposlenosti i stupnja izobrazbe – u Francuskoj to su doseljenici iz Alžira i Maroka, u Njemačkoj su to Turci, U Nizozemskoj Turci i Marokanci, u Velikoj Britaniji Pakistanci i Bangladešanci“ (Haramija i Trošelj Miočević 2018: 349).⁹⁰

Kao drugu razliku Haramija i Trošelj Miočević (2018: 349) navode činjenicu da se, bez obzira kojoj religiji imigranti pripadaju, religija daleko bolje prihvaća u SAD-u nego u zapadnoj Europi. Biti pripadnik religije u SAD-u znači biti u skladu s vladajućim normama, no to nije tako u zapadnoj Europi, gdje su (uz izuzetak Irske) religiozne osobe ustvari manjina. „Sekularni nazori dominiraju u Europi i zahtjevi temeljeni na religiji su daleko manje prihvatljivi i legitimni nego u SAD-u. Visok stupanj sekularizacije u Europi vodi do toga da se društvene i kulturne aktivnosti temeljene na vjeri često sagledavaju kao nelegitimne. U SAD-u su pak zahtjevi temeljeni na

⁸⁸ <http://migration.education.de/45.0.html>

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid.

religiji sasvim obična stvar, velik broj vjerskih skupina slobodno ističe svoje zahtjeve“ Haramija i Trošelj Miočević 2018: 349).⁹¹

„Pozadina ove migrantske krize je poteškoća koju mnoge europske zemlje imaju u integriranju manjina u društveni tok. Mnogi od tih imigranata potječu iz muslimanskih zemalja, a odnos između muslimanskih zajednica doseljenika i većinskog stanovništva nije dobar“, kaže Charles Kupchan iz Vijeća za vanjske odnose (CFR).⁹²

Čelnici istočnoeuropskih država poput Mađarske, Poljske, Slovačke i Češke Republike nedavno su izrazili snažnu sklonost nemuslimanskim migrantima. Slovačka je u kolovozu 2015. objavila da će prihvatiti samo kršćanske izbjeglice iz Sirije. Poljska se slično fokusirala na davanje azila sirijskim kršćanima, a šef ureda za imigraciju zemlje priznao je *Financial Timesu* da će „vjerska pozadina podnositelja zahtjeva imati utjecaj na njihove zahtjeve za status izbjeglica“. A u Mađarskoj je premijer Viktor Orban svoje antimigrantske politike objasnio izričito antimuslimanskim jezikom. Iako je odabir migranata na temelju religije očito kršenje EU-ovih zakona o nediskriminaciji, ovi su vođe branili svoju politiku ukazujući na nelagodu vlastitih biračkih okruga zbog rastućih muslimanskih zajednica.

⁹¹ <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1747-7379.2008.00128.x/full>

⁹² https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

12. Analiza izvještavanja o migrantskoj krizi

S obzirom na razmjere europske migrantske krize te njene dalekosežne političke, ekonomske, sigurnosne i kulturne posljedice po cijeli europski kontinent, cilj nam je istražiti stavove hrvatske populacije prema migrantima, dovodeći ih u vezu s diskursom u hrvatskim medijima.

Osnovna metoda korištena u prvoj fazi istraživanja je kvalitativna metoda diskurzivne analize, koja se često koristi kao sredstvo u društvenim znanostima. Radi se o načinu proučavanja teksta koji svoje izvore ima u različitim teorijama i znanstvenim disciplinama (Halmi, Belušić, Ogresta 2004: 35 prema Rukavina i Bašić 2016: 12). „Temeljne značajke ove metode, koja se u literaturi još naziva i interpretatizam, jesu skepticizam prema pretpostavkama da opažanja zbilje daju točnu sliku zbilje, da su načini spoznavanja zbilje sociokulturno uvjetovani i stoga relativni te istraživanje načina na koji su znanja socijalno konstruirana“ (Rukavina i Bašić 2016: 12). „Diskurzivna analiza naglasak stavlja na kulturu jezika i na ideje koje se njome prenose“ (Rukavina i Bašić 2016: 12). U istraživanju smo proveli diskurzivnu analizu informativnih internetskih portala i društvenih mreža zbog njihove uloge i rasprostranjenosti u modernom društvu. Odlučili smo se na diskurzivnu analizu kao kvalitativnu metodu istraživanja. Proveli smo analizu članaka internetskih portala dijeljenih na medijskim platformama: YouTube, Forum, Facebook Twitter. Druga faza istraživanja obuhvaćala je čitanje članaka i analizu sadržaja istog. Analizu diskursa provodili smo u nekoliko faza. Prva faza uključivala jest postavljanje teza koje smo trebali dokazati ili opovrgnuti nakon analiziranja članaka. U istraživanju smo nastojali odgovoriti na pitanje jesu li kroz medijski diskurs konstruirane dominantne predrasude od strane hrvatske populacije o migrantima koji su došli u Europu. Postavili smo sljedeće teze uzimajući u obzir ekonomske, kulturno-identitetske i sigurnosne čimbenike: migranti će ugroziti europsku kulturu i identitet; negativno će utjecati na ekonomsko stanje države i Europe te ih se povezuje s opasnošću od terorizma.

Negativan dojam o migrantima i izbjeglicama stvara se na nekoliko načina, stavovi se formiraju većinom na emocijama, posebno na strahu od sukoba kultura, „krađe“ radnih mjesta i troška zbrinjavanja ljudi koji pristižu u Europu. Taj strah građana političari iskorištavaju za postizanje svojih interesa. Upravo je tu uloga medija koji bi trebali pravilno adresirati te probleme.

12.1. Analiza članka s pozicije autorskog teksta

Za analizu odabrali smo sadržaj dijeljen putem medijskih platformi (YouTube, Forum, Facebook, Twitter i Instagram) iz razloga što većina populacije koristi barem jednu ili više od navedenih za informiranje i čitanje vijesti. Analizirali smo članke kroz jedno tromjesečje (travanj-lipanj) 2019. godine. Kronološki ćemo navesti naslove analiziranih devetnaest članaka: *Kuća strave: Bili smo u planinarskom domu kojeg su porazbijali migranti: Izmet, uništeni prozori, rasparene deke*⁹³, *Ograde na granici: Prvi znak velikog migrantskog vala koji očekuje Hrvatsku*⁹⁴, *Novi jeziv napad migranta! Ono što se dogodilo u Austriji će vas sablazniti*⁹⁵, *Banovina prestravljena: (FOTO) PREŠUĆENA DRAMA S MIGRANTIMA! SVJEDOK: 'Policija ih je zgurala vozilom pa su se razbježali po šumi. Onda su izvadili pištolje*⁹⁶, *'MALOLJETNI' MIGRANT SILOVAO KĆER UDOMITELJSKE OBITELJI I IZJAVIO DA JE MISLIO DA JE TO U ŠVEDSKOJ LEGALNO! U NJEGOVOJ ZEMLJI JE TO NORMALNO*⁹⁷, *Migranti upali u nekoliko kuća, u jednoj su vlasnici spavali: Najviše bole poderane slike djece s pričesti i slomljeni kriz*⁹⁸, *POVRIJEĐENA TRI POLICAJCA: (VIDEO) DRAMA U VELIKOJ KLADUŠI! 100 migranata razara grad, napadnuta policija prisiljena na pucanje: Strahuje se od novih sukoba!*⁹⁹, *Građani Sarajeva prijavili migrante i izbjeglice za razbojništva*¹⁰⁰, *PRIKRIVENA PRIJETNJA ZA HRVATSKU: 'Stiže veliki val izbjeglica, oko 800 pripadnika ISIS-a pokušat će se infiltrirati među njih i prijeći granicu*¹⁰¹, *GONG je prijavio Živi zid jer ne brišu komentare o migrantima na Facebooku. Izvukli su neke; jezivi su*¹⁰², *(VIDEO) GORSKI KOTAR ZOVE U POMOĆ! 'Mediji šute, ali nije lijepo sresti naoružane migrante. Da,*

⁹³ https://www.rtl.hr/vijesti-hr/novosti/hrvatska/3430169/bili-smo-u-planinarskom-domu-kojeg-su-porazbijali-migranti-izmet-razbijeni-prozori-rasporene-deke/?fbclid=IwAR2z1bUERzaJXodxKV8XIHbVWBdE-lmXfL_P-9fh5x8JC0cv1Y10uFreR-U

⁹⁴ <https://www.dnevno.hr/vijesti/ograde-na-granici-prvi-znak-velikog-migrantskog-vala-koji-ocekuje-hrvatsku-1323688/>

⁹⁵ <https://www.dnevno.hr/vijesti/regija/novi-jeziv-napad-na-miganta-ono-sto-se-dogodilo-u-austriji-ce-vas-sablazniti-1322145/>

⁹⁶ <https://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/foto-presucena-drama-s-migrantima-svjedok-policija-ih-je-zgurala-vozilom-pa-su-se-razbježali-po-sumi-onda-su-izvadili-pistolje-1306567/>

⁹⁷ <https://www.novi-svjetski-poredak.com/2019/06/22/maloljetni-migrant-silovao-kcer-udomiteljske-obitelji/>

⁹⁸ <https://direktno.hr/domovina/migranti-upali-u-nekoliko-kuca-u-jednoj-su-vlasnici-spavali-najvise-bole-poderane-slike-djece-s-pricesti-i-slomljeni-kriz-154688/>

⁹⁹ <https://www.dnevno.hr/vijesti/regija/video-drama-u-velikoj-kladusi-100-migranata-razara-grad-napadnuta-policija-prisiljena-na-pucanje-strahuje-se-od-novih-sukoba-1320087/>

¹⁰⁰ http://balkans.aljazeera.net/video/gradani-sarajeva-prijavili-migrante-i-izbjeglice-za-razbojnistva?fbclid=IwAR37hJA1yJPO6mAGZCKQ5JJoqM1Rf0BDjeFfipeaS8KyRh_N_yHbluWzi90o

¹⁰¹ <https://net.hr/danas/hrvatska/novi-veliki-izbjeglicki-val-prijeti-hrvatskoj-oko-800-pripadnika-isis-a-pokusat-ce-se-infiltrirati-preko-granice/>

¹⁰² <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/gong-je-prijavio-zivi-zid-jer-dopustaju-mrzilacke-komentare-o-migrantima-na-facebooku-izvukli-su-neke-jezivi-su/>

*naoružane, dobro ste čuli*¹⁰³, *VIDEO Bruna Esih: Hrvatska i Europa trpe posljedice zbog migranata!*¹⁰⁴, *Meksiko uputio 15.000 policajaca i vojnika na granicu sa SAD zbog migranata*¹⁰⁵, *SINDIKAT POLICIJE: Zbog migranata se među policajcima širi opasna bolest, a MUP štiti*¹⁰⁶, *Obećano učinjeno: Trump zbog migranata smanjio pomoć Srednjoj Americi*¹⁰⁷, *BiH planira angažirati vojsku na granici sa Srbijom zbog migranata*¹⁰⁸, *Svjetski je dan izbjeglica*¹⁰⁹, *Papa Franjo: Izbjeglice nisu 'slučajevi za razmatranje' nego ljudi kojima treba pomoć*¹¹⁰, *MIGRANTI SU ISPUNJENJE FATIMSKOG PROROČANSTVA O UNIŠTENJU NARODA! Evo kako se spasiti!*¹¹¹.

Izvještavanje često nije u skladu s profesionalnim i etičkim standardima novinarstva. Poštivanje istinitosti kao profesionalnoga standarda novinarstva u kontekstu dokumentiranosti tvrdnji koje se iznose, odnosno pouzdanosti izvora informacija primjenjuje se selektivno. Poziva se na neprovjerene izvore i izjave, u ovom slučaju planinara ili onog što su objavili drugi portali. Primjerice: „Migranti u potpunosti uništili planinarski dom u Gorskom kotaru: Izmet, uništeni prozori, rasparane deke....“, „Planinari misle - to su bili migranti.“ (*Rtl.hr*, 10.04.2019.) Članak se temelji samo na izjavama planinara i nekoliko stanara u blizini planinarskog doma koji su u tom području viđali migrante, no nema potvrde policije, niti druge nadležne institucije, a naslov jasno daje do znanja da su odgovorni migranti.

Krnje poštivanje istinitosti kao standarda ogleđa se i u činjenici što članak, ovaj kao i mnogi drugi nemaju potpisanog autora, potpisan je samo portal. Poštenje kao drugi bitan standard profesionalnog novinarstva koji zahtjeva da se razmotre sve strane priče nije poštivan, izjave u članku se temelje na sumnjama, iako u jednom od članaka navodeći kako je izjava uzeta od stručnjaka. „Ograde na granici: Prvi znak velikog migrantskog vala koji očekuje Hrvatsku; Stručnjak je dodao kako postoji mogućnost da su djelatnici sigurnosnog sustava dobili dojavu da se sprema veliki val migranata te da su ograde prva preventivna mjera. Možda postoji neka informacija u sigurnosnom sustavu da možda negdje kreće veliki migracijski val ili da se sprema nekakvo propuštanje.“ (*Dnevno.hr*, 12.06.2019.) Ne možemo smatrati da ovakvi članci

¹⁰³ <https://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/video-gorski-kotar-zove-u-pomoc-mediji-sute-ali-nije-lijepo-sresti-naoruzane-migrante-da-naoruzane-dobro-ste-culi-1307761/>

¹⁰⁴ <https://direktno.hr/domovina/video-bruna-esih-hrvatska-i-europa-trpe-posljedice-zbog-migranata-156082/>

¹⁰⁵ <https://www.slobodnaevropa.org/a/30018719.html>

¹⁰⁶ <https://www.sloboda.hr/sindikato-policije-zbog-migranata-se-medu-policajcima-siri-opasna-bolest-a-mup-suti/>

¹⁰⁷ <https://www.vecernji.hr/vijesti/obecano-ucinjeno-trump-zbog-migranata-smanjio-pomoc-srednjoj-americi-1326674>

¹⁰⁸ <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/bih-planira-angazirati-vojsku-na-granici-sa-srbijom-zbog-migranata-20190404>

¹⁰⁹ <http://radio101.hr/svjetski-je-dan-izbjeglica/>

¹¹⁰ <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/papafranjo-izbjeglice-nisu-slucajevi-za-razmatranje-nego-ljudi-kojima-treba-pomoc/>

¹¹¹ <https://7dnevno.hr/vjera/migranti-su-ispunjenje-fatimskog-prorocanstva-o-unistenju-naroda-evo-kako-se-spasiti/>

udovoljavaju zahtjevu istinitosti u smislu dokumentiranosti tvrdnji koje se iznose, odnosno pouzdanosti izvora informacija, jer su utemeljeni na pretpostavkama neobjektivnih izvora informacija (poput planinara uz čije se izjave često vežu riječi „misle“, „sumnja“, „vjerojatno“) ili na tvrdnjama za koje se uopće ne vidi na čemu su utemeljene. U primjeru za veliki migracijski val koji očekuje Hrvatsku u nekoliko navrata u gotovo istoj rečenici spominje se nagađanje; izrazi poput „postoji mogućnost“, „dobili dojavu“, „možda postoji neka informacija“, „možda negdje kreće veliki migracijski val“. Možemo reći da se u ovim slučajevima članci temelje na nagađanjima.

Mnoštvo članaka ima senzacionalističke naslove, primjerice: „Novi jeziv napad migranta! Ono što se dogodilo u Austriji će vas sablazniti“ (*Dnevno.hr*, 09.06.2019.) U frizerskom salonu u bečkom kvartu Ottakringu došlo je do ranjavanja, kada je Srbina (24) pred djetetom, frizer rodom iz Sirije (24) škarama posijekao po licu i gornjem dijelu tijela. Da situacija bude bizarnija, sukob je nastao zbog glasne glazbe koja je dopirala sa telefona u salonu, prenose srpski mediji. Prema riječima svjedoka, iz salona su se čuli krici, a incident je započeo jer je frizer na svom telefonu slušao glazbu dok je šišao dječaka, što je zasmetalo njegovom ocu iz Srbije.

Novinar je morao biti svjestan stereotipa koji se vezuju uz migrante kao o kriminalcima, ljudima koji često imaju problema sa zakonom i koji uglavnom nisu procesuirani za svoja nedjela. I bio ga je svjestan, zasigurno, znajući da će isticanje nacionalnosti mladića, povećati interes građana za temu, umnogostručiti negativne komentare komentatora punih predrasuda i mržnje i na taj način povećati klikabilnost članka, njegovu pojavnost na internetu i poboljšati poziciju na portalu. Primjer: „Prešućena drama s migrantima! Svjedok: Policija ih je zgurala vozilom pa su se razbježali po šumi. Onda su izvadili pištolje“ (*Dnevno.hr*, 03.05.2019.)

Nadalje, na nekim portalima u više navrata je pokazana sklonost diskriminatorno intoniranom, ponižavajućem i uvredljivom govoru, prikazivanju izvanoeuropskih izbjeglica i migranata kao kriminalaca i silovatelja te afirmaciji homofobnih stavova. Primjerice: „Maloljetni migrant silovao kćer udomiteljske obitelji i izjavio da je mislio da je to u Švedskoj legalno. U njegovoj zemlji je to normalno.“ (*Novi svjetski poredak*, 30.06.2019.) „Migranti upali u nekoliko kuća, u jednoj su vlasnici spavali: Najviše bole poderane slike djece s pričesti i slomljeni križ“ (*Direktno.hr*, 05.05.2019.) „100 migranata razara grad, napadnuta policija prisiljena na pucanje: Strahuje se od novih sukoba!“ (*Dnevno.hr*, 05.06.2019.) „U posljednja tri dana u Sarajevu su prijavljena dva razbojništva koja su, prema izjavama žrtava, počinili migranti ili izbjeglice. Jedan maloljetnik u napadu je zadobio teške tjelesne povrede. Policija napadače nije pronašla. Kada je riječ o krivičnim djelima za koja se sumnja da su ih izvršili migranti ili izbjeglice, niz je prepreka

za otkrivanje i procesuiranje počinitelja.“ (*Al Jazeera Balkans*, 05.05.2019.) „Veliki izbjeglički val prijeti Hrvatskoj: ‘Oko 800 pripadnika ISIS-a pokušat će se infiltrirati preko granice‘“ (*Net.hr*, 08.04.2019.)

Što se tiče uravnoteženosti članaka u smislu podjednakoga prikazivanja onoga pozitivnog i negativnog, možemo uočiti kako taj standard nije poštivan, autori inzistiraju na negativnoj strani priče. Ponovno se pokazuje i nepoštivanje standarda o pouzdanosti informacija (prema izjavama žrtava). Bi li se ovakve izjave olako prenosile bez provjere da se ne radi o migrantima? Ne bi li novinar pokazao više suosjećanja prema časti i ugledu onih o kojima piše? Možemo pretpostaviti da bi pokazao više osjećaja za zaštitu prava osoba o kojima izvještava da se ne radi o diskriminiranoj manjinskoj skupini.

Možemo vidjeti i članak u kojem je autor iznio činjenice o skupljanju političkih bodova na temelju širenja antimigrantske politike: „GONG je prijavio Živi zid jer dopuštaju mrzilačke komentare o migrantima. Izvukli su neke: „jezivi su“, „Stranku su objavili Etičkom povjerenstvu te usput zamolili da prestanu skupljati političke poene preko izbjeglica“, „Problematika nelegalnih prelazaka migranata preko hrvatskog teritorija već neko vrijeme preokupira Ivana Pernara, saborskog zastupnika Živog zida. Pernar na svom privatnom Facebook profilu često dijeli objave opskurnih medija koji donose priče o navodnim prekršajima migranata, usput sugerirajući da većina medija o takvim događajima namjerno ne izvještava.“ „Provalu mržnje izazvale su vijesti o provali migranata...“ (*Telegram.hr*, 06.05.2019.)

Članak u kojem se poziva da se iznesu negativna iskustva o migrantima, jer mediji o njima šute: „GORSKI KOTAR ZOVE U POMOĆ! ‘Mediji šute, ali nije lijepo sresti naoružane migrante. Da, naoružane, dobro ste čuli‘“ „U videu se poziva sve one koji su imali negativna iskustva s migrantima da ih podijele s javnosti, jer je to jedini način da se hrvatska javnost dobije uvid u pravu sliku, obzirom da su mediji za ovakve priče uglavnom zatvoreni“. (*Dnevno.hr*, 07.05.2019.)

Negativno intonirane objave ili pak one koje u svijesti korisnika medija pobuđuju negativne emocije, imaju daleko više odjeka no što ih imaju pozitivno intonirane objave ili eventualno pobijanje onih negativnih tvrdnjama drugih aktera. Mnoštvo je članaka u kojima se spominje izjava „zbog migranata“, apelirajući tako da se negativne situacije događaju njihovom krivicom. Primjer: „Bruna Esih: Hrvatska i Europa trpe posljedice zbog migranata!“ (*Direktno.hr*, 20.05.2019.) „Meksiko uputio 15.000 policajaca i vojnika na granicu sa SAD zbog migranata“ (*Slobodna Evropa*, 25.06.2019.) „Zbog migranata se među policajcima širi opasna bolest, a MUP šuti“ (*Sloboda.hr*, 14.06.2019. „Obećano učinjeno: Trump zbog migranata smanjio pomoć

Srednjoj Americi“ (*Večernji.hr*, 17.06.2019.) „Zbog migranata: BiH planira angažirati vojsku na granici sa Srbijom“ (*Tportal.hr*, 04.04.2019.)

U vrlo malom broju članaka vidimo pozitivno, suosjećajno izvještavanje s pozivom na pomoć migrantima, primjer: „Svjetski je dan izbjeglica. Kakva nas budućnost čeka nitko ne može predvidjeti. Možete potpisati peticiju #UzIzbjeglice na ovom linku...“ (*Radio101*, 21.06.2019.) „Papa Franjo: Izbjeglice nisu slučajevi za razmatranje nego ljudi kojima treba pomoć“ (*Bitno.net*, 06.05.2019.) “Ne može se zaboraviti da iza svakog doseljenika postoji ljudsko biće sa svojim životom, kulturom, svojim težnjama.“ (*Bitno.net*, 06.05.2019.)

U jednom članku piše se o migranatima koji su ispunjenje proročanstva o uništenju naroda te kako se od istog spasiti. Članak potiče vrlo negativne emocije, spominje se sotona, krvoproliće koje smo sami odobrili, ubojstvo i uništenje vlastitog naroda koje dolazi kao kazna. Primjer: „Migrantska kriza ispunjenje je fatimskog proroštva o uništenju naroda? Evo kako se spasiti!“, „Činjenica je da će mnoge nacije Europe i svijeta biti izbrisane s lica zemlje i da će se tako ispuniti Fatimsko proroštvo koje je gospa dala prije 100 godina svijetu. Važno je primijetiti dvoje Gospine riječi, posebice: narodi i uništenje. I to je upravo ono što se sada ostvaruje diljem Europe.“, „Krv mučenika je potekla. Ne samo na Bliskom istoku gdje su milijuni pobijeni poradi vjere u Krista, nego se sama Europa odrekla Boga te počela prolijevati krv svoje djece. U pitanju su milijuni ubijene, nevine i nikad rođene djece abortusima. U pitanju je zastrašujuće krvoproliće koje smo sami odobrili i potaknuli i krv nedužnika koja vapi u nebo. U pitanju je zastrašujuće odricanje od Boga samih kršćana Europe koji sada moraju gledati vlastito uništenje, uništenje svojih naroda. Sotona je to isplanirao.“ (*Dnevno.hr*, 22.06.2019.)

12.2. Analiza komentara čitatelja

Internetsko novinarstvo donijelo je benefite i medijima i publici zbog toga što je omogućilo da publika postane aktivan korisnik; čitatelj ili gledatelj medijskog sadržaja. Najveća prednost seljenja novinarstva na internet kao i internetskih medijskih platformi koje danas imaju svake novine, radio ili televizija jest omogućavanje korisnicima izražavanje stavova, kritika ili pohvala. „Mogućnost komentiranja povećava kredibilitet novinara i medija, jer omogućuju povratnu informaciju.“ (Brautović 2011: 119) Kako postoji pozitivna strana internetskog novinarstva i olakšavanje svačijeg prava na komentiranje, izražavanje stavova također ne smijemo zanemariti negativnu stranu koja se može uočiti uslijed negativnih, uvredljivih ili čak komentara na rubu govora mržnje.

U ovom radu analizirani su komentari čitatelja i u kojoj mjeri su ti komentari pozitivni, odnosno negativni uzimajući u obzir za analizu identitetske, kulturološke, sigurnosne i religijske čimbenike. Ukupan broj komentara na YouTubeu, Forumu, Facebooku, Twitteru i Instagramu je 14163.

Najveći broj komentara ocijenjen je neutralnim, ukupno njih 9935 odnosno 70,14 posto. Radi se o komentarima u kojima komentatori izražavaju svoje mišljenje, koje ne mora nužno biti neutralno niti pozitivno, ali nisu pronađeni elementi vrijeđanja. Primjerice, komentator nadimka mrkyyy kaže: „Svi vi koji sada posvjedujete protiv ovoga i svih zala sjetite se koga birate 28 godina! EINSTEIN je još davno rekao: Problem koji smo stvorili po jednom obrascu ponašanja ne možemo riješiti istim načinom i metodom ponašanja! Dakle, oni koji su nas doveli do ovakvog stanja općenito u svim segmentima društva nikako i ništa nas neće izvući iz toga jer njihov modus-operandi je uvijek isti, neće se mijenjati HDZ-SDP pa promijeniti državu, mi moramo mijenjati njih ako želimo promjene!“; komentator Rakijosrkatelj kaže: „Ne vidim kakve to veze ima, turisti su u pitanju.“; Ibrahim-Vitez-Pjanić: „Migracije je uvijek bilo i biti će je. Europa je nekad bila pusta i nenaseljena pa su je ljudi naselili i još uvijek naseljavaju. Sloboda kretanja za sve ljude.“; ili komentator Franjo Mihoci: „... a koliki je udjel u BDP-u ostvaren --- na primljenim izbjeglicama, migrantima, ... ? ...“; „U demokratskim zajednicama koliko mi je poznato građanski neposlušni nisu kažnjeni djelo.“

Pokazalo se kako je 2964 komentara, ocijenjeno negativnima. Radi se o 20,92 posto od ukupnoga broja komentara. Komentari su to koji uglavnom grubo vrijeđaju aktere izvještaja, druge komentatore, institucije ili nekoga trećeg. Tako, primjerice, komentator Mirko Vidi piše: „glupi hrvati...zaslužili ste i gore...“; ili komentator Mišel Huljev koji kaže: „na žalost više nas tlači policija, nego nekad milicija; ne smiješ braniti svoju imovinu. kao u jugu ne smiješ reći za dom spreman. sami krše zakone, znam i njih hebu političari koji ližu šporku guzicu yunkeru i merkelici, jel tako božo?“; ili komentar: „Mi u zakonu imamo zakon o kleveti a i zakon o širenju mržnje i netolerancije. Vjerujem da naša policija nije prepoznala ni jedan od ovih zločina.“; Aleksandar Susnik piše: „Kad vlast vode oni koji su pali sa kruske, Bog blagoslovi puske!“; jedan od neregistriranih komentatora kaže: „To sve ni ja nemam doma... jebem te državu glupa“; slijedi ga još jedan neregistrirani komentator: „O tome su Europski idioti trebali razmišljati kada su razarali Libiju i ubijali njenog lidera Ghadafija. Hocete naftu, picke?... Eto vam cijena!“ Komentator Mesmerized_In_Ether obrušio se na drugog komentatora: „mama ti je bila glupa kaj nije abortirala pa nas sad tu truješ svojom smradom iz usta po kurčinama.“; Tomo Grdić piše: „Ma gdje su nasi veliki Branitelji iz devedesetih koji su prezivili razaranja Hrvatske da ovo spriječe i ne dozvole da nam se uništava ovo što nam je ostalo iza agresora Zaboravimo mi ove

udbaske i cetnicke vladare, oni su neprijatelji nase Hrvatske zato i sute i nista ne rade da zastite nas i Hrvatsku od islamizacije i neprijatelja krscanstva.Probudimo se dok nam ne bude kasno“; komentator Marinko Babic kaže: „Zlo si ti smradu i oni koji su te izglasali da budes Papa .“; slijedi ga neregistrirani komentator osvrćući se na politiku: „jeb. ih PIJANDURA JUNKER KURV..TINA MERKEL kao i vasi korumpirani politicari sram ih bilo“; još nekolicina neregistriranih komentatora piše: „Zar tamo nitko nema pušku , pa smiješ i moraš braniti svoje !!!“; „Kada ti netko nasilno uđe u kuću i posere ti se na stol ostavlja jasnu poruku zašto je došao i što misli o tebi. Treba li na to reagirati ? Naravno da treba i to naj oštrije.“; komentator Željko Miljak kaže: „Hoće li se šutjeti zbog -multikulture- i pokazivanja snošljivosti prema drugima ? Da. Ali prema razbojnicima koji nasilno ulaze u tuđi dom da bi ga uništili i posrali se na nečiji obiteljski stol nikada. Dom, obiteljski stol u njemu i križ na zidu su za Hrvate svetinja i to im treba objasniti na način koji razumiju.“

Istraživanje je pokazalo da je najmanji broj komentara točnije njih 1279, odnosno 9 posto od ukupnog broja komentara ocijenjeno kao pozitivni. U njima se na pozitivan i dobronamjeran način komentira situacija, te suosjećajno govori o pomoći migrantima. Primjerice, komentatorica Valentina Palešćak kaže: „ja podržavam da svi dobiju podjednake šanse za dostojanstven život, a vi smatrate da samo hrvati imaju pravo na to.“; neregistrirani komentatori pišu: „Da! Ljudima treba pomoći. Nadam se da će im ovdije biti dobro, kad već nama nije ..“; „To je ok. Nadam se da će biti dobri i vrijedni. Obzirom da je Klc u zadnjih cca 30 godina izgubio cca 25000 stanovnika novi su dorodošli“; „Nemojte biti fašisti i migranti su ljudi“.

Velik broj negativnih komentara, vrijeđaju. Uglavnom se radi o vrijeđanju na nacionalnoj osnovi, komentari su vezani uz podrijetlo, identitet i kulturu migrantskih naroda. U komentarima se može vidjeti kako većinsko stanovništvo ne odobrava prihvaćanje migranata, strahujući od zatiranja europskog identiteta, spominjujući nametanje druge kulture te iz tih razloga nemogućnost asimilacije migranata. Primjerice: „Anamaria Drvoderic ima ih naravno,poznajem jednu obitelj iz Sirije,poštenu,časnu svi rade i jedan od braće je otvorio obrt za ugostiteljstvo jer je to radio i u Damasku ali to su Sirijci a sirija je jedina zemlja u kojoj živi oko 26% kršćana itd.....Ovo kaj nama dolazi i što se šverca svakodnevno je banda bez kulture i morala iz područja gdje nema rata poput alžira,maroka,indije,pakistana itd i među njima nema žena i djece.“; „Gotovo je. Kad se jos pocnu mnoziti puta 5 biti cemo manjina.a mi smo sad vec njihovi robovi jer delamo za njih .A Sirijci izbjeglice u Nizozemskoj idu na godisnji u Siriju.Strasno ,ja sam stara ali me strah za kcerke i unuke.Evropa je pala bez ijednog ispaljenog metka.“; „Dragi IVANE ovo su sve plaćeni imigranti Država ih prima sve to dobro Soroš plaća imigranti će zamjeniti Hrvate à MAĐARI VOLE SVOJ NAROD PA GA NE MIJENJA ZA MIGRANTE

NJIMA tobož trebaju imigranti à Hrvati im smetaju jel više ni Jedan Hrvat koji je otišao neće glasati HDZ ,à od ovih migranata što ostanu u Hrvatskoj će zahvaliti HDZ -u ŽIVJELA DESNICA ,ŽIVI ZID I SVI KOJI VOLE HRVATSKU Hrvatskoj migranti ne trebaju ni Francuzi ne znaju šta će sa njma velika kolera za cijelu Europe ...“; „To je pogrešna postavka da se radi o migrantima i izbjeglicama. To je ratni pohod. Država ovisi o anemičnom dezertneru koji to nije sposoban prepoznati. Građani se trebaju samo organizirati, a u slučaju excessa, spaliti dokaze.“; „Hrvatska ih nije potjerala iz njihove zemlje, Hrvatska ih nije trebala ni zvala. Mars s takvim vijestima Hrvatska je suverena država.“; „Sada postaje jasno zašto se hrvati moraju iseliti iz Hrvatske. Tu se moraju naseliti poraženi isilovci. Naravno da ih zapadne zemlje ne žele primiti. Zato Orbanu naklon do poda. Čovjek zna da brani svoju zemlju. Zapadnjaci su sa amerikancima i napravili sve što se tamo događa NAFTA je to što amerima treba i izazivati krizna žarišta u svijetu kako bi njihova vojna industrija mogla zarađivati Oni su najveća genocidna država.“; „Koji kurac on traži u evropi??? Od čega on bježi iz Egipta? Koliko znam tamo ne bjesni rat. A i da bjesni zašto nije otišao u jednu od bogatih zaljevskih arapskih država ??? Imaju istu religiju kulturu običaje i jezik. Sto oni imahu tražiti u evropi????“; „Jebena je ta duboka država. Jednim udarcem uništite Kršćanstvo, bijelu rasu, nacionalni identitet, otmu nam vodu i more, plodnu zemlju, uništite Rusiju. (...) U svakom slučaju sve pohvale deep state-u. Logistika im je vrhunska.“; „hrvati, kao i velika većina ostalih bijelih gastarbeitera po zapadnoj evropi tamo radi, i to punom parom. rade, poštuju zakone i običaje sredine u kojoj jesu i to je to. ista kultura, ista civilizacija. naravno, to se ne može reći za pripadnike kultura i civilizacija dijametralno suprotnih od zapadnjačke. horde pripadnika religije mira iz kojekakvih trećesvjetaških vukojebina, na civilizacijskom nivou ranog srednjeg vijeka nisu pozvani a ni pripušteni u zapadnu europu slučajno. tebi za info, migranata je najmanje iz ratom uništenih država. u zadnjoj u kojoj je rat usitnu bio razlog za pokret, siriji, je mir, i nema nikakvog razloga da se milijuni sirijaca ne vrate u domovinu i pomognu u njejoj obnovi.“; „Nisu li ovo opasne ideje i potezi. Sama budućnost će pokazati? Mi imamo pad demografije, a zato su krivi mnogi faktori. Ali, nije ni rjesenje s useljavanjem drugih različitih kultura i običaja suprotnih zapadnoj europskoj kulturi. Mi nismo Njemacka, Francuska itd.. da smo toliko brojcano i ekonomski nadmocni?!“; „Ne, zato sto nema plana ni programa za njihovu integraciju..niti zadanih rokova u slučaju da se ne uspiju integrirati...ako već moramo radije primiti ljude iz europskih zemalja pa i dalekog istoka...islam je religija koja je postala vrlo netolerantna i netrpeljiva prema drugima i drugačijima...takve su uostalom gotovo sve religije...kultura potpuno drugačija...niti su oni spremni prihvatiti nas niti mi njih tako da ćemo dugoročno imati samo problem...a dolazit će ih i vise jer ako smo mogli zbrinuti 40 mozemo i 4000“; „ (...) to nisu narodi, to su plemena, druga kultura.....i oni se ne prilagođavaju nego druge prilagođavaju sebi.....to im je u krvi...“; „Stotine

tisuća agresivnih Sorosevih migranata, među kojima su mnogi kriminalci, silovatelji i ISIL-ovci ostati će trajno na vratu Hrvatskoj i to će biti konačni slom hrvatske države! Kad se Hrvatskoj oduzme kontrola nad vlastitim granicama i budu puštali sve migrante, to će se preko interneta brzinom svjetlosti odmah proširiti (...)

„MIGRANTI“ OPAKIH NAKANA U FUNKCIJI GLOBALNOG TOTALITARIZMA
Pretpostaviti da su ovi višemilijunski valovi migranata opakih nakana upućenih ka Europi neplanirani ili slučajni, doista je suludo. Migrantski valovi kojima smo svjedočili, a kojima i danas svjedočimo, samo su dio realizacije paklenog plana osmišljenog za stolom raspamećenih bjelosvjetskih moćnika, kreatora Novog svjetskog poretka. Lakoća s kojom su "migranti" prelazili državne granice NIJE slučajna, njihova brojnost NIJE slučajna, njihov raspored stacioniranja po EU zemljama NIJE slučajan. Dakle nedvosmisleno možemo govoriti o planiranim i organiziranim migracijama u cilju rastakanja religiozne, nacionalne i kulturološke kompaktnosti Europskih država. (...) Takve buduće "multikulturalne" i genderizirane države izgubit će svoj specifični nacionalni i općenito kulturološki identitet, a gubitkom tih elementarnih kohezijskih silnica postat će laka meta manipulatora prije svega u smislu ekonomske eksploatacije. Nažalost, kao posljedica ovakvih "multi – kulti" eksperimenata, nisu isključeni, dapače veoma su izvjesni, sukobi širih razmjera, pri čemu ne treba podcijeniti ni političku scenu "minhenskih pivnica".“;

(...) Treba imati na umu da svaki migrant kojemu se odobri azil, a sada ga nakon ratifikacije Istanbulske konvencije prema članku 60. mogu dobiti gotovo svi bez izuzetka po osnovi "rodno utemeljenog azila", svaki od tih "azilanata" nakon isteka određenog vremena ima pravo dovesti svoju "obitelj" u Hrvatsku, što znači da se broj odobrenih azila mora u konačnici množiti sa minimalno 4-5 puta, isto tako mnogi od njih dolaze iz područja gdje se uzgaja, prerađuje te diljem svijeta distribuira droga, zar nam uz sve probleme koje imamo sa drogom trebaju i novi dileri ? Nadalje svakom migrantu kojem se odobri azil država kroz period od DVIJE godine osigurava smješta, učenje jezika te još niz beneficija, a sve naravno na trošak poreznih obveznika. Zbog čega takove ponešto modificirane dvogodišnje "benefit aranžmane" država ne ponudi onim Hrvatima, koji se u potrazi za zaposlenjem spremaju u "pečalbu" ?“; „Sva sreća da nemamo socijalne kategorije i branitelje pa možemo razveseliti “prvih” 50 izbjeglica.... ovim tempom, obrnuto proporcionalno iseljavanju i odumiranju, Sirija (i ostali...) će imati svoju drugu domovinu u srcu Europe... Zivjela Europa! Radujem se svijetloj budućnosti u zatiranju vlastitog identiteta i multikulti eksperimentima.....“; „vratite to nazad očistite grad od njih ovako nemate svoj mir.njihova kultura je samo njima dobra a ne nekom drugom merkelica ima manje mozga od pileta“; „Rješenje je uvoz radne snage i ko fol asimilacija. E oa ako mi 500 godina nismo

uspjeli asimilirati Srbe, koji govore istim jezikom, imaju zrcalnu vjeru, su praktički isti kao mi, kad smo imali i zajedničke neprijatelje. Kako onda ta europa misli asimilirati te migrante? Možda kao francuska koja ima svake godine jedan teroristički napad? Možda kao njemačka gdje policija (već godinama, nije to novo) nosi željezne prsluke zbog napada migranata, kad šveđanima ne daju pristup informacijama (inače živim tamo)... zbilja? Oni će nekoga asimilirati, a nemogu ih ni primiriti nakon 20-30 godina. (...) Nakon našeg jebenog i dugog iskustva sa Srbima i Bošnjacima mislim da smo mi najpozvaniji i najiskusniji po tom pitanju. Ako se druga generacija ne može asimilirati. Raus. Mrš. Teraj se, i tu prašinu u kosi što si donio skupa sa sobom nosi. Idi mlati žene i jebi koze negdje drugdje.“

U člancima u kojima je objavljeno kako Njemačkoj ne uspijeva vratiti migrante s granice u ostale države EU i kako Vlada RH ignorira pobune branitelja protiv gradnje Centra za azilante komentatori su vrijeđali i migrante, i politiku EU, a ponajviše uvredljivih komentara upućeno jest Andreju Plenkoviću. Primjerice: „Ovo je specijalni rat protiv Hrvatske u režiji Plenkovića i njegovog dijela HDZ-a. plenkovića i kolindu pred njih i nek ih jebu dok ne klone“; „Sto su htjeli to su dobiili.kriva politika Europe“; „Plenković veleizdajnik, Kolinda veleizdajnica!“; „Neka ih Plenković primi blizu svoje obitelji.“; „Plenkoviću,vodi si ih doma!“; „Banda europska s Plenkovićem na čelu, dovodi nam bjelosvjetske mudžahedine da se razmnože po Hrvatskoj, dok naš narod od njih bježi iz Bosne. Odvratno i neodgovorno.“; „Naseljavanje Europe migrantima je sveopća prevara globalne elite koju su i Hrvati popušili jerbo da nisu poslali bi Plenkovića i Kolindu u 3pm i doveli na granicu svoju vojsku koju sami i plaćaju.“; „Neka ih bude sram ! Evo, predsjednik Vlade RH Andrija Anemični Plenković osobno će trajno zbrinuti dvije obitelji u svom skromnom stanu od 200 m2 te na taj način pružiti ogledni primjer kako se kao pojedinci, a i društvo u cjelini, trebamo odnositi prema tim napaćenim ljudima koji samo traže utočište za sebe i članove svoje obitelji.“; „Plenkoviću prvo uredi stanove za hrvatsku populaciju...a zatim uredi stanove za čađave teroriste“; „još da jebavaju kćeri (nekima i žene) od političara i svi zadovoljni.“

Većinski dio komentara na vijesti o pomoći migrantima, gradnji stanova za njihovo zbrinjavanje odraz su ogorčenosti građana zbog njihovoga dubokog uvjerenja da se u Hrvatskoj pomoć i zbrinjavanje ne primjenjuje jednako na hrvatske građane, što mlade koji su „primorani“ bolju budućnost potražiti u stranim zemljama, što onima slabijeg imovinskog stanja kojima država nikako ne pomaže, a kamoli ustupi mjesto za stanovanje. Ovakav nejednak pristup plodno je tlo za širenje nezadovoljstva među komentatorima. Primjerice: „Teroristima se dijele stanovi a naši ljudi na cesti !!“; „Da baš ljepi potez po tuđem naređenju. Što je sa našim beskućnicima koje su stvorili odvjetnici pokojnog Hanžekovića i banke te kamatari hrvatske, uz pomoć policije i anti

hrvatskih sudova. Što se ne grade stanovi za takve obitelji prije svega a onda, ako ima novca za strance koji su neophodni državi Hrvatskoj. Takva politika bi bila primjerena a ne da se Merkelicu spašava od izbjeglica koji su je istjerali iz njezine pozicije u Njemačkoj.“; „Jebem vam mater skupa z azilanti njima stanovi a nasi ljudi na ulicu sramota“; „Nase mlade su istjerali,a ove s kojima nemamo nikakve slicnosti dovodi ih se i daju im se cak stanovi...jbl vas masoncine kojima sluzite.“; „Pored tolikih ljudi koji teško žive...rade za sitniš...podstanari su...azilantima se uredjuju stanovi i priprema budzet...a mi šutimo i šutimo“; „dok nasi kopaju po smecu i spavaju po ulicama a drugima se dodjeluju stanovi.. beavo nema sta vise reci... sramota vas bilo“; „Normalan covjek ne moze ni dicit kredit da kupi stan i da omoguci djeci krov nad glavom,dok se isti stanovi samo tako dijele. Samohrani roditelji nemaju nikakva prava(to ce vam bez problema reci u lice)... prosi se i kopa po smecu,krade na svakom cosku.. texas city bitno da uvozimo ljude,a nase tjeramo van. Hrvatska Drzavo sram te bilo!“; „Ana Pintarić nasi se ljudi deloziraju jer nemaju od kud platit kredit. Bace te iz vlastite kuce ko pesa! A nekome se opremaju stanovi iz naseg dzepa!. Odvratno je kaj svoj svojega oce unistit, i naselit nam u zemlju nasilnike i silovatelje!!“; „Talibanima se grade stanovi, a Hrvate tjeraju van....“.

U komentarima se također vrijeđa migrante na osnovu razine obrazovanja, smatrajući ih neciviliziranim dijelom populacije, koji su skloni kriminalnim radnjama, lopovima i silovateljima. Primjerice: „vecina pripadnika sve tri abrahamske religije su zatucani i priglupi ljudi, osim rijetkih izuzetaka koji kuze stvari dubinski. Jbga, zato su te religije i napravljene, da ovce drze u zabludi... baaa baaa“; „Tom su namjerom dosli unistit krcsansvo,kod nas i sire.Taj islamski nard i nezna normalno zivjet samo sa nekim nasiljom i slicno.Tosu ljudi zaostali , nepismeni daleko od civilnog svjeta i jako brezobrazni.Ako bude sutili nasi politicari i evropski,nama prjeti istribljenje krcsana iz cjele evrope.“; „Sirija je slobodna, nek se prekrste u Katolike pa onda ih smjestite, □, vidjet cete vi sta su ova Gamad, kad prve žene, djecu i životinje siluju i počinje ubijati ili u tućama nožem klat omladinu“; „Prestrašno.....da meni legnu muskarci pred auto dok mi drugi muskarci lopovi i potencijalni silovatelji i ubojice pokusavaju provaliti u auto - gazila bi ih autom sve redom, života mi.....to su kriminalci i silovatelji, to nema veze s migrantima. Gdje su im identifikacijski papiri? Pobacali jer su kriminalci. FUJ“; „ (...) naselili najgorom svjetskom pogani, neradnicima, silovateljima, kriminalcima sa Bliskog istoka. Da ovo sam biranim riječima pisao. Pa recite da ovo nije dio iste matrice koja naseljava i Zapadnu Evropu.“; „To sve poslat u tpm ljudi bez dokumenata lopovi ubojice silovatelji sramota hdz !!!“; „A šta će oni tu , ganjat naše žene. vodite ih doma ili nazad. Oni samo čekaju upute kada trebaju dijelovat , njih 99 %“.

Velik je broj komentara koji se isključivo obraćaju drugim komentatorima. Komentatori se međusobno vrijeđaju i kao domino efekt jedan za drugim izazivaju zlokobne komentare. Tako ponegdje ima i nekoliko replika na isti komentar, a nijedna nema veze s događajem opisanim u članku. Iznijet ćemo nekoliko primjera: „Ljiljana Matak jesi ti glupa rođena ili treniras...ove horde nisu izbjeglice, već migranti. Nase izbjeglice su bili STARI, DJECA I ŽENE... gdje među ovim divljacima vidiš stare, djecu i žene? Glupačo nepodojena“; jedan komentator piše: „Glup si, suti.“ na što mu drugi komentator uzvraća „mama ti je bila glupa kaj nije abortirala pa nas sad tu truješ svojom smradom iz usta po kurčinama..“; „Dubravka Keglevic Priznaj da si priglupa i zaostala“; „Boro Mali Boro i dalje si glup ka kurac“; „Reci ti nama Dominik Domjanić o čemu se radi, velika većina komentatora ovdje, je po tvom tupa i glupa, samo vas par zna o čemu se radi!“; „Vidi se da si nacističan a glup ko kurac“; „Pusti je...nisam gluplje izjave pročitao od njezinih komentara nikad“; „Daj ne seri šupčino. Vodi si ih doma pa ću te onda pitati glupane!“; „A tko si ti da sudiš tko je otpad od ljudi (čudna formulacija jer otpad od ljudi su fekalije, smeće...) a da nepismeni mrzitelj svega i svačega!“; „Budalo nepismena. Blago tebi“.

Nadalje, portal, njegovi novinari ili novinari općenito prozivani su u nekim komentarima, u nekima čak i vrijeđani, poput komentara o članku kako su migranti uništili planinarski dom ili članka u kojem piše kako je migrant sreću pronašao u Zagrebu gdje je otvorio svoj obrt, komentira se kako migrante novinari mogu primiti u svoj dom, a često ih se okrivljuje za iznošenje neistina. Primjer: „Da @zsprajc ne voli migrante već znamo, ali večeras ih je optužio da su uništili planinarski dom u Gorskom kotaru. Dokaz za to je "uvjerenost" Rajka Mamule, koji je u to "uvjeren", jer se "ključ od ove kuće nalazi kod njega". Ako ovo nije za novu novinarsku nagradu ne znam što je“; „klikbejt novinarstvo“; „Radio sam u tom području skoro cijelu prošlu godinu, susretali smo ih u više navrata u većim skupinama. Ne kažem da podržavam takvo novinarstvo bez konkretnih dokaza, no garantiram da su to oni napravili. Da su mediji dosljedni, svaki tjedan bi imali bar po jednu takvu vikendicu i lovačku kuću u vijestima, tko živi u područjima njihovih migracija zna o čemu pričam...“; „Nadam se da će ih sljedeći put zatvoriti novinarima u kuću sa njihovim obiteljima“; „Novinari pisu svasta ali istinu nikad“; „Na nogama. Tupčići novinarski isti ste kao net. Hr“; „Koji idiotski naslov, kako može ovaj papak nagazit nasu predsjednicu? Ima on dosta posla u partiji koja nekontrolirano tone, ali partijski novinarčići moraju staviti ovako bombastičan naslov, kako bi Ostoji podigli renome.“; „Novinari, autori, snimatelji su potpisani. Ako taj njihov uradak nije istinit postoje sudovi i u švicarskoj i hrvatskoj.“; „ (...) o mamu vam jebem ludu, poposite svim migrantima u hrvatskoj, skotovi neljucki, jebite vas ustrani novinar, koja kretenška redakcija...sigurno vam je urednica ona neješana plavusa....fuj, stoko novinarska...“; „Govno novinarsko“; „Koji sotonski novinari

izmisle priču samo da oblate HR Policiju“; „Vama novinarima treba da ih primite u svoje odaje i pokažete veliko srce.“; „Index.hr najogavnije novine i novinari u hrvatskoj“; „Jebo vam pas mater novinarsku taj vide je star 10 godina kakvi kurcevi migranti“.

Religija, vjera i strah od uništenja kršćanstva doseljnjem migranata velik su motiv komentatorima za sijanje straha na portalima. Pronađeno je mnoštvo komentara na tu temu i to u negativnom kontekstu. Navest ćemo neke primjere: „Zato su i poslani da unište kršćanstvo“; „Sve smišljeno od svjetskih moćnika da se konačno uništi zapadno kršćanstvo“; „PUTIN, ORBAN, jedini u Europi koji brane kršćanstvo .Za ,svaku pohvalu.“; „Dubravka Keglevic razmisli malo prije nego ispadnes glupa, cemu graniica ako Mozes kroz sumu? Mislis da su ovo izbjeglice? Ovo su ti okupatori koji ce u ime njihovog boga nas krscane klat.“; „ (...) oni su neprijatelji nase Hrvatske zato i sute i nista ne rade da zastite nas i Hrvatsku od islamizacije i neprijatelja krscanstva.Probudimo se dok nam ne bude kasno“; „Ponovno se migrante prikazuje kao sirote ljude u potrebi koji traže nekakvu zaštitu ...gdje je to od istine...sami mladi muškarci koji ne poštuju vjeru niti način života u zemljama u koje NASILNO ulaze..biti rasist danas znači ne dati da te islamiziraju, uništaju imovinu, siluju i ubijaju...zabrinjavajuće je što sadašnji papa kori normalne ljude, a ohrabruje islamiste...ne bi li bilo bolje da kaže mladi ljudi koji dolaze u Europu pod izlikom bijega od rata, su zapravo kukavice i nasilnici koji žele na lak način doći do novca i nametnuti drugima pogansku religiju-islam?“; „To se zove islamizacija legalna“; „Narod mora ustati i zaustaviti ovu okupaciju i teror islamski boraca“; „Migranti planski dolaze u evropu i dugoročno će islamizirati istu.“; „Stop islamu u katolickim zemljama.“; „Stizu islamski vojnici“; „Kod nas u njemackoj ubijaju ljude svaki dan to I vas ocekuje ... Pa sta mislite ko vam dolazi? To je vojska islamske drzave ... Svi teroristi ... pitajte se di su Tim izbjeglicama starci i djeca eili zene... nema ih... oni su dosli osvojiti Europu nista drugo a politicari vas laz...“; „..... i tako je pocela zamjena stanovnistva. Do 2100 bit ce ih ko salate. I hrvatske vise nece biti. Bit ce nekakva islamska satrapija“; „to su teroristi buduci islamisti estremi svakog treba presret i uhapsit i predat policiji ili ga jednostavno uklonit na bilo koji nacin „kako da se osjecam siguran sada „,,zasto bi ih hranio i oblacio prvo su ilegalci drugo teroristi trece samo sranja i stetu rade kamogod produ“; „Zamisli opće histerije i ludila jer dolazi 1 (jedna) obitelj. Potencijalno do 9 osoba na oko 120 000 ljudi u Međimurju. Odmah budemo svi zaboravili hrvatski jezik i prešli na islam ili neko drugo čudo. Ugroženost totalna.“; „hahaha, koji apsurd, u Europu dolaze Isilovci , Boze nedaj da se pomisli da su oni zadrți islamisti. Vecina tih muskaraca je na putu preko sredozemlja izgubila putovnicu, al najnoviji fon je ostao neostecen kao i tisuće eura koje imaju uza sebe. Uz to imaju i kredit kartice na koje netko redovito uplacuje novac (mozda taj isti i vama placa za vase komentare).“; „Cuvajte granice, jer u evropi Islam

nikom netreba, jer i najgluplji KRSCANIN zna sta je Islam(bolest)?“; „TO SU MIRNI RADIKALNI ISLAMISTI I BIVSI BORCI ISILA ONI NECE NISTA NAMA !!!“; „Sve su to ISISovi borci iz Sirije regrutovani po svim islamskim zemljama zato i nemaju nikakve dokumente ali zahvalite se Sorosu i njegovim plaćenicima odnosno domaćim proEuropskim izdajnicima!“; „Dzihadisti u pohodu na krscansku europu a glupi politicari ili se prave ludi ili su stvarno ludi jer oni ih nece postedit jedino ako se probrste na islam a stoks bezbozna ce to i ucinit samo da bi se mozda spasila“; „Nisu to migranti, (sami muškarci) to je vojska, Islam polako osvaja Europu bez metka.“ Pronađeno je vrlo malo pozitivnih komentara koji gledaju pozitivne i negativne, možemo reći i racionalniju stranu priče o doseljavanju migranata, islamizaciji Europe od strane isključivo opasnih ljudi, „terorista“, navodimo primjer jednog takvog komentara: „(...) Nemamo ni mi radnika. Tako da umjesto napravimo neki plan po tome koje nam profesije trebaju, gubimo vrijeme horror pričama u kojima se jako potencira da su to sve opasni, loši ljudi, a mi svi dobrice. Onda to plašenje Islamom! Mladi muškarci su klasična imigracijska ekonomska populacija (ko odlazi iz Hrvatske?). Možda ima i terorista među njima, ali nemoj mi reći da policija nema danas informaciju o svakom od nas u 10 min. Znači neka policija radi svoj posao profesionalno, neka zaposli još kadrova, a mi od naših političara i ekonomista (tako i pravnika i sociologa) tražimo nekakvo humano rješenje koje odgovara i nama i njima. Niko nije protiv repatrijacije sumnjivih i opasnih ljudi, ali postoje i drugi. Najbitnije je pohapsiti trafikante i one u policiji koji s njima surađuju.“

Sigurnosna prijetnja Europi i hrvatskom narodu zbog terorizma još je jedan od okidača za valove negativnih komentara. Komentatori u većinskom dijelu smatraju, čvrto tvrdeći kako to nisu izbjeglice, ljudi kojima je ugrožen život, već teroristi koji će izvršiti mnoge terorističke napade. Komentatori pišu kako ih sve treba vratiti odakle su došli, kako će uprljati Europu, a neki od njih se ne suzdržavaju od komentara kako ih treba smaknuti. Primjerice: „nema tu ni h od humanizma to je čisti terorizam nisu to azilanti to su teroristi.“; „teroristički EU.“; „Kada shvatimo da su to teroristi a ne migranti bit će kasno. Migranti putuju s putovnicama a teroristi bez dokumenata.“; „Eto ga na, to su ti "miroljubivi" migranti kojima je cilj islamizacija i promjena demografske slike Europe. Nisu oni nikakva sirotinja koja bježi od rata, to su isilovi borci i to otvoreno treba reći. Samo čekam dan kada će osvanuti vijest kako su nekoga ubili. Na granicu treba poslati vojsku a policiju razmjestiti uz granične prijelaze.“; „Kad ce se teroristi prestati nazivati migrantima?“; „(...) A migrante treba vraćati odakle su došli !!!! Sve do jednoga ! To su teroristi !!“; „Izbjeglice??? Ne mješati kruške i jabuke migranti, ekonomski migranti i većim djelom teroristi. Primi si ove izbjeglice u kuću pa ćeš vidjet tko su i što su. Sretno ti bilo, uživaj.“; „Prvo i osnovno to nisu migranti to su teroristi vandali itd“; „Prikriveni teroristi, od

milja prozvani migranti !!“; „TREBA U NJ PUCATI KO IMA ORUZJE JER TO SU SAMI TERORISTI“; „MAJMUNI BOLJE POMOZITE HRVATSKOM NARODU KOJI JE U POTREBI NEGO TIM TERORISTIMA“; „NISU TO IZBJEGLICE NEGO TERORISTI!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!“; „Tjeraj ta govna što prije odavdje,tamo su sve muške osobe tj kriminalci i potencijalni teroristi. Sve ih treba potprat u neki teretni brod i ofurati ih nazad odakle su došli.“; „neka idu teroristi tamo od kud so došli.i neka tamo žive boljim živom. neka ne prljaju EVROPU.“; „To su 90% sve ISIL- ovi teroristi! Ovog novinara bi trebalo privesti,možda je u dosluhu s njima kolko navija za njih,malo malo.“; „Sve arapske migrante i izbjeglice treba vratiti u njihove zemlje jer će izvršiti mnoge terorističke akcije (...)“. Možemo uočiti strah čitatelja u komentarima, da li je to uistinu strah od terorizma ili općenito neprihvatanje migranata, ne možemo sa sigurnošću reći. Komentatori nisu štjedjeli migrante tvrdeći većinom kako im nije potrebna pomoć već su to plaćeni ubojice, koji će počinili mnoge terorističke napade na Europu, a u komentarima se može iščitati govor mrženje pozivajući na smaknuće migranata.

12.3. Govor mržnje u medijima o migrantima

Jezikom mržnje i sličnim porukama, govore u mnogim državama članicama EU-a, ali i u Sjedinjenim Američkim Državama, ultradesničarski političari, poput Donalda Trumpa, talijanskog ministra unutarnjih poslova Mattea Salvinija ili mađarskog premijera Viktora Orbana. Rezultati su vidljivi i istraživanjima javnog mišljenja u državama članicama koja pokazuju da su antimigrantska retorika i nekritičko izvještavanje o migrantima i izbjeglicama u razdoblju od 2015. do 2016. utjecali da se razina ksenofobije među Mađarima povisi s 45 na 54 posto, a u Poljskoj s 18 do 25 posto.¹¹²

„Govor mržnje prema etničkim, religijskim i seksualnim manjinama, imigrantima i ostalim skupinama je široko rasprostranjen u Europi. Politički lideri moraju biti svjesni svoje odgovornosti. Europa treba ostati regija mira i prosperiteta, različitost treba smatrati kao prednost i vrijednost, a ne kao izgovor za podjele u društvu. Političke vođe se trebaju suzdržati govora mržnje oko migracija i umjesto toga promovirati otvorenu diskusiju o rješenjima i pronalaženju odgovora na prave probleme“, ističe se u zaključku i preporukama nakon održane konferencije na kojoj je posebno istaknuta i preporuka medijima.¹¹³

¹¹² Mediji, političari i migranti: Jezik mržnje umjesto solidarnosti. 2019.

<https://www.media.ba/bs/mediametar/mediji-politiciari-i-migranti-jezik-mrznje-umjesto-solidarnosti>

¹¹³ Na konferenciji o govoru mržnje u medijima posebna pozornost posvećena izvještavanju o migrantima i izbjeglicama. 2018. Hrvatsko novinarsko društvo. <https://www.hnd.hr/na-konferenciji-o-govoru-mrznje-u-medijima-osebna-pozornost-posvecena-izvjestavanju-o-migrantima-i-izbjeglicama>

Nerijetko se u hrvatskom medijskom prostoru čuje kako komentari čitatelja na članke na portalima ili komunikacija na društvenim mrežama predstavlja govor mržnje. Njega možemo definirati kao izražavanje ili poticanje na netrpeljivost i diskriminaciju u bilo kojem obliku i na bilo kojoj osnovi. Nizom članaka Kazneni zakon i mnogi prekršajni zakoni sankcioniraju pojedine pojavne oblike govora mržnje. „(...), iako ne postoji jedinstvena odredba koja na jednom mjestu uređuje sve oblike govora mržnje, govor mržnje u Hrvatskoj svakako nije podnormirana materija; upravo suprotno, pojedini njegovi aspekti uređeni su kroz niz propisa, među kojima često nema jasne crte razgraničenja“ (Munivrana Vajda i Šurina Marton 2016: 442). Kazneni zakon u čl. 325. navodi niz diskriminatornih osnova – rasna, vjerska, nacionalna ili etnička pripadnost, podrijetlo, boja kože, spol, spolno opredjeljenje, rodni identitet, invaliditet, ali ostavlja prostor da se sankcionira i govor mržnje usmjeren protiv nekih drugih skupina na temelju nekih drugih osobina. Nesankcioniranje takvih djela se može djelomično gledati i kroz prizmu uvažavanja prava na slobodu govora, ali nikako i opravdati time.

U istraživanju su pronađeni i komentari koji predstavljaju kazneno djelo javnoga poticanja na nasilje ili mržnju. Navest ćemo neke primjere: „Trebalo ih početi rokat i dobro ukopat nakon toga, neće ih nitko nikad niti naći niti će ih tražiti. Ovo sve ulaze muški islamski teroristi i to treba spriječiti pod hitno, kada neće država onda treba narod. Treba kao u Americi na granici s Meksikom, tamo gdje nema državnih službi da brane i nadziru granicu, tamo naoružani i organizirani civili to čine, a uhićene predaju vlastima.“; „Btw a tko će te ikad pitati ako si ubio migrantsko smeće? Jel ikad ikog policija ispitala nakon što je ubio roj muha?“; „TREBA SVE GOLE I BOSE POSKIDATI PA ONDA UDARATI I VJEŠATI“; „Upucajte njih par i ostavite nek smrde na ulici za primjer drugima.“; „Trebalo ih ubiti“; „Serijatsko pravo primjeniti. Kamenovanje do smrti na trgu.“; „Trebalo kao kod njih dole javno objesiti ili odrubiti glavu pa bi drugi razmislila prije nego bi pokušali silovati ili napraviti neki drugi kriminal“. Radi se, dakle, o komentarima koji predstavljaju poziv na sakaćenje, upotrebu fizičke sile ili ostala kaznena djela, pa čak i ubojstvo. Na jednom primjeru možemo vidjeti i apel uredništva vezan uz govor mržnje nakon objavljivanja članka (radi se o članku o opremanju stanova za migrante u Karlovcu). „Poštovani komentatori, Prema definiciji iz Preporuke o govoru mržnje Ministarskog odbora Vijeća Europe (No. R 97/20), govor mržnje podrazumijeva sve oblike izražavanja kojima se šire, raspiruju, potiču ili opravdavaju rasna mržnja, ksenofobija, antisemitizam ili drugi oblici mržnje temeljeni na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu agresivnim nacionalizmom i etnocentričnom, diskriminacijom ili neprijateljstvom prema manjinama, imigrantima, ili ljudima imigrantskog podrijetla.

Uz mnoge međunarodne dokumente, i Ustav Republike Hrvatske te Kazneni i drugi zakoni zabranjuju govor mržnje, a Zakon o elektroničkim medijima konkretno propisuje da nije dopušteno poticati, pogodovati poticanju i širiti mržnju ili diskriminaciju na osnovi rase ili etničke pripadnosti, ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog nasljeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije, te antisemitizam i ksenofobiju, ideje fašističkih, nacionalističkih, komunističkih i drugih totalitarnih režima.

Tvrtka Hrvatski radio Karlovac d.o.o. kao nakladnik medija OŠTRO OSUĐUJE svaki oblik govora mržnje, ksenofobije i nasilja. Govor mržnje nije sloboda govora, već zlo koje ruši temeljne vrijednosti demokratskih društava. APELIRAMO na sve komentatore da se suzdrže od bilo koje vrste govora mržnje jer ulaze u sferu krivičnog djela. Svi sporni komentari jesu ili će biti uklonjeni. Pozvani smo djelovati u europskom duhu koji, između ostalog, počiva na poštivanju nedodirljivosti granica, a u duhu općeljudskih vrijednosti (...).¹¹⁴

12.4. Zaključak istraživanja

Neki od razloga koji otežavaju integraciju migranata jesu rastuća ekonomska nesigurnost zapadnih zemalja u koje imigranti dolaze. U kategoriji ekonomskih predrasuda iskazana je zabrinutost vezanu uz opterećenje socijalnog sustava od strane migranata. Najveća zabrinutost pokazala se u kategoriji kulturno identitetskih stereotipa. Govoreći o socijalnoj, društvenoj ili kulturnoj integraciji je rastući strah od gubitka nacionalnog identiteta u okružju globalizirane kulture. Građani se boje da će izgubiti svoj identitet, da će im biti nametnuta druga, tuđa kultura koja im je nepoznata te se zbog toga stvara nesrazmjer između onih koji pripadaju i onih koji ne pripadaju između građana zemlje domaćina i migranata. Često se u medijima promovira tako da su „oni“, „drugi“ prijetnja naciji i naglašava se njihovo nepripadanje kao sredstvo za uništavanje autentičnosti naroda. Većina komentatora dijeli strah, koji se javlja diljem Europe, od gubitka dominantne kulture i identiteta. Relativna većina smatra kako je zbog velikih kulturnih i vjerskih razlika integracija migranata u europska društva nemoguća. Nakon dolaska migranata, zabilježenih napada i pokušaja brutalnih silovanja žena, naročito u Saveznoj Republici Njemačkoj, pojavio se strah da će žene biti omalovažene diljem Europe, a taj strah dijeli i većina komentatora na analiziranim društvenim mrežama i portalima.

¹¹⁴ <https://karlovacki.hr/u-karlovcu-vlada-republike-hrvatske-ureduje-11-stanova-za-migrantske-obicelji/>

Analiza potvrđuje stav komentatora kako zbog kulturnih i vjerskih razloga integracija migranata u Europska društva nije poželjna i neće biti moguća. Strah od kulturnih čimbenika vezanih za migrante se može objasniti kao posljedica straha od nepoznatog i drugačijeg.

Utvrđena je i točnost hipoteze straha građana da će porasti prijetnja od terorizma i stopa kriminaliteta u Europskoj uniji. Posljednja hipoteza koja se odnosi na sigurnosna pitanja; većina smatra da se s dolaskom većeg broja migranata u Europu povećava rizik od terorističkih napada. Osim terorizma iskazan je i strah da će se povećati i stopa kriminaliteta u Europskoj uniji. Potvrđene su sve tri hipoteze; prva vezana uz kulturno identitetska pitanja, kako građani smatraju da će migranti ugroziti europsku kulturu i identitet; druga da će negativno utjecati na ekonomsko stanje države i Europe te posljednja hipoteza koja se bavi sigurnosnim problemom, potvrđena je teza kako se migrante povezuje s rastućom opasnošću od terorizma.

13. Aktualna situacija na hrvatskim granicama

Hrvatska predviđa kako bi se mogla suočiti s novim migrantskim valom, koji bi čak mogao nadmašiti krizu iz 2015. Nakon što se zakomplicirala situacija na ratištu u Siriji turski predsjednik Recep Tayyip Erdogan, nezadovoljan potporom europskih zemalja i NATO-a, odlučio je otvoriti vrata Europe te pustiti migrante i izbjeglice iz kampova u toj zemlji da krenu prema granicama Grčke i Bugarske.¹¹⁵ Analiza Frontexa najavljuje novu krizu koja podsjeća na onu 2015. godine. Najveći izazov za Europsku uniju na početku 2020. godine jest eskalacija migrantske krize na granici Grčke i Turske, vanjske granice Europske unije, a time i izazov za hrvatsko predsjedanje EU.¹¹⁶

Migrantski val izazov je za hrvatsko predsjedanje Unijom jer će se morati pokušati zadržati jedinstvo država članica, a upravo pitanja vezana za migrante više od bilo čega drugog izazivaju podjele unutar EU.¹¹⁷ Posebno osjetljivo postaje ovo pitanje i zbog širenja koronavirusa pa neki već vežu migrantsku krizu i pojavu virusa kao zajedničku opasnost. Mađarska je vlada odluku o suspenziji primanja aplikacija za azil opravdala strahom od širenja koronavirusa preko izbjeglica.¹¹⁸ Prvi val ljudi koji je stigao do Grčke i Bugarske broji se u desecima tisuća, ali procjene su da će se prema Europi do proljeća pokrenuti više od dva milijuna ljudi. Ako popuste grčka i bugarska granica, sljedeća na udaru je Hrvatska jer se nalazi na popularnoj balkanskoj izbjegličkoj ruti.¹¹⁹ Voditelj Međunarodne organizacije za migracije (IOM) u Bosni i Hercegovini Peter van der Auweraert predvidio je da bi na hrvatsku granicu moglo stizati do 10 tisuća migranata dnevno. Kako će se Hrvatska nositi s tolikim brojem ljudi na vlastitim granicama, vrlo je upitno, posebno ako se zna da već sada hrvatska policija ima problema sa zaustavljanjem svih onih koji ilegalno žele ući u zemlju.¹²⁰

Premijer Plenković najavio je da će u slučaju eskalacije situacije biti angažirana i Hrvatska vojska na očuvanju sigurnosti granice, no odbačena je mogućnost da u slučaju novog migrantskog vala Hrvatska podigne na granici prema Bosni i Hercegovini žilet žicu po uzoru na Mađarsku i Sloveniju.¹²¹ Posebno zato što i s druge strane granice žive Hrvati. Hrvatski

¹¹⁵ <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/hrvatska-bi-se-mogla-vojskom-braniti-od-dva-milijuna-migranata-koji-ce-krenuti-prema-zapadnoj-europi-no-iz-vlade-porucuju-zilet-zica-ne-dolazi-u-obzir-foto-20200302>

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/kriza-koja-je-u-eu-uzburkala-duhove-vise-od-koronavirusa-o-migrantima-iz-turske-odlucivat-ce-se-u-zagrebu-hrvatska-u-nsk-organizira-kljucni-sastanak/10040953/>

¹¹⁹ <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/hrvatska-bi-se-mogla-vojskom-braniti-od-dva-milijuna-migranata-koji-ce-krenuti-prema-zapadnoj-europi-no-iz-vlade-porucuju-zilet-zica-ne-dolazi-u-obzir-foto-20200302>

¹²⁰ <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/hrvatska-bi-se-mogla-vojskom-braniti-od-dva-milijuna-migranata-koji-ce-krenuti-prema-zapadnoj-europi-no-iz-vlade-porucuju-zilet-zica-ne-dolazi-u-obzir-foto-20200302>

¹²¹ Ibid.

predsjednik Zoran Milanović, koji je tijekom velike migrantske krize 2015. bio premijer i tada je bio protiv vojske na granici, a kazao je da su u proteklih pet godina lekcije naučene i da ne vjeruje da će se situacija iz 2015. ponoviti jer više neće biti propuštanja kao tada, a što se već vidi prema odlučnijem angažmanu Grčke nego je to bio slučaj prije pet godina, kada su je neki optuživali da namjerno propušta migrante. Predsjednik HNS-a Ivan Vrdoljak, čija je stranka partner HDZ-u u vladajućoj koaliciji, istaknuo je da nije pristalica vojske na granicama. „Tenkovi na ljude - to mi nikad nije bilo simpatično, pa mislim da ni sad to ne bismo trebali činiti“, rekao je Vrdoljak. Poručio je da trebamo čuvati svoju granicu i što prije ući u Schengen, tako da nemamo granicu na izlasku iz Hrvatske prema Europi te dodao kako trebamo biti odgovorna zemlja, ali imati mjeru.¹²²

Unatoč sve razmjernijoj pandemiji koronavirusa migranti i dalje pokušavaju prijeći granice na svom putu do zapadne Europe. Sedmorica ilegalnih migranata, koje je slovenska policija pronašla kod Ilirske Bistrice, nisu zaraženi koronavirusom, premda su svi imali povišenu temperaturu i simptome nalik pošasti koja preplavljuje svijet.¹²³ Smješteni su u prihvatilištu za strance u Postojni, potvrđeno je da nisu zaraženi (*Novi list*, 2020). No i sama je takva mogućnost skrenula pažnju na uvjete u kojima žive izbjeglice, bili oni u pokretu i novim uzastopnim pokušajima da i dalje, zarazi unatoč, stignu do zemalja zapadne Europe, ili bili smješteni u prihvatnim centrima diljem EU-a, sve do grčkih otoka nadomak Turske.¹²⁴ Što se Hrvatske tiče zasad nema ni službenih, ali ni neslužbenih informacija o tome prelaze li migranti i dalje hrvatsku granicu, koliko ih je, kojim se rutama kreću, i pate li od zaraze koronavirusom. Centar za mirovne studije (CMS) upozorio je da su „postojeći kapaciteti za tražitelje azila u Hrvatskoj vrlo oskudni za mogućnost samoizolacije, što stvara rizik za zdravlje i paniku“.¹²⁵

¹²² Ibid.

¹²³ <https://www.novolist.hr/Vijesti/Svijet/Kako-ih-staviti-u-samoizolaciju-Pandemija-koronavirusa-problem-ilegalnih-migranata-ucinila-jos-gorim/>

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Ibid.

14. Zaključak

Građanski rat u Siriji koji traje neprekidno od 2011. godine, ali i teror koji nad stanovništvom provodi „Islamska država“ daleko su najveći pokretači migracija. Činjenica je kako velik dio izbjeglica dolazi i iz drugih zemalja pogođenih ratom, nasiljem, represivnim vladama, kao što su Eritreja, Somalija, Afganistan i Irak (Strahija 2017: 3). Europska migracijska ili humanitarna kriza podigla je brojne rasprave po pitanju otvorenih granica na području EU te je izazvala rasprave i neslaganja oko prihvata određenog broja izbjeglica s kojim se suočavaju neke države.

Politički diskurs korišten u državama Europske unije pridonio je stvaranju stereotipa koji se mogu klasificirati kao kulturno-identitetski, ekonomski i sigurnosni. Najčešći ekonomski stereotipi su prijetnja socijalnom sustavu država članica i strah da će migranti oduzeti radna mjesta građanima Europske unije. Kulturno-identitetski stereotipi vezani su uz strah od islamizacije Europe, nemogućnosti integracije migranata u europska društva, kao i nametanje novih obrazaca ponašanja, vrijednosti i pravila, posebice u odnosu prema ženama. Uz spomenute, javljaju se i stereotipi vezani uz sigurnost, među kojima se kao najčešći mogu izdvojiti percepcija migranata kao potencijalnih terorista te strah da će se okrenuti kriminalu ukoliko se ne integriraju. U medijima je vidljivo da su političari u svojim izjavama migrante najviše povezivali sa sigurnošću pri njihovom transportu kroz Hrvatsku i sa sigurnošću granica. Izjave Vlade o migrantima su pretežito pozitivne i neutralne. Vlada je imala negativan stav prema zatvaranju granice, slanju vojske i postavljanju žice. Diskurs oporbe, pretežito je neutralan, iako je u nekim navratima bio negativan, prvenstveno prema Vladi i njenom upravljanju krizom, a ne izravno prema migrantima. Migracije predstavljaju izazov državama iz više razloga, a temeljni su nemogućnost kontrole granice, identifikacija osoba koje ju prelaze, širenje krijumčarenja i organiziranog kriminala. Političari mogu artikulirati migraciju, a određena javnost može je smatrati prijetnjom političkoj, društvenoj, ekonomskoj, kao i kulturnoj sigurnosti države, a smatra se da ilegalne migracije narušavaju sigurnost državnih granica i stoga predstavljaju prijetnju nacionalnoj suverenosti države (Rukavina i Bašić 2016: 19). Pored toga, migranti se često prikazuju kao prijetnja životnom stilu i kulturi države primateljice. Osim što ih se optužuje da doprinose porastu kriminala i ostalih društvenih problema, ponekad se kategoriziraju kao ekonomski migranti koji traže azil kako bi iskoristili državne socijalne pogodnosti ili kako bi preoteli posao lokalnom stanovništvu (ekonomska sigurnost). Europa je jedino područje svijeta za koje se predviđa pad populacije u razdoblju od 2010. do 2050. i jedino područje u kojem se očekuje pad broja kršćana. Istodobno, udio drugih vjera, a posebice muslimana u europskom stanovništvu neprekidno raste od kraja 20. stoljeća. Imigranti imaju

veću stopu plodnosti i često su religiozniji od domaćinske populacije. Potrebno je naime voditi računa o stvarnom ekonomskom, socijalnom, političkom pa i kulturološkom stanju država prihvata izbjeglica i migranata, o njihovim mogućnostima, kao i o potrebi održanja njihove stabilnosti, materijalne i moralne sigurnosti njihovih stanovnika, te o legitimnim pravima i interesima društava i država kroz koje migranti prolaze ili koje ih prihvaćaju. Migrantska kriza za sobom povlači veliki broj sigurnosnih izazova, rizika i prijetnji, dok se poseban naglasak stavlja na terorizam i njegovu povezanost sa migrantskom krizom. U cilju zaštite mira i pravičnosti država koje prihvaćaju migrante, kao i duha gostoprimstva, treba istaknuti i dužnost poštivanja od strane izbjeglica i migranata zemalja useljenja, njihovih vrijednosti, kulture, zakona i svjetonazora, njihovog prava na provjeru useljenika, tj. razlikovanje izbjeglica, koji se ne mogu vratiti u svoju domovinu, od ekonomskih migranata, te dužnost europskih institucija da uvažavaju stvarne mogućnosti pojedinih zemalja članica.

Smatramo kako je dužnost Europske unije da djeluje na uzroke, korijene i izvore ovih velikih migracija, a to su građanski i vjerski ratovi. Također, dužnost je Europske unije i država članica da sprječavaju i kažnjavaju krijumčare ljudi, na moru i na kopnu. S druge pak strane, europske zemlje, koje trebaju i žele primati useljenike, moraju se pobrinuti da u tome postupaju po humanim načelima, primjerice otvarajući regrutacijske centre za radnike na Bliskom istoku i u sjevernoj Africi, te organizirajući humani prijevoz useljenika¹²⁶. Europska bi unija u svojoj politici azila trebala razmotriti mogućnost ispitivanja zahtjeva za azil već u tranzitnim polazištima izbjeglica, Turskoj, Jordanu, Libanonu, a ne tek u Europi kako bi se izbjegle česte nesreće na moru nakon tisuća kilometara prijeđenih od strane izbjeglica i migranata – žrtava „prijevoznika“ i krijumčara ljudi.

Mediji su ti koji imaju ključnu ulogu u predstavljanju manjinskih skupina društva, njihove povijesti, kulture i aktualnoga položaja, sve s ciljem boljega razumijevanja njihovih potreba, brže integracije u društvo i preveniranja raznih strahova. Kada izvještavaju o događajima u kojima su sudjelovali pripadnici ugroženih skupina društva, posebice o temama koje pripadaju sferi crne kronike, mediji ističu nacionalnu pripadnost osoba o kojima izvještavaju, odnosno neku njihovu karakteristiku koja ih odvaja od većinskoga stanovništva pa se više ne gleda na njih kao na pojedince, građane, već kao na Sirijce, muslimane i slično, oslikavajući ih preko uvriježenih stereotipa, njegujući predrasude, šireći podjele. Umjesto afirmativnih tekstova o ljudima koji bježe, spašavajući živu glavu iz pakla rata i neimaštine, mediji su sve svoje snage usmjerili u izvještavanje o kriminalu, silovanjima, pljački i lažnoj neimaštini migranata koji nisu primorani pobjeći iz svoje zemlje. Daleko od toga da nema i takvih primjera, ali sveopća generalizacija i

¹²⁶ hrcak.srce.hr/file/252732

krajnje negativni stereotipni prikaz muslimanskoga stanovništva izazvao je odbojnost europskoga stanovništva, doveo do nedostatka empatije i humanosti, posijao strah. Rezultat su brojni prosvjedi i negodovanja većinskoga stanovništva. Zakon o suzbijanju diskriminacije štiti svaku osobu od diskriminacije na osnovi rasne, etničke, spolne, nacionalne i druge pripadnosti. Slično propisuju i mnogi drugi propisi. S obzirom na to da se u istraživačkom dijelu ovaj diplomski rad odnosi na pripadnike ugroženih društvenih skupina, migranata, a isto vrijedi i za mnoge druge manjinske skupine u društvu, ovo istraživanje, kao i mnoga ranije provedena istraživanja pokazalo je da propisi često ostaju samo mrtvo slovo na papiru. Diskriminacija, degradacija i predrasude dio su svakodnevice pripadnika manjinskih društvenih skupina. Razlog tome jest baš ta različitost, nepoznavanje i neprihvatanje od strane većinskoga stanovništva.

Počnemo li izvještavati s više senzibiliteta u medijima, dogovorimo li se oko upotrebe npr. jednog termina (izbjeglice/migranti) pri govoru o migrantskoj krizi te se potrudimo stvarati autentične priče, medijska recepcija kod publike postupno bi se mogla poboljšati ili barem stvoriti prostor da čitatelji, odnosno gledatelji samostalno donose zaključke o aktualnoj krizi, zaključke temelje na provjerenim činjenicama medija u koje imaju povjerenje. Zaborav čovjeka kao konkretne osobe, a sve u ime nekih „viših“ identitetskih, političkih, ekonomskih i drugih kolektivnih ciljeva i potreba, povijesno je svaki put dovodio do ratova, katastrofa i humanitarnih kriza te stoga Europa ne smije zaboraviti prvu od svojih vrijednosti, a to je dostojanstvo ljudske osobe; uključujući i ono svakog „stranca“ koji stoji pred njezinim vratima, gladan, bos i ozebao¹²⁷. Naše znanje o određenoj temi ili događajima je znanje koje nam mediji „serviraju“. Zato im se treba pristupati s dozom opreza, vodeći računa da oni često ne prikazuju stvarnost onakvom kakva ona jest, nego onakvom kakvom nam je žele prikazati. To vrijedi i za našu sliku o drugim ljudima u slučaju našeg istraživanja našu sliku o imigrantima koja je često različita od one koju nam pružaju mediji. Potrebno je educirati građane i medijski ih opismeniti kako bi mogli kritički analizirati informacije i vijesti koje do njih dolaze.

U Koprivnici, 11. studenog 2020.

¹²⁷ hrcak.srce.hr/file/252732

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Kristina Šerić (*ime i prezime*) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom Percepcija migranata u hrvatskom društvu i medijima (*upisati naslov*) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica: Kristina Šerić
(*upisati ime i prezime*)

Kristina Šerić

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Kristina Šerić (*ime i prezime*) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom Percepcija migranata u hrvatskom društvu i medijima (*upisati naslov*) čiji sam autor/ica.

Student/ica: Kristina Šerić
(*upisati ime i prezime*)

Kristina Šerić

(vlastoručni potpis)

15. Literatura

Knjige:

- [1] Brautović, M. 2011. *Online novinarstvo*. Školska knjiga. Zagreb.
- [2] Carter, E. 2011. *The extreme right in Western Europe*. Manchester. Manchester University Press.
- [3] Dragović F. 2018. *Sigurnost Europskih granica i migracije*. Naklada Jesenski i Turk. Zagreb.
- [4] Hosken, A. 2015. *Carstvo straha: Islamska država-pogled iznutra*. Zagreb. Večernji list.
- [5] Weiss, M., Hassan, H. 2015. *ISIS: u srcu vojske terora*. Zagreb. Buybook.

Zbornici i članci:

- [1] Archik, K., Margesson, R., 2015. „Europe's Migration and Refugee Crisis“. <https://www.fas.org/sgp/crs/row/IF10259.pdf> (pristupljeno 14.06.2020)
- [2] Berry M.; Garcia-Blanco I.; Moore K. 2015. „Press Coverage of the Refugee and Migrant Crisis in the EU: A Content Analysis of Five European Countries“. Cardiff School of Journalism, Media and Cultural Studies. https://scholar.google.hr/scholar?q=Press+Coverage+of+the+Refugee+and+Migrant+Crisis+in+the+EU:+A+Content+Analysis+of+Five+European+Countries&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart (pristupljeno 14.06.2020)
- [3] Boettcher, B., Braeuninger, D. 2015. „Migration into the EU - a first look at the impact“. Deutsche Bank, <https://www.dbresearch.com> (pristupljeno 14.06.2020)
- [4] Business Standard. „Over 1 million arrivals in Europe by sea“. UNHCR. 2015. http://www.business-standard.com/article/pti-stories/over-1-million-arrivals-in-europe-by-sea-unhcr-115123000668_1.html; Jeanne Park, Europe's Migration Crisis, Council on Foreign Relations, September 23, 2015., <http://www.cfr.org/refugees-and-the-displaced/europes-migration-crisis/p32874> (pristupljeno 14.06.2020)
- [5] Car, V.; Matović, M. „Mediji, novinarstvo i ljudska prava“. 2017. Zbornik radova 7. regionalne znanstvene konferencije Vjerodostojnost medija. Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.
- [6] Casanova, J. „European secular identities, and European integration“. 2004. <http://migration.education.de/45.0.html> (pristupljeno 14.06.2020)
- [7] Castles, S. 2000. „International migration at the beginning of the twenty-first century: global trends and issues“.
- [8] „Communication from the Commission to the European Parliament, The European Council and the Council – Managing the refugee crisis: State of Play of the Implementation of the Priority Actions under the European Agenda on Migration“. 2015. European Commission.

- [9] Di Benedetto, E. „Immigration and the changing religious landscape of Europe“. 16.02.2015., <http://www.theiarj.org/blog/2015/02/16/global-plus-religion-and-immigration-in-europe/> (pristupljeno 16.06.2020)
- [10] European Commission. „Special Eurobarometer 393 - Discrimination in the EU in 2012“. 2012. https://web.archive.org/web/20121202023700/http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf (pristupljeno 16.06.2020)
- [11] Esterajher J. 2015. „Iskustva zbrinjavanja prognanika i izbjeglica suvremena izbjegličko-migrantska kriza u Hrvatskoj“, *Političke analize* (6) 23: 15-22.
- [12] Fischer, J. „Breaking Europe’s Migration Paralysis“. 2015. https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europe%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart (pristupljeno 14.06.2020)
- [13] Foner, N; Alba, R. „Immigrant Religion in the U.S. and Western Europe: Bridge or Barrier to Inclusion?“, *International Migration Review*, (42), 2, 2008 , str. 360–392., <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1747-7379.2008.00128.x/full> (pristupljeno 14.06.2020)
- [14] Friganović, M. 1989. „Migracije kao konstanta geoprostora“. *Acta Geographica Croatica*, Vol. 24. No. 1. <https://hrcak.srce.hr/97767> (pristupljeno 14.06.2020)
- [15] Frontex (2018): „Risk Analysis for 2018“. <https://frontex.europa.eu/publications/risk-analysis-for-2018-aJ5nJu> (pristupljeno 27.05.2020)
- [16] Gregurović, S. 2011. „Obilježja migracijskih tokova i integracija novih imigrantskih grupa na tržištu rada u južnoeuropskim zemljama članicama Europske unije“. *Migracijske i etničke teme*, Vol. 27 No. 1. <https://hrcak.srce.hr/71142> (pristupljeno 14.06.2020)
- [17] Grim, B.; Finke, R. „The Price of Freedom Denied: Religious Persecution and Conflict in the Twenty-First Century“, Cambridge University Press, New York, 2011.
- [18] Hackett, C.. „5 facts about the Muslim population in Europe“. Pew Research Center. 2016. <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/07/19/5-facts-about-the-muslim-population-in-europe/> (pristupljeno 14.06.2020)
- [19] Halmi, A.; Belušić, R.; Ogresta J. 2004. „Socijalnokonstruktivistički pristup analizi medijskog diskursa“, *Medijska istraživanja* (10) 2: 35-50.
- [20] Harmija P.; Trošelj Miočević T. 2018. „Religija i ekonomska integracija migranata u Europskoj uniji“. Br. 1. (335-374).
- [21] Heisbourg, F. 2015. „The Strategic Implications of the Syrian Refugee Crisis“, *Survival* (57)6:7-20.
- [22] Johnson, T. Europe: „Integrating Islam, Council on Foreign Relations“. 2011. <http://www.cfr.org/religion/europe-integrating-islam/p8252> (pristupljeno 11.06.2020)
- [23] Jurišić, J.; Vesnić Alujević, L.; Bonacci, D. „Stvaranje agendi: slučaj izbjegličke krize u hrvatskim medijima“. *Zbornik radova 7. regionalne znanstvene konferencije Vjerodostojnost medija - „Novinarstvo i ljudska prava“*, 1 (2017), 39-55. <https://www.bib.irb.hr/890715> (pristupljeno 11.06.2020)
- [24] „Managing the Refugee Crisis: Commission reports on implementation of EU-Turkey Statement“. 2016. <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda>

migration/backgroundinformation/docs/eam_state_of_play_and_future_actions_20160113_en.pdf (pristupljeno 14.06.2020)

- [25] Milanović, B. „Five Reasons Why Migration Into Europe Is A Problem With No Solution“. 2015. https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europa%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart (pristupljeno 26.06.2020)
- [26] Milardović, A. (ur.). 2014. „Stranci pred vratima Europe“. Zagreb. Pan liber. Zagreb. Hanns Seidel Stiftung. https://bib.irb.hr/datoteka/927351.2017_Car_i_Matovic_Mediji_novinarstvo_i_ljudska_prava.pdf (pristupljeno 14.06.2020)
- [27] Mitchell, Matthew I. 2012. „The Perils of Population Movements in International Relations: new directions for rethinking the migration-conflict nexus“. (Paper Presented at the Canadian Political Science Association Annual Meeting, Edmonton). <https://www.cpsa-acsp.ca/papers-2012/Mitchell2.pdf> (pristupljeno 14.06.2020)
- [28] Park, J. „Europe's migration crisis“. 2015. https://scholar.google.hr/scholar?q=jeanne+park+europa%27s+migration+crisis&hl=hr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart (pristupljeno 25.05.2020)
- [29] Pašić, D. 2017. „Uticaj migrantske krize na terorizam u Evropi“. <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0352-3713/2017/0352-37131709040P.pdf> (pristupljeno 10.06.2020)
- [30] Pew Research center. „The future of world religions“. 2015. <http://www.pewforum.org/2015/04/02/europe/> (pristupljeno 11.06.2020)
- [31] Putnam R. 2007. „E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century“. The 2006 Johan Skytte Prize Lecture. Scandinavian Political Studies (30)2:137-174. (pristupljeno 14.06.2020)
- [32] Splitska deklaracija: „Europa regija i Mediteran-kamo ide Hrvatska?“ 2015. http://www.imin.hr/c/document_library/get_file?uuid=884d58b8-4024-4550-9953-7bb1a39affdd&groupId=10156 (pristupljeno 28.05.2020)
- [33] Stević A.; Car V. 2017. „Vizualno portretiranje izbjeglica i migranata“. Zagreb: Fakultet političkih znanosti i Hanns Seidel Stiftung. <https://www.bib.irb.hr/927358> (pristupljeno 14.06.2020)
- [34] Šterc S. 2016. „Velika seoba naroda“. Globus. 22.04.2016., broj 1324, Zagreb, 28-34.
- [35] Tatalović, S.; Malnar, D. 2015. „Sigurnosni aspekti izbjegličke krize“. <https://hrcak.srce.hr/file/222517> (pristupljeno 28.05.2020)
- [36] Von Helldorff, J. 2015. „The EU Migration Dilemma“. Heinrich Böll Stiftung. https://eu.boell.org/sites/default/files/uploads/2015/09/the_eu_migration_dilemma.pdf (pristupljeno 14.06.2020)

Internetski izvori:

- [1] <https://obris.org/hrvatska/kako-idu-ilegalne-migracije-prema-eu/> (pristupljeno 25.05.2020.)
- [2] Tusk objavio: Postignut je dogovor EU i Turske oko migrantske krize! Davutoglu: To je povijesni dan!. Novi list. <http://www.novolist.hr/Vijesti/Hrvatska/Tusk-objavio-Postignut->

je-dogovor-EU-i-Turske-oko-migrantske-krize!-Davutoglu-To-je-povijesni-dan
(pristupljeno 26.05.2020.)

- [3] Rx for Prosperity: German Companies See Refugees as Opportunity. Speigl. 27.8.2015. <http://www.spiegel.de/international/germany/refugees-are-an-opportunity-for-the-german-economy-a-1050102.html> (pristupljeno 26.05.2020.)
- [4] Orban: Mađarska policija uhitit će pobunjene izbjeglice, oni krše naš pravni poredak. Index. <http://www.index.hr/vijesti/clanak/orban-madjarska-policija-uhitit-ce-pobunjene-izbjeglice-oni-krse-nas-pravni-poredak/841373.aspx> (pristupljeno 25.05.2020.)
- [5] Priljev izbjeglica dobar je za Njemačku, očajnički trebaju radnike. <http://www.index.hr/vijesti/clanak/priljev-izbjeglica-dobar-je-za-njemacku-ocajnicki-trebaju-radnike/839234.aspx> (pristupljeno 28.05.2020.)
- [6] Slovačka ih neće jer su muslimani „Džamija nemamo, oni se kod nas ne bi osjećali kao kod kuće. Kršćane primamo.“ <http://www.jutarnji.hr/slovačka-ih-neće-jer-su-muslimani--dzamija-nemamo--oni-se-kod-nas-ne-bi-osjecali-kao-kod-kuće--krscane-primamo-/1402076/> (pristupljeno 28.05.2020.)
- [7] Rightwingextremists? Inside Finland's Soldiers of Odin Street patrol. The Rebel. 15.1.2016. http://www.therebel.media/soldiers_of_odin (pristupljeno 28.05.2020.)
- [8] Marjanović, D. 2015. „Razumijevanje tragične izbjegličke krize i odgovori na 2 ključna pitanja: Zašto stižu mahom mladi muškarci i zašto tek sada ako rat u Siriji traje još od 2011?“ Advance.hr (pristupljeno 26.05.2020.)
- [9] Nova migracijska kriza: 2020. godine Orbán više nije desničarsko strašilo, nego mainstream. Direktno.hr. <https://direktno.hr/kolumne/nova-migracijska-kriza-2020-godine-orban-vise-nije-desnicarsko-strasilo-nego-mainstream-185032/> (pristupljeno 26.05.2020.)
- [10] Na konferenciji o govoru mržnje u medijima posebna pozornost posvećena izvještavanju o migrantima i izbjeglicama. Hrvatsko novinarsko društvo. <https://www.hnd.hr/na-konferenciji-o-govoru-mrznje-u-medijima-posebna-pozornost-posvecena-izvjestavanju-o-migrantima-i-izbjeglicama> (pristupljeno 26.05.2020.)
- [11] Migracije kao geopolitičko oružje. 2017. Institut za geopolitiku i strateška istraživanja. <https://institut-geopolitika-si.hr/migracije-kao-geopoliticko-oruzje/> (pristupljeno 25.05.2020.)
- [12] Europa će šaptom pasti od islamske najezde. Damir Kalafatić. <http://www.hrvatski-fokus.hr/index.php/unutarnja-politika/15537-europa-ce-saptom-pasti-od-islamske-najezde> (pristupljeno 11.06.2020.)
- [13] Hrvatska bi se mogla vojskom braniti od dva milijuna migranata koji će krenuti prema zapadnoj Europi, no iz Vlade poručuju: Žilet-žica ne dolazi u obzir. Tportal.hr. <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/hrvatska-bi-se-mogla-vojskom-braniti-od-dva-milijuna-migranata-koji-ce-krenuti-prema-zapadnoj-europi-no-iz-vlade-porucuju-zilet-zica-ne-dolazi-u-obzir-foto-20200302> (pristupljeno 11.06.2020.)
- [14] Kriza koja je u EU uzburkala duhove više od koronavirusa: O migrantima iz Turske odlučivat će se u Zagrebu, Hrvatska u NSK organizira ključni sastanak. Jutarnji list. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/kriza-koja-je-u-eu-uzburkala-duhove-vise-od-koronavirusa-o-migrantima-iz-turske-odlucivat-ce-se-u-zagrebu-hrvatska-u-nsk-organizira-kljucni-sastanak/10040953/> (pristupljeno 26.05.2020.)

- [15] Kako ih staviti u samoizolaciju? Pandemija koronavirusa problem ilegalnih migranata učinila još gorim. Novi list. https://www.novolist.hr/Vijesti/Svijet/Kako-ih-staviti-u-samoizolaciju-Pandemija-koronavirusa-problem-ilegalnih-migranata-ucinila-jos-gorim/?meta_refresh=true (pristupljeno 25.05.2020.)
- [16] <https://twitter.com/dragutinjunkovi/status/1115925540366688258> (pristupljeno 11.06.2020.)
- [17] https://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/foto-presucena-drama-s-migrantima-svjedok-policija-ih-je-zgurala-vozilom-pa-su-se-razbjegli-po-sumi-onda-su-izvadili-pistolje-1306567/?comment_id=2321455131251330 (pristupljeno 26.05.2020.)
- [18] https://www.dnevno.hr/vijesti/ograde-na-granici-prvi-znak-velikog-migrantskog-vala-koji-ocekuje-hrvatsku-1323688/?comment_id=2989478641064115 (pristupljeno 26.05.2020.)
- [19] <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/papafranjo-izbjeglice-nisu-slucajevi-za-razmatranje-nego-ljudi-kojima-treba-pomoc/> (pristupljeno 26.05.2020.)
- [20] https://www.dnevno.hr/vijesti/regija/novi-jeziv-napad-na-miganta-ono-sto-se-dogodilo-u-austriji-ce-vas-sablazniti-1322145/?comment_id=2688847414461102
- [21] <https://twitter.com/PolitikaPlus/status/1113847131083812865> (pristupljeno 26.05.2020.)
- [22] https://direktno.hr/domovina/video-bruna-esih-hrvatska-i-europa-trpe-posljedice-zbog-migranata156082/?comment_id=2382311891826628&reply_comment_id=2382372111820606 (pristupljeno 14.06.2020.)
- [23] <https://www.facebook.com/KratkeVijesti/posts/1649400335192017> (pristupljeno 14.06.2020.)
- [24] https://www.facebook.com/PortalSloboda/posts/2447310208833300?comment_id=2447563012141353 (pristupljeno 24.06.2020.)
- [25] https://www.vecernji.hr/vijesti/obecano-ucinjeno-trump-zbog-migranata-smanjio-pomoc-srednoj-americi-1326674/komentari?order=-created_date#position_10687834
- [26] https://twitter.com/radio_101/status/1142050419356655618 (pristupljeno 11.06.2020.)
- [27] https://direktno.hr/domovina/migranti-upali-u-nekoliko-kuca-u-jednoj-su-vlasnici-spavali-najvise-bole-poderane-slike-djece-s-pricesti-i-slomljeni-kriz-154688/?comment_id=2213623335389896 (pristupljeno 11.06.2020.)
- [28] https://www.youtube.com/watch?v=_igAuyUNJvU (pristupljeno 26.05.2020.)
- [29] https://www.dnevno.hr/vijesti/regija/video-drama-u-velikoj-kladusi-100-migranata-razara-grad-napadnuta-policija-prisiljena-na-pucanje-strahuje-se-od-novih-sukoba-1320087/?comment_id=2160154870720475 (pristupljeno 26.05.2020.)
- [30] <http://www.novi-svjetski-poredak.com/2019/06/22/maloljetni-migrant-silovao-kcer-udomiteljske-obitelji/> (pristupljeno 26.05.2020.)
- [31] https://www.telegram.hr/politika-kriminal/gong-je-prijavio-zivi-zid-jer-dopustaju-mrzilacke-komentare-o-migrantima-na-facebooku-izvukli-su-neke-jezivi-su/?comment_id=2643642952374178 (pristupljeno 26.05.2020.)
- [32] https://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/video-gorski-kotar-zove-u-pomoc-mediji-sute-ali-nije-lijepo-sresti-naoruzane-migrante-da-naoruzane-dobro-ste-culi-1307761/?comment_id=2447091548654376 (pristupljeno 14.06.2020.)
- [33] https://www.facebook.com/2479103515564183_2785322751608923 (pristupljeno 26.05.2020.)

- [34] http://www.unhcr.org/asylumtrends/UNHCR%20ASYLUM%20TRENDS%202012_WE_B.pdf <https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-> (pristupljeno 11.06.2020.)
- [35] <http://www.hrvatski-fokus.hr/index.php/unutarnja-politika/15537-europa-ce-saptom-pasti-od-islamske-najezde> (pristupljeno 11.06.2020.)
- [36] <https://www.matica.hr/vijenac/561%20-%20562/migracija-kao-geopoliticko-oruzje-24783/> (pristupljeno 14.06.2020.)
- [37] <https://blog.vecernji.hr/jure-vujic/hoce-li-se-europa-pretvoriti-u-izbjeglicki-kamp-7245> (pristupljeno 14.06.2020.)
- [38] <https://karlovacki.hr/u-karlovcu-vlada-republike-hrvatske-ureduje-11-stanova-za-migrantske-obitelji/> (pristupljeno 14.06.2020.)
- [39] hrcak.srce.hr/file/252732 (pristupljeno 11.06.2020.)
- [40] repositorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud:1179/datastream/PDF/view (pristupljeno 11.06.2020.)
- [41] www.irh.hr/dokumenti/82-religija-i-ekonomska-integracija-migranata-u-europskoj-uniji/file (pristupljeno 11.06.2020.)
- [42] bib.irb.hr/datoteka/927351.2017_Car_i_Matovic_Mediji_novinarstvo_i_ljudska_prava.pdf (pristupljeno 12.06.2020.)
- [43] www.irh.hr/dokumenti/95-politicki-diskurs-i-konstrukcija-stereotipova-o-migrantima-medu-studentima-sveucilista-u-zagrebu/file (pristupljeno 25.05.2020.)
- [44] www.dnevno.hr/geopolitika/hoce-li-se-europa-pretvoriti-u-izbjeglicki-kamp-836183/ (pristupljeno 11.06.2020.)
- [45] repositorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud:1224/datastream/PDF/view (pristupljeno 26.05.2020.)
- [46] hrcak.srce.hr/file/252732 (pristupljeno 14.06.2020.)
- [47] repositorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud:1179/datastream/PDF/view (pristupljeno 11.06.2020.)
- [48] www.tportal.hr/vijesti/clanak/hrvatska-bi-se-mogla-vojskom-braniti-od-dva-milijuna-migranata-koji-ce-krenuti-prema-zapadnoj-europi-no-iz-vlade-p (pristupljeno 11.06.2020.)
- [49] bib.irb.hr/datoteka/531315.Gregurovic_Obiljeja.pdf (pristupljeno 14.06.2020.)

Popis grafikona

Grafikon 1: Korištenje termina izbjeglička kriza u rujnu 2015.....	36
Grafikon 2: Korištenje termina izbjeglička kriza u studenome 2015.....	36